

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Lausuntotiivistelmä

**Ehdotus vapaaehtoista maanpuolustusta
koskevaksi lainsäädännöksi**

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)	Julkaisun laji	lausuntotiivistelmä	
	Toimeksiantaja	puolustusministeriö	
	Toimielimen asettamispäivä		
vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen			
Julkaisun nimi			
Lausuntotiivistelmä. Ehdotus vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi lainsäädännöksi.			
Julkaisun osat			
Julkaisu on saatavissa internetistä osoitteesta www.defmin.fi/julkaisut			
Tiivistelmä			
<p>Toimikunta, jonka tehtävänä jonka oli laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotus vapaaehtoisen maanpuolustustyön uudelleenorganisoinnin edellyttämistä lainsäädäntötoimista, luovutti mietintönsä puolustusministerille 16.2.2006. (Puolustusministeriö. Komiteanmietintö 2006: 1) Mietintö sisältää ehdotuksen vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi uudeksi laiksi. Lisäksi ehdotetaan lakitekniisiä muutoksia kaikkiaan kymmeneen muuhun lakiin.</p> <p>Puolustusministeriö pyysi lausunnon toimikunnan mietinnöstä kaikkiaan 63 eri taholta.</p> <p>Saatujen lausuntojen keskeinen sisältö on koottu tiivistelmään. Tiivistelmän kolmannessa luvussa käsitellään uudistuksen tarpeellisuutta ja ehdotuksen päälinjoja koskevia yleisiä kannanottoja. Neljännessä luvussa esitellään vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lakiehdotuksen yksittäisiin säännöksiin ja niiden perusteluihin kohdistunutta palautetta. Viidennessä ja kuudennessa luvussa selostetaan erillislakeja ja muuta jatkovalmistelussa huomioon otettavaa. Seitsemänteen lukuun on koottu asetusehdotuksista esitetyt huomiot.</p>			
Avainsanat (asiasanat): maanpuolustus, lainsäädäntö, vapaaehtoinen maanpuolustustyö			
Muut tiedot (HARE-numero, muu viitenumero): HARE PLM001:00/2005			
Sarjan nimi ja numero		ISSN	ISBN
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Painopaikka		Kustantaja puolustusministeriö	

Författare (uppgifter om organet; namn, ordförande, sekreterare)	Typ av publikation	Remissammandrag	
	Uppdragsgivare	försvarsministeriet	
	Datum då organet tillsattes		
äldre regeringssekreterare Minnamaria Nurminen			
Publikation (även den finska titeln)			
Remissammandrag. Förslag till lagstiftning om det frivilliga försvaret.			
Publikationens delar			
Publikationen är tillgänglig på internet på adressen www.defmin.fi/julkaisut			
Sammandrag			
<p>Kommissionen, vars uppgift var att i form av en regeringsproposition utarbeta ett förslag till de lagstiftningsåtgärder som omorganiseringen av det frivilliga försvaret förutsätter överlämnade sitt betänkande till försvarsministeriet 16.2.2006. (Försvarsministeriet. Kommittébetänkande 2006: 1). Betänkandet innehåller ett förslag till en ny lag om frivilligt försvar. Dessutom föreslås lagtekniska ändringar i inalles tio andra lagar.</p> <p>Försvarsministeriet begärde utlåtande om betänkandet av sammanlagt 63 olika parter.</p> <p>Det centrala innehållet i utlåtandena har sammanställts i ett sammandrag. I sammandragets tredje kapitel behandlas behovet av reformen och de allmänna ställningstagandena till förslaget huvudlinjer. I fjärde kapitlet presenteras kommentarerna till de enskilda bestämmelserna i lagförslaget och deras detaljmotivering. I femte och sjätte kapitlet redogörs för speciallagarna och för annat som bör beaktas vid den fortsatta behandlingen. Sjunde kapitlet innehåller anmärkningarna gällande förordningsförslagen.</p>			
Nyckelord:			
Försvar, lagstiftning, frivillig försvarsarbete			
Övriga uppgifter (HARE-nummer, andra referensnummer):			
HARE PLM001:00/2005			
Series namn och nummer		ISSN	ISBN
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution		Förlag försvarsministeriet	

1. Johdanto

Puolustusministeriö asetti 8 päivänä maaliskuuta 2005 toimikunnan, jonka tehtävänä jonka oli laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotus vapaaehtoisen maanpuolustustyön uudelleenorganisoinnin edellyttämistä lainsäädäntötoimista.

Toimikunnan mietintö (Ehdotus vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi lainsäädännöksi. Vapaaehtoista maanpuolustustyötä koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan toimikunnan mietintö. Komiteamietintö 2006:1) luovutettiin puolustusministerille 16 päivänä helmikuuta 2006.

Mietintö sisältää ehdotuksen vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi uudeksi laiksi. Lisäksi ehdotetaan lakitekniisiä muutoksia kaikkiaan kymmeneen muuhun lakiin.

Puolustusministeriö pyysi lausunnon toimikunnan mietinnöstä kaikkiaan 63 eri taholta. Tavallan presidentin kanslialle varattiin tilaisuus lausunnon antamiseen. Lisäksi puolustusministeriö pyysi erikseen kirjallisen lausunnon oikeustieteen tohtori, professori Kaarlo Tuorilta Helsingin yliopistosta.

Tietosuojavaltuutetulta pyydettiin lausuntoa myös Maanpuolustuskoulutus ry:n 20 päivänä helmikuuta 2006 puolustusministeriölle tekemästä esityksestä, joka koski Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen henkilökisteristä laadittavia säännöksiä. Pääesikuntaa pyydettiin liittämään lausuntoonsa asevelvollisuusosaston, operatiivisen osaston, oikeudellisen osaston, Merivoimien esikunnan, Ilmavoimien esikunnan, Läntisen Maanpuolustusalueen esikunnan, Helsingin sotilasläänin esikunnan ja Kaartin Jääkärirykmentin esikunnan lausunnot.

Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 18 päivänä huhtikuuta 2006. Lausunto saatiin yhteensä 47 lausunnonantajalta, jotka käyvät ilmi luvusta 2. Yhdeksän maanpuolustusjärjestöä toimitti yhteisen lausunnon. Oma-aloitteisesti lähetettiin yksi lausunto.

Saatujen lausuntojen keskeinen sisältö on koottu tiivistelmään. Tiivistelmän kolmannessa luvussa käsitellään uudistuksen tarpeellisuutta ja ehdotuksen päälinjoja koskevia yleisiä kannanottoja. Neljännessä luvussa esitellään vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lakiehdotuksen yksittäisiin säännöksiin ja niiden perusteluihin kohdistunutta palautetta. Viidennessä ja kuudennessa luvussa selostetaan erillislakeja ja muuta jatkovalmistelussa huomioon otettavaa. Seitsemänten lukuun on koottu asetusehdotuksista esitetyt huomiot.

Sisällys

1. Johdanto	4
Sisällys	
2. Lausunnonantajat.....	6
3. Uudistuksen tarpeellisuutta ja keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot	9
3.1 Tarpeellisuus, kannatettavuus	9
3.2 Lain rakenne ja sääntelyn tarkkuus	15
3.3 Voimaantuloajankohta	33
3.4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	33
4. Yksittäisiä säännösehdotuksia ja perusteluja koskevat kannanotot	
ehdotuksesta laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta.....	33
4.1 Yleiset säännökset	33
4.2 Organisaatiota koskevat säännökset.....	34
4.3 Maanpuolustuskoulutusyhdistys	36
4.4 Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus	42
4.5 Muu vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta	47
4.6 Sitoutumista koskevat säännökset	50
4.7 Henkilöstön velvollisuudet ja oikeudet	56
4.8 Erinäiset säännökset	60
5. Erillislajeista esitetyt huomiot	61
5.1 Laki puolustusvoimista	61
5.2 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille	61
5.3 Poliisilaki	61
5.4 Sotilastapaturmalaki	62
5.5 Rikoslaki	62
5.6 Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain muuttamisesta	62
5.7 Rajavartiolaki, asevelvollisuuslaki, laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja työturvallisuuslaki	63
6 Muuta jatkovalmistelussa huomioon otettavaa	63
7 Asetuksista esitetyt huomiot.....	63
7.1 Valtioneuvoston asetus vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnasta	63
7.2 Valtioneuvoston asetus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä.....	66

LIITE Tietosuojavaltuutetun arvioita MPK ry:n nykyisestä rekisterinpidosta

LIITE Oikeustieteen tohtori, professori Kaarlo Tuorin lausunto

LIITE Lakiehdotukset. Toimikunnan mietintö 16.2.2006

2 Lausunnonantajat

Ministeriöt ja virastot

valtioneuvoston kanslia
ulkoasiainministeriö
oikeusministeriö
sisäasiainministeriö
valtiovarainministeriö
opetusministeriö
liikenne- ja viestintäministeriö
kauppa- ja teollisuusministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
työministeriö
ympäristöministeriö
puolustusministeriön puolustuspoliittinen osasto ja resurssipoliittinen osasto

valtioneuvoston oikeuskansleri
eduskunnan apulaisoikeusasiamies

Ahvenanmaan maakuntahallitus

Tietosuojavaltuutettu

Helsingin hovioikeus

Etelä-Suomen lääninhallitus
Länsi-Suomen lääninhallitus
Itä-Suomen lääninhallitus
Lapin lääninhallitus

Rajavartiolaitos

Pääesikunta

Pääesikunnan lausunnon liitteenä:

Läntisen Maanpuolustusalueen Esikunnan lausunto

Merivoimien Esikunnan lausunto

Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunnan lausunto

Helsingin Sotilasläänin Esikunnan lausunto

Vaasan Sotilasläänin Esikunnan lausunto

Pääesikunnan koulutusosaston lausunto

Pääesikunnan asevelvollisuusosaston lausunto
Pääesikunnan operatiivisen osaston lausunto

Eduskuntapuolueet

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue – Finlands Socialdemokratiska Parti r.p.
Ruotsalainen kansanpuolue r.p.
Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p.
Vihreä liitto r.p.
Vasemmistoliitto r.p.

Työmarkkinajärjestöt

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
AKAVA ry

Puolustusvoimien henkilöstöjärjestöt

Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry

Rauhanjärjestöt

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry

Maanpuolustusjärjestöt

Maanpuolustuksen Tuki ry
Maanpuolustuskoulutus ry

yhteinen lausunto:

Maanpuolustuskiltojen Liitto ry
Maanpuolustusnaisten Liitto ry
Naisten Valmiusliitto ry
Reserviläisliitto ry
Reserviläisurheiluliitto ry
Sininen Reservi ry
Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
Suomen Reserviupseeriliitto ry

yhteisen lausunnon lisäksi erillisen lausunnon ovat lähettäneet:

Maanpuolustusnaisten Liitto ry
Naisten Valmiusliitto ry
Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Pelastusalan järjestöt

Suomen Lentopelastusseura
Suomen Meripelastusseura
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ry

Muut

Suomen Punainen Risti
vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunta
maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS
oikeustieteen tohtori, professori Kaarlo Tuori, Helsingin yliopisto

Lausuntoa eivät antaneet:

maa- ja metsätalousministeriö
Oulun lääninhallitus
Suomen Keskusta r.p.
Kansallinen Kokoomus r.p.
Perussuomalaiset
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Upseeriliitto ry
Päällystöliitto ry
Sotilasammattiliitto ry
Varusmiesliitto ry
Suomen Rauhanpuolustajat ry
Kadettikunta ry
Suomen Metsästäjäliitto ry
Amnesty International Suomen osasto r.y.
Aseistakieltäytyjäliitto
tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANE
turvallisuus- ja puolustusasiain komitean sihteeristö

3 Uudistuksen tarpeellisuutta ja keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot

3.1 Tarpeellisuus, kannatettavuus

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa, että mietintö antaa vankan perustan vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön aikaansaamiselle ja pitää säätämisyjärjestysperusteita asianmukaisina.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on toimikunnan kanssa samaa mieltä siitä, että kansalaisten maanpuolustusvelvollisuuden täyttämiseksi puolustusvoimissa annettavaa vapaaehtoista sotilaskoulutusta on pidettävä sellaisena julkisena tehtävänä, josta on säädettävä lain tasolla.

Ulkoasianministeriön hallinnonalan näkökulmasta toimikunnan mietintö ja sen sisältämät ehdotukset vaikuttavat yleisesti ottaen perustelluilta ja kattavilta. Esitetty perustuu vuosien 1997, 2001 ja 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa esitettyihin linjauksiin ja on omiaan selkeyttämään vapaaehtoisen maanpuolustustyön kehittämistä ja hallintaa. Ministeriö katsoo olevan tarpeen, että vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta tapahtuu läheisessä suhteessa puolustushallintoon ja muihin asianomaisiin viranomaisiin sekä niiden valvonnassa.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun täysin uuden järjestelmän luominen edellyttänee konkreettisempaa perustelua ja jatkoselvittelyä, jotta voidaan kattavammin arvioida mahdollisen sääntelyn kaikki ulottuvuudet ja sen mahdollinen säätämistapa. Tässä vaiheessa luotavaksi ehdotetun järjestelmän kaikkia erilaisia osatekijöitä ja niistä muodostuvaa kokonaisuutta ei voida täysin vielä arvioida.

Valtiovarainministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä säädetään lakitasoisesti.

Sisäasiainministeriö puoltaa esitystä eikä esitä lakiehdotukseen muutoksia. Sisäasiainministeriön virkamies on ministeriön edustajana osallistunut asianomaisen toimikunnan työhön ja ministeriön näkemykset on näin ollen voitu ottaa lakiluonnoksen valmistelussa huomioon. Ministeriö haluaa kuitenkin vielä korostaa eräitä asiaan liittyviä peruslinjauksia.

Puolustusministeriön puolustuspoliittisen osaston mielestä vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lain säätäminen on välttämätöntä, jotta voidaan luoda hyvä perusta vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle ja sen jatkokehittämiseksi. Tässä keskeisenä elementtinä on Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi ehdotuksen mukaisesti. Tämä selkeyttää eri toimijoiden työnjakoa ja toimivaltuuksia vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kokonaiskentässä.

Puolustusministeriön resurssipoliittinen osasto katsoo, että toimikunnan tekemä ehdotus on tehty hyvin sekä erittäin perusteellisesti. Erityisesti pidetään hyvänä sitä, että esityksessä on selkeä toimintamalli Maapuolustuskoulutusyhdistyksen yleisen valtionavun myöntämisen ja sen suoritustuotannon rahoituksen osalta. Tämä edesauttaa hallinnon läpinäkyvyyttä ja puolustusministeriön hallinnonalan tulosoikeuksien terävöittämistä. Maapuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi on tarkoituksenmukaista ja hyvin perusteltu.

Työministeriö näkee hyvänä, että vapaaehtoisesta maapuolustuksesta säädetään jatkossa järjestelmällisesti omalla erillislailla. Uudella lailla on merkitystä erityisesti toimijoiden vastuukysymysten täsmentämisessä. Työministeriö pitää hyvänä, että esityksessä on yhdenvertaisesti huomioitu myös naisten ja varusmiespalveluksen (mm vakaumuksellisista syistä) suorittamattomien miesten mahdollisuus sitoutua ja osallistua vapaaehtoiseen harjoitukseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ehdotetun lain säätämistä sekä vapaaehtoisen maapuolustuskoulutuksen keskittämistä ehdotetulla tavalla kannatettavana ja esittää, että lain lopullisessa versiossa nostettaisiin sotilaallisen maapuolustuskoulutuksen rinnalla myös yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen liittyvän muun maapuolustuksellisen koulutuksen painoarvoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää toimikunnan ehdotusta säätää lailla vapaaehtoisesta maapuolustuksesta tarpeellisena.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää ehdotusta vapaaehtoista maapuolustusta koskevaksi laiksi perusteltuna, koska lain myötä yhteiskunnallisesti merkittävä ja laajavaikutteinen toiminta tulee oikeudellisesti kattavasti säädetyksi. Tärkeä uudistus vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä on Maapuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhteisöksi.

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää tärkeänä, että uusi laki mahdollistaa parlamentaarisen kontrollin. Niin kutsutun kolmannen sektorin kehittäminen niin että, toimintaperiaatteet, vastuut, oikeudet ja velvollisuudet ovat selvät, on tarpeen. Länsi-Suomen lääninhallitus korostaa, että siviiliviranomaiset voivat pitkäkestoisissa ja laajoissa onnettomuuksissa käyttää vapaaehtoisen maapuolustustyön kautta saatavilla olevia resursseja. On tärkeätä, että virka-apu- ja muut avustustehtävät ovat toimintaviranomaisten johdon ja ohjauksen alaista toimintaa ja että toiminnan muodoista, menettelytavoista ja vastuuasioista sovitaan yhteistyösopimuksissa.

Lapin lääninhallitus pitää uuden lain säätämistä tarpeellisena. Uusi laki ajanmukaistaa ja täsmentää eri toimijoiden vastuita ja valtuuksia vapaaehtoisessa maapuolustustyössä. Maapuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi antaa myös parem-

mat mahdollisuudet toimia maanpuolustuskoulutusta antavana tahona. Maakuntajoukkojen käyttö virka-aputehtävissä on suotavaa edellyttäen, että niillä on taito ja kyky sekä käytännön mahdollisuudet toimia erilaisissa onnettomuustilanteissa. Lääninhallitus pitää vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan alueellisten neuvottelukuntien asettamista hyvänä asiana osana lääninhallitusten varautumisen yhteensovittamistehtävää.

Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittäminen on *pääesikunnan* näkemyksen mukaan odotettua ja erittäin tarpeellista. Kun otetaan huomioon vapaaehtoisen toiminnan nykyinen laajuus ja sen monimuotoisuus, pelkästään koulutukseen liittyvien vastuukysymysten yksiselitteinen ratkaiseminen edellyttää laintasoista sääntelyä. Vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sisältyy myös julkisen vallan käyttämistä, mikä myös edellyttää laissa säädettyä perustetta.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue – Finlands Socialdemokratiska Parti r.p. katsoo, että lain jatkovalmistelua voidaan jatkaa puolustusvaliokunnan mietinnön linjausten pohjalta. Toimikunnan ehdotukset ja linjaukset vastaavat myös pääosin SDP:n kantoja.

Vasemmistoliitto kannattaa lain säätämistä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta.

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p. toteaa, että lainsäädännön kehittäminen nykytarpeita vastaavaksi on puolustusvoimien rakennemuutoksen keskellä ajankohtainen. Vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle tulee antaa merkittävä tunnustus ja arvostus. Tyydytyksellä todetaan, että lakiehdotuksessa käsitellään myös naisten osallistumista vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön.

Ruotsalainen kansanpuolue r.p. pitää pyrkimystä säännellä vapaaehtoista maanpuolustusta uudella lailla tervetulleena. Laki on erityisen tärkeä, koska sen perusteella vapaaehtoiseen maanpuolustukseen voidaan luoda selvä tehtävä- ja työjako. Laajennettu vapaaehtoinen toiminta ei saa vähentää puolustusvoimille suunnattuja voimavaroja. Vapaaehtoinen maanpuolustustyön ja siihen kohdistuvien resurssien on täydennettävä puolustusvoimien toimintaa eivätkä ne saa korvata sitä. Puolustusvoimat kantaa kuitenkin operatiivisen vastuun maamme uskottavasta puolustuksesta.

Vihreä liitto suhtautuu kriittisesti siihen, että esitys vapaaehtoista maanpuolustusta koskevas-
ta lainsäädännöstä korostaa puolustushallinnon roolia erilaisten siviiliturvallisuuden parissa työskentelevien järjestöjen hallinnoinnissa. Siviilijärjestöjen perinteinen vapaa kansalaistoiminta voi kärsiä siitä, että niiden toiminnan ajatellaan kuuluvan sotilaallisen maanpuolustuksen piiriin.

Toiminnan organisointi tarkennetun ja laajennetun lainsäädännön pohjalle toimikunnan esittämällä tavalla on *Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n* mielestä hyvin perusteltua. Erittäin tärkeänä liitto pitää vapaaehtoisen maanpuolustuksen parlamentaariseen valvontaan sekä virka-aputoiminnan järjestelyihin liittyviä esityksiä. Maanpuolustuskoulutus ry:n muodostamista julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi ja sen toiminnan säatelemistä omilla säännöksillä on pidettävä kannatettavana esityksenä. Näillä säännöksillä voidaan selkiyttää eri maanpuolustusjärjestöjen ja muidenkin yhteiskunnan turvallisuutta edistävien järjestöjen koulutustoimintaa ja kohdentaa resursseja tehokkaammin päällekkäisyyttä välttämällä.

Vapaaehtoinen maanpuolustustyö on tärkeää ja kansallisesti merkittävää toimintaa. Toimintaa tulee tukea ja sille tulee antaa virallinen asema. Tämän johdosta *Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry* tukee komitean ehdotusta säätää vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä oma lakinsa. *STTK* pitää hyvänä ehdotuksessa korostuvaa parlamentaarista valvontaa.

AKAVA ry toteaa, että esitys sisältää paljonkin kannatettavia näkemyksiä, mutta ottamatta laajemmin kantaa esitykseen *AKAVA* kiinnittää huomiota esityksen eräisiin ongelmakohtiin, jotka ennen kaikkea perustuvat työelämässä mukana olevien kansalaisten mahdollisuuksiin osallistua toimintaan.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunta kannattaa lain säätämistä, koska se esitettyssä muodossaan luo hyvän perustan vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle ja sen kehittämiseksi jatkossa. Samalla se selkeyttää työnjakoa ja toimivaltuuksia vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kokonaiskentässä.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (MTS) pitää pääsääntöisesti toimikunnan esityksiä oikeasuuntaisina ja puolustusvaliokunnan linjausten mukaisina. *MTS* haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota toimikunnan ehdotukseen parlamentaarisen valvonnan järjestämisestä.

Suomen Punaisen Ristin keskeisin lähtökohta vapaaehtoisen maanpuolustuksen lainsäädännön ja käytännön toiminnan kehittämisessä on se, että sotilas- ja siviiliorganisaatioiden ja toimintojen ero pidetään selkeänä. *Suomen Punainen Risti* on samaa mieltä siitä, että sotilaallisen koulutuksen tulee tapahtua puolustusviranomaisten ja yhteiskunnan valvonnan alaisena. Tulisi myös vielä harkita, onko Maanpuolustuskoulutusyhdistys oikea taho kouluttamaan laajasti kansalaisia ja tukemaan siviiliviranomaisia rauhan ajan turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) toteaa, ettei vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä säädettävällä lainsäädännöllä tule asettaa varautumiskoulutusta antavia tahoja eriarvoiseen kilpailuasetelmaan muun muassa aineellisten tai taloudellisten etuisuuksien suhteen.

Suomen Lentopelastusseura SLPS ry puoltaa tehtyä ehdotusta vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi lainsäädännöksi ja toivoo lain menevän suunnitellussa aikataulussa eteenpäin. Seura toivoo, että laki ei tuo mitään uusia maksuvelvoitteita varsinkaan maakunnallisten toimintakeskusten tiimoilta kenellekään Maanpuolustuskoulutus ry:n yhteistyökumppaneille. Seura pitää tärkeänä, että yhteistyömuodot säilyvät ennallaan ja niistä ei puolin ja toisin veloiteta.

Suomen Meripelastusseura ry:n mielestä lakiehdotusta voidaan pääsääntöisesti pitää hyvänä. Seura yhtyy toimikunnan jäsenten Pekka Majurin ja Kristiina Slotten mietintöön liittämissä lausumassa esittämiin näkemyksiin. Lainsäädännön on pystyttävä turvaamaan koulutuksellinen yhteistyö ja kumppanuus MPK ry:n ja vapaaehtoisjärjestöjen välillä vaarantamatta esimerkiksi seuran ja sen jäsenyhdistysten mahdollisuutta toimia puolueettomana humanitaarisena pelastusorganisaationa sotilaallisessa kriisitilanteessa.

Vaikka *Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry* suhtautuu kriittisesti vapaaehtoisen sotilaallisen maanpuolustustoiminnan aseman vahvistamiseen yhteiskunnassamme tukee liitto sitä, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemasta ja toimista säädetään lailla. Lailla vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta varmistetaan toiminnan lainmukaisuus, sen asema suhteessa puolustusvoimiin, toiminnan parlamentaarinen kontrolli sekä vapaaehtoistoimijoiden asema. Esitetty laki antaa *Rauhanliiton* mielestä vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle kuitenkin muihin järjestöihin ja kansalaistoiminnan lohkoihin verrattuna poikkeuksellisen vahvan aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. *Rauhanliitto* toteaa, että myös asevelvollisuuslakia ollaan uudistamassa. Lainsäätäjällä – kuten kansalaisyhteiskunnan edustajienkin – on vaikea ottaa kantaa kokonaisuuteen kun selkeästi toisiinsa liittyvät lainsäädännön uudistukset tulevat näin yksitellen, vaikka perustelut uudistuksille ja normiston luomiselle osittain ovat samoja. Komitean valitsema lähtökohta, 1995 perusoikeusuudistus ja vuoden 2000 perustuslaki, ovat oikeat.

Maanpuolustuskoulutus ry yhtyy edustajiensa Pekka Majurin ja Kristiina Slotten komiteamietintöön jättämään lausumaan lausunnossa esitetyin täsmennyksin. Ehdotuskokonaisuus vastaa Maanpuolustuskoulutus ry:n säädösvalmistelulle asettamia keskeisiä tavoitteita. Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi on välttämätöntä määriteltyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Keskeiset *maanpuolustusjärjestöt* ovat antaneet yhteisen lausunnon ehdotukseen vapaaehtoista maanpuolustustyötä koskevaksi lainsäädännöksi. Järjestöt pitävät vapaaehtoisen maanpuolustuksen säädöspohjan luomista tarpeellisena.

Sotilaskotiliitto-Soldathemsförbundet ry lausuu, että lainsäädäntöhanke on myönteinen asia ja osoittaa valtiiovallan arvostusta ja tukea vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle.

Maanpuolustusnaisten Liitto ry yhtyy järjestöjen yhteiseen kannanottoon, mutta ilmoittaa samalla lisäyksenä, että Maanpuolustusnaisten Liitto ry tulee ottaa vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa huomioon tasavertaisena muiden maanpuolustusta tekevien järjestöjen kanssa edustuksellisessa, toiminnallisessa kuin rahoituksellisessa yhteydessä.

Naisten Valmiusliitto ry pitää keskeisenä, että valmisteilla olevasta laista ei tehdä pelkästään vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta säätelevää, vaan yleislaki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta, joka sisältää säädökset sitoutumis- ja varaamisjärjestelmistä sekä rekisteröinnistä. Maanpuolustusjärjestöjen yhteisen lausunnon lisäksi Naisten Valmiusliitto ry esittää lausuntonaan erityishuomioita ei-asevelvollisten, lähinnä naisten, varaamisesta poikkeusolojen tehtäviin.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry:n mielestä toimikunta on tehnyt hyvää työtä. Liitto pitää lakia tarpeellisenä vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen koordinoimiseksi ja toimintaan osallistuvien toimijoiden aseman sekä oikeuksien ja velvollisuuksien määrittämiseksi, mutta ei näe tarvetta lailla säädellä reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöjen omaa toimintaa.

Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto MPHL ry katsoo, että laajenevaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen kokonaisuutta tulee hallita lain pohjalta. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan rooli parlamentaarisenä valvojana ja ohjaajana on tulevaisuudessa entistä tärkeämpi.

Yleishavaintona komitean lakiesityksestä *Maanpuolustuksen Tuki ry* toteaa, että vapaaehtoisesta maanpuolustuskoulutuksesta on hyvä säätää lailla.

Ei huomautettavaa

Valtioneuvoston oikeuskansleri ei havainnut ehdotuksessa mitään sellaista, johon hänellä lailisuusvalvojana olisi erityisesti syytä kiinnittää huomiota. *Rajavartiolaitoksen esikunta* toteaa, että sen edustajaa on kuultu toimikunnassa ja että se on muutoinkin voinut vaikuttaa sisäasiainministeriön edustajan kautta valmistelutyöhön. Sen vuoksi *Rajavartiolaitoksen esikunnalla* ei ole ehdotuksesta huomautettavaa.

Toimikunnan ehdotuksiin laeista ja asetuksista *ulkoasiainministeriöllä* ei ole erityistä huomautettavaa. *Ympäristöministeriöllä* ei ole mietinnöstä huomautettavaa. *Ahvenanmaan maakuntahallituksella* ja *opetusministeriöllä* ei ole huomautettavaa ehdotukseen vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotus ei koske suoranaisesti *kauppa- ja teollisuusministeriön* toimialaa. Näin ollen ministeriöllä ei ole erityistä huomautettavaa ehdotukseen, jolla vapaaehtoistoiminnasta säädettäisiin lailla nykyistä laajemmin. Ministeriöllä ei ole

myöskään huomauttamista vapaaehtoistoiminnan johtamiseen ja valvontaan liittyvistä ehdotuksen kohdista.

3.2 Lain rakenne ja sääntelyn tarkkuus

Lain soveltamisala

Oikeuskanslerin mielestä jossain määrin epäselväksi jää, mitä yleisperusteluissa mainitulla toteamuksella siitä, ettei laki koskisi Ahvenanmaata, halutaan tarkkaan ottaen ilmaista. Ehdotuksen lakitekstistä ei löydy mainintaa Ahvenanmaasta. *Oikeuskansleri* esittää harkittavaksi, tulisiko lakiehdotuksen vaikutukset Ahvenanmaahan ja siellä asuviin kotiseutu-oikeuden omaaviin ja sitä vailla oleviin Suomen kansalaisiin selvittää tarkemmin ennen uuden lain säätämistä.

Vasemmistoliitto edellyttää maanpuolustuksen käsitteen säilyttämistä sotilaallista maanpuolustusta ja siihen välittömästi liittyviä toimintoja koskevana sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehtävien ja toimialan määrittämistä niin, että niiden piiriin ei lueta maan sisäiseen turvallisuuteen ja kansalaisten arjen turvallisuuteen kuuluvia toimintoja.

Huoltovarmuus ja taloudellista maanpuolustusta koskevat kysymykset ovat oleellinen osa kokonaismaanpuolustusta. *Kauppa- ja teollisuusministeriö* toivookin, että vapaaehtoisen maanpuolustustyön kehittämisen yhteydessä näillä yhteiskunnan kannalta tärkeillä osa-alueilla on myös edelleen paikkansa osana vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta.

STTK katsoo, että vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa tulisi korostaa erittäin paljon perinteisten uhkakuvien sijasta uusiin uhkakuviin varautumista. Komiteamietintö painottuu lähes yksinomaan sotilaalliseen maanpuolustukseen. Uusiin uhkiin ja kriisinhallintaan (esim. luonnonkatastrofi, öljyonnettomuus, pandemia jne.) ei ehdotuksessa kiinnitetä huomiota. Tämä on puute mietinnössä. Vapaaehtoinen maanpuolustus voi olla ainoastaan puolustusvoimien toimintaa tukevaa, ei sitä korvaavaa. Vapaaehtoinen maanpuolustus tavoittaa vain pienen osan kansalaisista, eikä se siten voi edes osittain korvata asevelvollisuusjärjestelmään perustuvaa maanpuolustusta. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ja koulutuksen lisäämisen ja/tai korostamisen pääasiallinen syy ei saa olla taloudelliset seikat. Valtion tulee taata puolustusvoimille riittävät resurssit ns. perinteisten kertausharjoitusten ja koulutuksen järjestämiseen.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry pitää erityisen ongelmallisena sitä, että maanpuolustuksen käsitettä lavennetaan niin, että hämärtyy se, että (sotilaallinen) maanpuolustus ja siihen kouluttautuminen on eri asia kuin siviiliviranomaisten ylläpitämä varautuminen kaikenlaisiin muihin yhteiskunnallisiin poikkeusoloihin, kriiseihin ja onnettomuuksiin. Suomessa toi-

mii laaja sektori järjestöjä kuten esimerkiksi vapaaehtoiset palokunnat, Punaisen Ristin ryhmiä, tiepalvelu yms., joissa harjoitellaan viranomaisten ja kansalaisten avustamista kriiseissä, niin isoissa kuin pienemmissäkin. Näiden järjestöjen työtä ei tule väheksyä, eikä toimintaa ”keksiä uudelleen” vaikka haluttaisinkin kehittää vapaaehtoisille maanpuolustusjärjestöille mielekästä tekemistä, perusteita näiden rahoituksen kasvattamiselle ja roolia ajassa, jossa Suomella ei ole sotilaallista uhkaa.

Maanpuolustusjärjestöt toteavat yhteisessä lausunnossaan, että ehdotetulla lainsäädännöllä ei edistetä vapaaehtoisten luoman resurssin hyödyntämistä viranomaisten tukena uusien uhkien, kuten ympäristökatastrofien tai pandemian torjunnassa.

Maanpuolustuksen Tuki ry:n mielestä esitys ei nyky muodossa ole selkeän yksiselitteinen. Vapaaehtoista maanpuolustusta ja -maanpuolustuskoulutusta ei esityksessä ole toiminnallisesti selkeästi eritelty ja määritelty. Tämän seurauksena ehdotus jää valitettavan monessa kohdassa tulkinnanvaraiseksi. Selkein ratkaisu olisi säätää laki maanpuolustuskoulutuksesta.

Toiminnan rahoitus

Valtiovarainministeriön mielestä yhdistykselle ei tulisi myöntää valtionapua muihin käyttötarkoituksiin kuin mitä sille olisi kyseisellä lailla säädetty tehtäviä. Näiden tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavustuksen mitoituksessa tulee ottaa vähentävänä tekijänä puolustusvoimien yhdistykseltä tilaamista palveluksista suorittamat maksut. Yhdistyksen säännöissä määrätyt tehtävät tulee rahoittaa muutoin kuin valtionavustuksella. Mitään perusteita ei ole, että yhdistykselle voitaisiin myöntää valtionavustusta sijoitusmenoihin.

Maanpuolustuksen Tuki ry toteaa, että komiteamietinnössä tarkastellaan esitetyn koulustoiminnan rahoitusta hyvin yleisellä tasolla. Mietinnössä ei esitetä selkeitä kustannuslaskelmia toiminnan kustannuksista tai niiden seurannaisvaikutuksista. Mietintö ei myöskään esitä suosituksia tai esityksiä muiden hallinnonalojen tai viranomaisten osallistumisesta esitettyyn koulutustoimintaan ja sen rahoitukseen. Esitykset rahoituksen järjestämiseksi ovat tällä hetkellä hyvin yleisellä tasolla, ja yksityiskohtaisissa perusteluissakaan ei tarkennuksia esitetä.

Ohjaus, seuranta ja valvonta

Valtiovarainministeriön mielestä Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle puolustusministeriön myöntämän valtionavustuksen osalta tulisi ottaa selkeästi huomioon valtion talousarvioon ja valtion tilinpäätökseen liittyvät menettelyt. Sen valtionavustuksen osalta valtion talousarvioon tulisi ottaa toiminnalle asetettavat tavoitteet. Niiden siirtomenojen vaikuttavuudesta ja niillä rahoitetun toiminnan tuloksellisuudesta tulisi raportoida valtion tilinpäätöskertomuksessa mi-

nisteriön toimialan toiminnan tuloksellisuuden kuvauksessa sekä tilivirastona toimivan ministeriön tilinpäätöksessä tiliviraston valtionapujen vaikuttavuudesta.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että jatkossa puolustusministeriö ja Maanpuolustuskoulutusyhdistys tekisivät tulossopimuksen tulostavoitteineen. Tulossopimusosapuolena tulee olla valtionavustusviranomaisen eli puolustusministeriön.

Valtiovarainministeriö ehdottaa, että Maanpuolustuskoulutusyhdistys laatisi valtionavustuksien rahoitettavan toimintansa ja taloutensa tuloksellisuuden tukemiseksi monivuotisen toiminta- ja taloussuunnitelman sen mukaan kuin puolustusministeriö määräisi. Samoin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulisi laatia kuvaus sille myönnettyjen siirtomenojen vaikuttavuudesta ja niillä rahoitetun toiminnan toiminnallisesta tuloksellisuudesta. Tuloksellisuutta koskevien tietojen tulisi sisältää myös vertailut vahvistettuihin tulostavoitteisiin.

Edellä mainituista seikoista olisi syytä antaa asianmukaiset säännökset. Samalla tulisi harkita, mikä merkitys annettaisiin 16 §:n 1 momentin käyttösuunnitelmalle, joka voinee koskea vain valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa. Samalla tulisi myös harkita, missä määrin tarvitaan 41 §:n tarkoittamaan erillistä toimintakertomusta, kun toiminnasta tulee raportoida valtion tilinpäätöksessä.

SDP korostaa sitä, että puolustusvoimilla on kuitenkin aina aseellisen koulutuksen osalta valvonta- ja ohjausvastuu, eikä tällä muuteta muita yhteiskunnan varautumisjärjestelmiä ja niihin liittyvää koulutusta. *SDP* korostaa myös, että asevelvollisuuslain 31 §:n mukaista 18 vuoden varusmiespalveluksen suorittamisen alaikäraja on noudatettava myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen sotilaallisen koulutuksen osalta.

Maanpuolustuksen Tuki ry kiinnittää huomiota siihen, että työryhmä esittää puolustusministeriön ja pääesikunnan tehtäväksi selkeästi tämänhetkistä tiukempaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen ohjausta ja valvontaa. Esitys vapaaehtoistoiminnan tehostetuksi valvonnaksi ja ohjaukseksi ei liene tavoitteena, jos pyritään yhdenvertaiseen strategiseen kumppanuuteen maanpuolustusjärjestöjen kanssa.

Taloudelliset ja viranomaisten toimintaan kohdistuvat vaikutukset

Valtiovarainministeriö toteaa, että hallituksen esitystä tulisi täydentää esittämällä taloudellisten vaikutusten kohdassa selvitystä henkilöstön taloudellisten ja sosiaalisten etuuksien muutosten ja henkilöstön käyttöön uskottujen varusteiden aiheuttamista taloudellisista vaikutuksista. Kyse on uudistuksista, joilla laajennetaan etuuksia nykyisestään ja niiden voidaan olettaa lisäävän menoja.

Taloudellisissa vaikutuksissa olisi myös syytä tuoda esille Maanpuolustuskoulutus ry:n puolustusvoimilta saama epäsuora tuki, laskennalliselta arvoltaan noin 1,4 milj. euroa vuodessa. Ehdotuksen mukaan on tarkoitus tehdä toiminnan rahoituksesta mahdollisimman läpinäkyvää valtion talousarviosta myönnettävän määrärahan puitteissa. Näin ollen on ymmärrettävissä, että epäsuorana annettu tuki lisäsi yhdistyksen saamaa valtionavustusta. Samalla tulee kuitenkin epäsuoraa tukea koskeva osuus vähentää valtion talousarviossa puolustusvoimien toimintamäärärahasta.

Komiteanmietinnössä ei ole mainittu, onko lakiehdotus valtion talousarvioon liittyvä laki. *Valtiovarainministeriön* mielestä ehdotus sisältää elementtejä, joiden nojalla puolustusministeriön tulisi asian jatkovalmistelussa selvittää, onko kyseessä valtion talousarvioon liittyvä laki.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että uudistus voidaan kaikilta osin toteuttaa puolustusministeriön hallinnonalan nykyisten määrärahojen puitteissa sekä valtioneuvoston antamien valtiontalouden kehyspäätösten puitteissa.

Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto MPHL ry edellyttää, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen harrastajilla ei tule korvata puolustushallinnon eikä sisäasiainhallinnon vakituisia työntekijöitä. Vapaaehtois- ja harrastustoiminnalla ja toisaalta esimerkiksi puolustusvoimien vakituisen henkilöstön tehtävissä tulee olla selkeä ero.

Merkittävä julkisen vallan käyttö

Oikeusministeriön käsityksen mukaan siltä osin kuin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtävät korvaisivat tai täydentäisivät viranomaisen vastaavaa lakien toimeenpanoon liittyvää toimintaa, kyse olisi julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Vapaaehtoinen sotilaallinen harjoittelu ei korvasi sotilaskoulutusta vaan täydentäisi ja tukisi sitä merkittävällä tavalla. Toimintaa voitaisiin pitää merkittävänä julkisen vallan käyttönä. Ehdotuksessa esitetyt perustelut merkittävän julkisen tehtävän ulkoistamiselle ovat vielä hyvin niukat.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies muistuttaa, että oikeusasiamies Lauri Lehtimaja totesi jo päätöksessään 23.11.1999, että Maanpuolustuskoulutus ry:n (MPK) toimintaa oli pidettävä oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan piiriin kuuluvana julkisena tehtävänä. Ongelmallisena voidaan kuitenkin pitää ehdotuksen vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta koskevaa 4 luku. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Lakiehdotuksen perusteluista saatavan käsityksen mukaan vain 17 §:n 3 momentissa selostettu "merkittävä sotilaallinen koulutus" olisi luonteeltaan merkittävää julkisen vallan käyttöä. Jossain määrin tulkinnanvaraisina voidaan kuitenkin pitää momentissa käytettyjä käsitteitä "joukkojen operaatioihin valmentaminen" ja "raskailla aseilla tapahtuvien taisteluammuntojen järjestäminen".

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen asema

Ottaen huomioon MPK:n keskeinen asema ja merkitys vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta järjestettäessä, on *eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen* mielestä asianmukaista, että se muutetaan julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi. Myös ehdotettuja nimenomaisia säännöksiä keskeisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden soveltamisesta yhdistyksen toiminnassa sekä yhdistyksen jäsenten ja toimihenkilöiden virkavastuusta julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa voidaan myös pitää perusteltuina.

Ulkoasiainministeriön mielestä ehdotus selkeyttää oikeudellisesti Maanpuolustuskoulutus ry:n asemaa ja se tukee maanpuolustuksesta huolehtimisen luonnetta julkisena tehtävänä. Toimikunnan mietinnössä käydään selostavasti ja kattavasti läpi ehdotuksen suhdetta perustuslain 124 §:ään. *Ulkoasiainministeriö* kiinnittää huomiota siihen, että toimikunnan mietinnössä ei käsitellä toiminnan mahdollista kansainvälistä ulottuvuutta, esimerkiksi minkälaisia kansainvälisiä yhteyksiä Maanpuolustuskoulutus ry:llä voisi olla, minkälaista yhteistyötä se voisi tulla suoraan harrastamaan ulkomaisten sisarjärjestöjen tai muiden tahojen kanssa, vai tapahtuuko kansainvälisten yhteyksien solmiminen ja ylläpito yksinomaan esimerkiksi puolustusvoimain välityksellä. Ulkoasiainministeriö toivoo voivansa aktiivisesti seurata toimintaa ja sen kehittämistä yhdistyksen mahdollisten kansainvälisten suhteiden osalta.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pelkästään julkisten tehtävien hoitaminen ei edellytä Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttamista julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi. Valtiovarainministeriö suhtautuu varauksellisesti siihen, että luodaan lisää uusia välillisen valtionhallinnon organisaatioita.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen mielestä Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi, puolustusvaliokunnan lausunnon mukaisesti, on perusteltua ja lisää läpinäkyvyyttä. Näin mahdollistetaan puolustusvoimien toimintaa tukevan soti-laallisen koulutuksen antaminen, tietyin edellytyksin, MPK:n toimesta. Tämä on periaatteellisesti ja perustuslain näkökulmasta merkittävä kysymys. SDP korostaakin, että perustuslailliset näkökohdat tulee pohtia erittäin tarkasti ehdotuksen valmistelussa. Tämä mahdollistaa myös sen, että puolustusvoimat voi käyttää mm. maakuntajoukkojen koulutuksessa MPK:n koulutuspalveluja.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunnan mielestä Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttaminen julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi on kannatettavaa ja selkeyttää vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestelyjä. Neuvottelukunta esittää harkittavaksi järjestelyjä, joilla MPKY:n kouluttajien toimivaltuuksia voitaisiin laajentaa, jotta eri koulutustilaisuuksissa päästään tarkoituksenmukaisiin ja kustannustehokkaisiin järjestelyihin.

Maanpuolustuskoulutus ry esittää lain yleis- ja yksityiskohtaisia perusteluja täsmennettäväksi siten, että tulee selkeästi esille, ettei yhdistys ei ole pelkästään puolustusvoimien ohjaamaa sotilaallista koulutusta toteuttava organisaatio, vaan on sitoutunut vahvasti kokonaisuomaan puolustuksen koulutusjärjestelyihin. Tärkeää on lisäksi, että yhdistyksen rooli myös siviilikoulutusta antavana merkittävänä toimijana tulee selvästi esille ja ettei sotilas- ja siviiliroolia sekoiteta keskenään. Yhdistyksen ohjaus esitetään keskitettäväksi selkeästi puolustusministeriölle.

Maanpuolustuksen Tuki ry toteaa, että mietinnössä nimetyt ns muun vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan erittäin laaja järjestötoiminta on jäänyt vähemmälle huomiolle. Maanpuolustuksen Tuki ry haluaa korostaa että vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevät tälläkin hetkellä monet maanpuolustusjärjestöt jotka eivät ole MPK ry:n jäsenjärjestöjä. Kokonaisuutena Maanpuolustuskoulutus ry:n toiminnan kehittäminen on erittäin kannatettavaa ja Maanpuolustuksen Tuki ry tukee kaikkia tämän suuntaisia toimenpiteitä. Kehitystyön tulisi keskittyä ennen kaikkea vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämiseen.

Sotilaallinen koulutus

Oikeusministeriön mukaan ehdotuksesta ei vielä riittävän tarkkarajaisesti käy ilmi, missä määrin ja mihin toimintoihin vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen on tarkoitus harjaantuttaa. Lisäksi niiden asema ja rooli suhteessa puolustusvoimien perustehtävien tuottamiseen jää hieman liian avoimeksi.

Pääesikunnan näkemyksen mukaan lain soveltajilta ei voida edellyttää, että he joutuisivat tutustumaan hallituksen esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin saadakseen käsityksen siitä, mitä sotilaallisella koulutuksella tarkoitetaan. Sotilaallisen koulutuksen käsitteeseen kuuluu kolme olennaista elementtiä: 1) se on puolustusvoimien johdon tai ohjauksen alaista; 2) koulutuksen tavoitteena on kehittää yksilön henkilökohtaisia sotilaallisia taitoja ja joukon yhteistoimintaa siten, että joukko voi toimia sodassa tai muissa aseellisissa selkkauksissa sekä; 3) koulutusta annetaan puolustusvoimien sotilaskalustolla ja -välineillä.

Edellä esitetyn määritelmän mukaan sotilaallista koulutusta voisivat antaa myös maanpuolustusjärjestöt, mutta tällöin koulutuksen on tapahduttava puolustusvoimien ohjauksessa. Näin ollen määritelmä vastaisi myös ehdotettua 20 §:ää.

Vasemmistoliiton mielestä asevelvollisille annettavaa koulutusta ei voida antaa puolustusvoimien ulkopuolisen tahon hoidettavaksi. Sotilaallisen koulutuksen antaminen, sotilasaseiden, räjähteiden ja muun materiaalin käyttö sekä asekoulutus pitää rajata puolustusvoimien teh-

täväksi. Silloin, kun ne liittyvät puolustusvoimien tilaamaan koulutukseen, niiden tulee olla sotilasviranomaisten johtamia ja valvomia.

STTK katsoo, että sotilaallisen koulutuksen antaminen tulee pitää esitetysti puolustusvoimien tehtävänä. *STTK* katsoo, että laissa ja sen perusteluissa tulisi omaksua laaja sotilaallisen koulutuksen tulkinta. Tämän johdosta ainakin lain perusteluja tulisi tarkentaa ja todeta, että sotilaallinen maanpuolustus tulee epäselvissä tilanteissa tulkita kuuluvan maanpuolustuksen ydintehtäviin ja siten puolustusvoimien yksinomaiseen toiminta-alueeseen. Liaksi ei voi korostaa sotilaallisen koulutuksen yhteiskunnallista merkittävyyttä.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry ei tue esitystä siitä, että *MPK-yhdistys* saisi luvan kouluttaa myös sotilasjoukkoja. Vapaaehtoisjärjestöjen sotilaallisen koulutuksen laajentaminen kokonaisten yksikköjen tasolle niiden omana toimintana on poliittinen periaatekysymys, ei kustannusongelma. Vapaaehtoistoiminnalle ei tule antaa näin paljon toimivaltaa.

Maanpuolustusjärjestöt toteavat, että mietinnössä ei ole määritelty yksiselitteisesti mitä sotilaallisella koulutuksella tarkoitetaan. Mietinnöstä ei selviä, millainen koulutus on vapaaehtoisesti järjestettynä sallittua ja mikä voidaan toteuttaa vain puolustusvoimien toimin. Tiukasti tulkiten ehdotettu laki heikentää reserviläisten nykyisiä toimintamahdollisuuksia. Käytännön toiminnan kannalta on ehdottoman tärkeää, että sotilaallinen koulutus määritellään yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi. Järjestöt esittävät, että sotilaallisella koulutuksella tulisi tarkoittaa vain sellaista koulutusta, joka tapahtuu puolustusvoimien aseilla, ampumatarvikkeilla tai räjähteillä.

Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto MPHL ry toteaa, että lakiehdotuksessa on aivan oikein säilytetty sotilaalliset muodostelmat taisteluvälineineen puolustusvoimien osina. Koulutusta ja harrastustoimintaa voidaan harjoittaa vapaaehtoisuuskentässä.

Maakuntajoukot

Sisäasiainministeriöllä ei ole huomauttamista esitettyyn mahdollisuuteen käyttää maakuntajoukkoja puolustusvoimien virka-apuosastoissa. Ministeriö korostaa kuitenkin, että pelastustoiminnan menestyksellinen johtaminen ja suorittaminen edellyttävät, että siihen käytettävien voimavarojen saatavuus, toimintavalmius ja käyttö on kaikissa tapauksissa suunniteltu ja sovittu. Tämä koskee myös tilanteita, joissa pelastustoimintaan osallistuu vapaaehtoisia maakuntajoukkoja. *Sisäasiainministeriöllä* ei ole huomauttamista siihen, että vapaaehtoisia maakuntajoukkoja voitaisiin käyttää myös pelastustoimen vapaaehtoistehtäviin. Päätösvalta siitä, annetaanko vapaaehtoisille toimijoille pelastustoimen lakisääteisiä tehtäviä vai ei, mille vapaaehtoisorganisaatiolle tehtäviä annetaan ja mitä nämä tehtävät ovat, kuuluu aina pelastusviranomaisille.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry on suhtautunut maakuntajoukkojen perustamiseen kielteisesti. Paikallinen aluemaanpuolustus erillisine toimintakeskuksineen ja kymmeneen tuhansiin nousevine joukkoineen tarkoittaisi uuden puolustushaaran perustamista, eikä sellaiseen ole turvallisuuspoliittista tarvetta. Tässä vaiheessa Rauhanliitto toteaa, ettei maakuntajoukkojen asemasta puolustusvoimissa ja niiden tehtävistä ole vielä lainsäädäntöä. *Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry* kiinnittää huomiota siihen, että esityksissä painotetaan puolustusvoimien aseiden ja ampumatarpeiden vastuullista käyttöä vapaaehtoistoiminnassa puolustusvoimien edustajan valvonnassa. Tulisi varmistua, ettei puolustusvoimien välineistöä luovuteta ulkopuolisille eikä sitä käytetä kuin puolustusvoimien omassa toiminnassa.

Yhdistymisvapaus

MPKY:n jäsenjärjestöille ehdotettu velvollisuus ilmoittaa antamastaan sotilaskoulutuksesta sotilasviranomaisille (21 § 2 mom.) ei *eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen* käsityksen mukaan merkitse sellaista perustuslain 13 §:n 2 momentissa säädetyn yhdistysvapauden rajoitusta, ettei siitä voisi säätää lailla. Sotilaskoulutuksen antamiseen liittyvän julkisen intressin vuoksi ja järjestöjen toiminnan avoimuuden takaamiseksi ilmoitusvelvollisuutta voidaan pitää perusteltuna.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen perusteella voi teoreettisesti syntyä mahdollisuus pakottaa osa vapaaehtoisuuteen perustuvista siviilitoimijoista sotilaalliseen kokonaismaanpuolustukseen liiaksi yhdistymisvapauden suojatulle ydinalueelle tullen: säännösehdotukset varautumistoiminnasta ja valmiustehtävistä antavat valtioneuvostolle väljänä pidettäviä toimivaltuuksia velvoittaa järjestöjen jäseniä avustamaan viranomaisia.

Vasemmistoliitto toteaa, että nykyisen Maanpuolustuskoulutus ry:n jäsenenä olevien ja siihen mahdollisesti myöhemmin liittyvien järjestöjen asema suhteessa kaavailtuun lainsäädäntöön ja julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi muodostettavaksi esitettyyn Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen on ongelmallinen. Perusteltua on päätyä ratkaisuun, jossa vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt eivät ole Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäseniä vaan yhdistyksen perusta järjestetään muulla soveliaalla tavalla. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen organisaatio on erittäin mittava, ellei suorastaan yliampuva ja sitä on perusteltua keventää.

Vihreän liiton mielestä järjestelmää kehitettäessä olisi kuitenkin hyvä pitää mielessä, että valtiollaan ei tule yksipuolisesti pyrkiä ohjaamaan järjestöjen toimintaa. Vihreän liiton mielestä ei ole olemassa mitään tarvetta sille, että puolustusvoimilla tai muullakaan valtion hallinnolla olisi organisatorista otetta vapaaehtoisen maanpuolustustyön muihin kuin sotilaallista maanpuolustustyötä koskeviin ulottuvuuksiin, kuten erilaisiin turvallisuus-, pelastus-, varautumis-, huolto- jne. tehtävien hoitoon.

Naisten asema

Naisten osuus vapaaehtoisen maanpuolustuksen kokonaiskentässä on edelleen kasvanut. *Puolustusministeriön puolustuspoliittinen osasto* esittää, että naisten kouluttautumiseen ja sitoutumiseen liittyviä järjestelyjä ei jätettäisi mahdollisten jatkoselvitysten varaan. Puolustuspoliittisen osaston käsityksen mukaan nämä järjestelyt tulisi liittää osaksi ehdotusta laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä.

Ruotsalaisen kansanpuolueen mielestä on hyvä että esityksessä on selkeästi kirjoitettu myöskin naisten oikeudesta osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen. Naisille, jotka ovat suorittaneet vapaaehtoisen asepalveluksen, ei saisi kaavamaisesti jakaa helpompia tehtäviä, vaan heidän pitäisi saada toimia eri tehtävissä valmiuksiensa mukaisesti yhdenvertaisin perustein asepalveluksensa suorittaneiden miesten kanssa.

Vihreän liiton mielestä naisilla tulee olla, niin halutessaan, mahdollisuus osallistua maakuntajoukkojen toimintaan ja puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin, vaikka he eivät olisikaan suorittaneet vapaaehtoista asepalvelusta.

STTK pitää hyvänä naisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä. *STTK* pitää valitettavana, että lain yksityiskohtaisissa perusteluissa ja laissa eritellään naisten tehtäviä. Näihin todetaan kuuluvan mm. sotilaskodin perustamisen vaatimat valmiudet ja huoltotehtävät. Mietinnöstä ei ilmene syytä naisten tehtävien luettelemiseen. Luettelo ylläpitää vanhentuneita sukupuolten välisiä roolijakoja. *STTK* ei näe perusteluksi eritellä naisten ja miesten tehtäviä.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunnan mielestä naisten osallistuminen ja kouluttautuminen maanpuolustuksen eri tehtäviin vahvistuu laaditussa ehdotuksessa. Neuvottelukunta esittää myös käytännön toteutuksen liittämistä tähän ehdotukseen. Asiaa ei pidä jättää vain laadittavien jatkoselvitysten varaan. Naisten varaamisenettely ja sijoittamisjärjestelyt tulisi sisällyttää esitykseen.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) pitää hyvänä, että mietinnössä huomioidaan myös asepalvelusta suorittamattomien naisten sijoituskelpoisuus. *SPEK* näkee tärkeänä, että poikkeusolojen tehtäviin voitaisiin varata ja sijoittaa asepalveluksen suorittamattomia naisia jo normaaliaikana.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry toteaa, että pelkona on, että naisvaltaisia julkisen hallinnon aloja ryhdytään mobilisoimaan *MPKY:n* toimesta sotilaallisen maanpuolustuksen tukijärjestelmäksi, kun komitean tarkoitus lienee ollut, että *MPKY* tarjoaa naisjärjestöjensä tuki-

palveluja muille hallinnonaloille, tai ettei toiminnasta tule pelkästään miesten harrastusta. Rauhanliiton mielestä on eri asia kehittää naisten mahdollisuuksia heidän halutessa osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön kuin perusteluissa esitetty toimintaan osallistuvien naisten osuuden nostamisen tavoite.

Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry kiinnittää huomiota siihen, että ei-asevelvollisten naisten asema vapaaehtoisen maanpuolustustyön kentässä on puuttuvan säädöspohjan vuoksi hankala ja epävarma. Erilaisiin kokonaismaanpuolustusta tukeviin tehtäviin koulutettu- ja ei-asevelvollisia naisia ei tänä päivänä voida varata tiettyyn poikkeusolotehtävään eikä heitä voida sijoittaa puolustusvoimien sodan ajan tehtäviin. Työn alla oleva lakiluonnos ei poista näitä puutteita. Tämä on selkeä epäkohta.

Sitoumusjärjestelmä

Työministeriö katsoo ehdotuksessa olevan piirteitä, jotka eivät vastaa yleistä näkemystä vapaaehtoisuudesta. Tästä voi olla joitakin työoikeudellisesti ongelmallisia seuraamuksia. Sitoutuminen määräajaksi on työministeriön mielestä perusajatuksestaan hieman erikoinen, mutta vastannee tässä erityistilanteessa tarkoitustaan. Työministeriö pitää tarkoituksenmukaisena perustelemisvelvoitteen lisäämistä puolustusvoimien päätöksiin, joilla sitoutumisilmoitus joko hylätään tai peruutetaan, koska erityisesti päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla. Perustelemisvelvoite lisäisi myös toiminnan avoimuutta.

Tietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, millä tavoin sitoumuksen antaneen velvollisuudet ja työssä olevien henkilöiden työvelvoitteet sopivat keskenään.

AKAVA ry toteaa, että maakuntajoukkoihin vapaaehtoisesti sitoutuville määrätään velvollisuuksia, mutta näiden sitoutuneiden suhdetta työnantajaan ei määritellä ollenkaan. Tässä asiassa tulee saada aikaan vastaava suhde työnantajan ja työntekijän välille kuin on normaaleissakin kertausharjoituksissa.

Suomen Punaisen Ristin näkemyksen mukaan suunniteltu vapaaehtoisten sitoumusjärjestelmä on selkeä maakuntajoukkojen osalta. Muiden vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvien vapaaehtoisten osalta sen sijaan järjestelmä ei ole selkeä. Laissa pitäisi selkeämmin ilmaista vapaaehtoisten eri sitoutumisasteet sekä roolit ja tehtävät liittyen jäsenyyteen, sitoutumiseen sekä selventää, miten jäsenyys ja sitoutuminen toimintaan eroavat toisistaan.

Maanpuolustusjärjestöjen mukaan sitoumusjärjestelmä on vain ilmoitus vapaaehtoisuudesta, joka ei velvoita kumpaakaan osapuolta käytännössä. Järjestöt esittävät, että sitoutuneelle henkilölle taattaisiin tietty määrä koulutusta vuodessa ja tähän koulutukseen osallistuessaan hänellä olisi kertausharjoitusta vastaava työsuhdeturva.

Osallistuminen virka-aputehtäviin, viranomaisten avustaminen

SDP haluaa korostaa, että virka-aputehtävien osalta tällä lainsäädännöllä ei muuteta nykyistä virka-apukäytäntöä. Virka-apuun osallistuvan henkilöstön ratkaisee tehtävän luonne. Virka-avun lähettämisestä vastaavan sotilasviranomaisen tulee tapauskohtaisesti myös tulevaisuudessa arvioida, tarvitaanko tehtävässä esimerkiksi korkeatasoista osaamista omaavaa kanta-henkilökuntaa, yllättävässä onnettomuustilanteessa eristämässä nopeasti liikkeelle saatavia varusmiehiä poliisia avustamaan vai mahdollisesti pitkäkestoiseen metsäpaloön reserviläisistä koottavia maakuntajoukkoja. Maakuntajoukoista ei ole perusteltua tehdä normaalioloissa ympärivuorokautisessa nopeassa valmiudessa olevia virka-aputoimijoita.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää maakuntajoukkojen osallistumista pelastustoiminnan tehtäviin myönteisenä voimavaramahdollisuutena, kun tämä osallistuminen tapahtuu aina toimialan viranomaisen johdolla ja ohjauksessa. Maanpuolustuskoulutus ry:n vapaaehtoisten käyttäminen pelastustehtäviin on mahdollista vain sellaisissa pelastustoimintaan liittyvissä tukitehtävissä kuin pelastustoiminnan joukkojen huolto, metsäpalojen sammutustyöhön osallistuminen, öljyntorjunta, ensiavun antaminen ja myrskyvahinkojen yksinkertaiset raivaus- ja avustustehtävät, joissa kaikissa perustason työvoiman tarve voi joissakin tilanteissa olla suuri.

Mikäli vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvia henkilöitä tulee virka-avun ulkopuolella osallistumaan viranomaisten tukemiseen esim. etsinnöissä ja suuronnettomuuksissa, tulee tämän tapahtua *Suomen Punaisen Ristin* mielestä Vapaaehtoisen pelastuspalvelun koordinoitun toiminnan kautta ilmoittautumalla Vapepan hälytysryhmäksi. Ei tule luoda rinnakaista vapaaehtoisten hälytysjärjestelmää hyvin toimivan ja viranomaisten käyttämän Vapaaehtoisen pelastuspalvelun rinnalle.

Valmiustehtävät ja varaamisjärjestelmä

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa yhteistyön merkitystä viranomaisten ja siviilitehtävissä toimivien henkilöiden kanssa suurissa katastrofeissa ja sotilaallisen kriisin aikana. Jatkossa tulisi koulutuksen tueksi luoda asevelvollisrekisterin kaltainen järjestely, jonka avulla siviilihenkilöitä voitaisiin varata myös poikkeusoloissa perustettavien siviilikriisinhallintaorganisaatioiden tehtäviin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että yhteiskunnan eri tehtävien turvaamiseen voidaan varata sama henkilö. Tämän takia tulisi varausjärjestelmää kehittää siten, että puolustusvoimille, siviiliviranomaisille, väestönsuojeluun ja ensiapujoukkoihin varattava henkilöstön varaaminen hoidettaisiin nykyistä koordinoitummin päällekkäisten varausten poissulkemiseksi.

Maanpuolustusjärjestöjen mielestä mietinnössä ei ole luotu edellytyksiä kansalaisten yhteisen varaamisrekisterin tai naisten ja muiden ei-asevelvollisten varaamisjärjestelmän luomiseksi eri viranomaisten poikkeusolojen tehtäviä varten. Lisäksi järjestöt esittävät, että lainsäädännöllä ryhdyttäisiin luomaan kansalaisten yhteistä varaamisjärjestelmää ja -rekisteriä eri viranomaisten poikkeusolojen tehtäviä varten. Näin voidaan huomioida nykytilannetta paremmin kansalaisten, erityisesti naisten, vapaaehtoisesti hankkima kriisiajan koulutus sekä vältettäisiin mahdolliset kaksoisvaraukset eri kriisiajan tehtäviin.

Sotilaskotiliitto-Soldathemsförbundet ry esittää, että lakiluonnosta täydennetään ei-asevelvollisten naisten varaamista ja sijoittamista koskevilla säännöksillä. Sotilaskotiliitto - Soldathemsförbundet ry on sitoutunut mahdollisissa poikkeusoloissa huolehtimaan puolustusvoimien sotilaskoti- ja kanttiinitoiminnasta. Tehtävän hoitaminen edellyttää, että tehtäviin koulutettu henkilöstö on tarvittaessa käytettävissämme. Tämä on ainoastaan mahdollista toimivan ei-asevelvollisten naisten varaamis- ja sijoittamisjärjestelmän kautta. Varaamisen osalta on myös keskeistä, että tiettyyn vapaaehtoiseen maanpuolustustehtävään tehty varaus on ensisijainen eli ettei esimerkiksi työnantajan myöhemmin tekemä varaus kumoa aikaisempaa vapaaehtoiseen maanpuolustustehtävään tehtyä varausta.

Naisten Valmiusliitto ry:n mielestä VAP-menettelyn tarpeellisuutta tulisi arvioida järjestöjen keskeisten toimijoiden osalta – ja näin ollen mahdollistaa myös ei-asevelvollisten varaaminen poikkeusoloissa merkittävän järjestön omaan tehtävään (esim. Marttaliitto). Näin ollen varaamisjärjestelmän hyöty poikkeusoloihin varautuville viranomaisille olisi selkeästi nähtävissä koulutautuneen ja motivoituneen henkilöstön tarjoamisen kautta

Toimijoiden yhteistyö

Sisäasiainministeriö katsoo, että kansalaisten turvallisuuden lisäämiseen tähtäävään koulutukseen, valistukseen ja neuvontaan on jatkuvasti lisääntyvää tarvetta, eikä uusien toimijoiden osallistumiselle tähän toimintaan ole estettä. Tarpeettoman päällekkäisyyden välttämiseksi ja turvallisuusasioiden luonteen edellyttämän yhdenmukaisen ja luotettavan viestinnän varmistamiseksi sisäasiainministeriö pitää kuitenkin välttämättömänä, että maanpuolustusjärjestöt ja pelastusalan järjestöt huolehtivat toimintansa riittävästä yhteensovittamisesta ainakin opetussisältöjen ja kohderyhmien osalta.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö toteaa, että jos koulutuksella halutaan luoda valmiuksia myös virka-aputehtäviin, edellyttäisi tämä koulutusyhteistyötä siviiliviranomaisten kanssa. Lakiin tulee sisällyttää koulutusyhteistyö siviiliviranomaisten kanssa ja määritellä tarkemmin, millaiset valmiudet vapaaehtoisille joukoille luodaan eri turvallisuustilanteisiin. Esitetystä muodosta laki keskittyy sotilaalliseen koulutukseen.

Itä-Suomen lääninhallitus toteaa, että lääninhallituslain muuttamisesta annetun lain (348/2000) 2 §:n mukaan lääninhallituksella on varautumisen yhteensovittajan rooli alueellaan. Tässä tehtävässä lääninhallituksella ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä tulisi olla kiinteä yhteys, jotta päällekkäisiltä järjestelyiltä koulutuksessa vältyttäisiin. Lääninhallitus korostaa yhteistyön merkitystä varautumiskoulutuksessa sekä alueellisella että pelastustoimi-alueen tasolla.

Mietinnössä jää hieman liian vähäiselle huomiolle se, että MPK ry:n yleinen turvallisuus- ja varautumiskoulutus toteutetaan monien yhteistyökumppaneiden kanssa, esimerkkinä sekä Vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. *Suomen Punainen Risti* pitääkin tärkeänä, että järjestöjen tasavertaista yhteistyötä tuetaan ja siihen rohkaitaan tarjoamalla kaikille yhtäläiset mahdollisuudet kansalaisten turvallisuuden ja valmiuden vahvistamiseen.

Suomen Punaisen Risti pitää tärkeänä, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen jatkokehityksen lähtökohtana on vahvistaa jo nykyisellään toimivia koulutusjärjestelmiä sekä vapaaehtoisten koordinoitua hälytysjärjestelmää eikä missään tapauksessa heikentää niitä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistyössä ei ole riittävästi otettu huomioon Suomen laajaa turvallisuusalan järjestöjen toimintakenttää vaan on pyritty luomaan uusi järjestelmä osittain jopa vanhan toimivan järjestelmän päälle.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry korostaa, että järjestötoiminnan rooli- ja tehtäväjako on pidettävä selvänä, eikä hallinnon tarkoitussidonnaisuutta pidä hämärtää. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen MPKY- järjestöille ei saa antaa oikeuksia aloitteellisuuteen oman kompetenssinsa, sotilaallisen toiminnan ulkopuolelta.

Maanpuolustustahdon edistäminen

Vasemmistoliitto pitää maanpuolustustahdon käsitettä epämääräisenä. Sotilaallisesta maanpuolustuksesta vastaavien viranomaisten ja sitä edistävien järjestöjen tehtävänä käsite saa yksipuolisen, aseiden varaan rakentuvaa puolustautumista korostavan sisällön. Maanpuolustustahdon edistämisen määrittäminen laissa jonkin toimijan tehtäväksi ilmentää ajattelua, jonka mukaan kansalaiset olisi saatavissa maanpuolustustahtoisiksi erilaisen indoktrinaation keinoin. Tällainen ajattelu on vierasta moniarvoiselle, demokraattiselle yhteiskunnalle.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry:n mielestä maanpuolustustahdon lujittamistehtävän kannalta on ongelmallista, että MPKY toimisi virkavastuulla eikä siksi saa levittää esimerkiksi virheellistä tietoa. Ei myöskään ole selvää miten toimitaan jos havaitaan, ettei MPKY tai sen jäsenjärjestö todellisuudessa edistäkään maanpuolustustahtoa, tai jos sen viesti eroaa puo-

lustusministeriön näkemyksestä. Toisin kuin puolustusministeriö, järjestöt eivät olisi suorassa parlamentarisessa vastuussa toiminnastaan. Rauhanliitto esittää tämän toimintamuodon (maanpuolustustahdon edistäminen) poistamista MPKY-järjestöltä sekä sen jäsenjärjestöiltä.

Neuvottelukunta

Ulkoasiainministeriön mielestä vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan kokonaistuloksen kannalta on toivottavaa, että työnjako ja koordinaatio erilaisten yhteiskunnan toiminnan turvaamiseen liittyvien siviilitoimijoiden, myös esimerkiksi jo olemassa olevien yksityisoikeudellisten yhdistysten, kanssa on sujuvaa. Tähänkin liittyen esitetty neuvottelukunnan ja asiantuntijavaliokunnan perustaminen vaikuttaa perustellulta.

Opetusministeriö pitää hyvänä ehdotusta, jonka mukaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan asiantuntijavaliokuntaan sekä maanpuolustusyhdistyksen hallitukseen tulisi myös opetusministeriön edustus. Opetusministeriön hallinnonalan edustajia tulee alueetasolla olemaan myös alueellisissa neuvottelukunnissa.

Vasemmistoliitto suhtautuu kielteisesti ulkopuolisen asiantuntijaelimen asettamiseen. Se heikentäisi parlamentarisesti kootun neuvottelukunnan asemaa ja mitätöisi neuvottelukunnan kautta tapahtuva parlamentaarista ohjausta ja valvontaa. Tarpeellisten ministeriöiden, pääesikunnan ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen edustus voidaan taata asiantuntijajäsenyyden kautta. Neuvottelukunta voi niin harkitessaan itse asettaa työvaliokunnan neuvottelukunnan jäsenistä. Tästä on otettava määräys asetukseen. Asetuksessa neuvottelukunnan tehtävät on osin määritelty tavalla, joka ei sovi neuvottelukunnan luonteeseen.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunnan mielestä esitetyt menettelytavat ja organisaation vahventaminen alueellisilla neuvottelukunnilla ja asiantuntijavaliokunnalla tuntuu tarkoituksenmukaiselta ja on valtioneuvoston turvallisuuspoliittisen selonteon linjausten mukainen. Lakiesityksen perusteluihin tulisi sisällyttää kuvaus neuvottelukunnan aikaisemmasta toiminnasta, asemasta ja tehtävistä. Neuvottelukunnan ja myös alueellisten neuvottelukuntien kokoonpanossa tulee ottaa huomioon parlamentaariset voimasuhteet ja perustuslain mukainen kieliturva.

Suomen Meripelastusseura ry ehdottaa, että neuvottelukunnan yhteyteen voitaisiin perustaa yhteistyöelin viranomaisten tarpeiden ja vapaaehtoisjärjestöjen toiminnan välistä yhteensovittamista ja sopimista varten.

Maanpuolustuskoulutus ry esittää, että alueellisia neuvottelukuntia voitaisiin asettaa kaikkiin kolmeen puolustushaaraan sekä tarvittaessa operatiivisiin sotilaslääneihin. Alueellisten sotilaslääniä neuvottelukunnat aiheuttaisivat tarpeetonta päällekkäisyyttä. Puolustushaarojen

neuvottelukunnat puolestaan ovat välttämättömiä valtakunnallisen koulutuksen koordinoimiseksi.

Toimintakeskukset

Opetusministeriö toteaa, että toimintakeskusten suunnittelua koskevassa työryhmässä on opetusministeriön edustus, jolloin hallinnonalan näkemykset tulevat esille siinä työssä.

Suomen Meripelastusseura ry:n mielestä toimintakeskusten kehittämisen tulee tapahtua vapaaehtoisjärjestöjen, kuntien ja muiden halukkaiden toimijoiden kanssa tavoitteena yhteistoiminnan helpottaminen ja synergiaetujen saaminen. Vapaaehtoisjärjestöille tulee tarjota asianmukaiset mahdollisuudet toimia kehitettävien maakunnallisten toimintakeskusten valtakunnallisessa verkostossa.

Henkilörekisterit

Tietosuojavaltuutetun mielestä ehdotus täyttää osin henkilötietojen käsittelystä vaaditut edellytykset, mutta esimerkiksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutustoiminnan osalta tarvitaan täsmennystä. Jää epäselväksi, kuka pitää rekisteriä koulutukseen osallistuvista henkilöistä. Jos rekisterinpitäjä olisi puolustusvoimat, olisi tarpeen säätää Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtävästä ylläpitää teknisesti rekisteriä puolustusvoimien lukuun. Jos rekisterinpitäjä olisi Maanpuolustuskoulutusyhdistys, tarvitaan säännös rekisterinpidon vastuista sekä muun muassa henkilötietojen luovuttamisesta puolustusvoimille. Molemmissa tapauksissa tarvitaan säännös rekisterin käyttötarkoituksesta sekä säännökset rekisterin tietosisällöstä ja mahdollisesti rekisteriin hankittavista tiedoista.

Tietosuojavaltuutetun mielestä rekisteriä tulisi pitää vain hyväksytyistä ja sitoumuksen antaneista ja vain voimassa olevista sitoumuksista. Muilta osin tietoja ei tallettaisi laissa säädettyyn rekisteriin, vaikka tiedot sisältyisivätkin henkilötietolain tarkoittamaan loogiseen rekisteriin.

Vastuiden järjestäminen

Lakiehdotuksessa on useassa pykälässä (12 – 14 §, 20 ja 21 §) säännöksiä vastuista. *Valtiovarainministeriön* mielestä säännöksiä olisi tarpeen selkeyttää. Lakiehdotuksen 20 §:n 3 momentissa säädettyjen kouluttajien vastuusta ei vaikuttaisi olevan säännöksiä. Samoin muiden koulutustehtävien toteuttaminen jäsenjärjestöjen toimesta edellyttäisi vastuiden järjestämistä. Osin vaikuttaa siltä, että vastuista olisi säädetty sekä yhdistyslaissa että komiteanmietinnön lakiehdotuksessa.

Kannustusjärjestelmä

STTK pitää tärkeänä, ettei vapaaehtoisorganisaatiosta luoda armeijatyypistä arvoasteikolla toimivaa ryhmittymää.

Maanpuolustusjärjestöistä esitetty kannustejärjestelmä on puutteellinen eikä siinä ole otettu ollenkaan kantaa ei-asevelvollisten kannusteisiin.

Suomen kansainvälisoikeudelliset velvoitteet

Ulkoasiainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että toimikunnan mietinnössä käydään niukasti läpi Suomen kansainvälisoikeudellisia velvoitteita nyt kyseessä olevan toiminnan kannalta. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestämiseen ei liity kysymyksiä, joiden yhteydessä tulisi suoranaisesti arvioitavaksi suhde Suomen kansainvälisoikeudellisiin velvoitteisiin. Kuitenkin kansainvälisoikeudellisiin velvoitteisiin liittyviä sellaisia heijastusvaikutuksia, joita olisi syytä informatiivisesti ja kootusti käydä läpi.

Sotilasrangaistussäännökset

Helsingin hovioikeus katsoo, että säännösehdotusten siltä osin kuin on kysymys sotilasrangaistussäännösten henkilöllisestä ulottuvuudesta tulisi olla selkeämpiä. Tulisi myös olla selvästi määritetty, millaisia harjoituksia sotilasrangaistussäännökset koskevat.

Hovioikeus kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan reservin vapaaehtoiisiin harjoituksiin voivat osallistua myös henkilöt, jotka eivät ole suorittaneet varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta. Sikäli kuin on tarkoitettu, että sotilasrangaistussäännöksiä sovellettaisiin myös heihin, on edellytettävä, että heidät on ensin hyvin perehdytetty sotilasrikoksia koskeviin säännöksiin sekä muihin säännöksiin ja määräyksiin, joita he ovat velvollisia noudattamaan. Ongelmallisena olisi pidettävä sitä, että henkilö, joka ei ole saanut perusteellista koulutusta sotilaallista kuria ja järjestystä koskeviin toimintatapoihin, olisi velvollinen sellaisia rangaistuksen uhalla noudattamaan.

Sikäli kuin sotilasrangaistussäännösten soveltaminen määräytyisi eri henkilöryhmien osalta eri tavoin, ongelmallista voi olla myös se, että samoihin harjoituksiin saattaa osallistua henkilöitä, joista osa kuuluisi sotilasrangaistussäännösten alaisuuteen ja osa ei.

Ehdotus sotilasrangaistussäännösten soveltamisesta vapaaehtoisuuteen perustuvaan koulutukseen perustunee näkemykseen, että rangaistussäännösten avulla voitaisiin edistää joukossa vallitsevaa kuria ja järjestystä. Toisaalta puolustusvoimat voi vapaaehtoiseen koulutukseen ja tehtäviin sitoutuneen henkilön rikkomusten johdosta myös peruuttaa sitoumuksen ja tietenkin myös poistaa asianomaisen harjoituksesta. Toiminnan vapaaehtoinen luonne huomioon ottaen on tosin oletettavaa, että harjoituksiin osallistuvat henkilöt ovat hyvin motivoituneita eikä harjoituksiin juurikaan liittyisi ongelmia kurin ja järjestyksen suhteen. Toisaalta koulutus voi käsittää harjoituksia, joihin liittyy vaarallisena pidettävää toimintaa, jolloin täsmällinen käskyjen ja ohjeiden noudattaminen olisi erityisen tärkeää. Hovioikeus katsoo, että ylipäätään olisi tarpeen yleisellä tasolla enemmän selvittää kysymystä, onko ja missä laajuudessa aihetta soveltaa sotilasrangaistussäännöksiä vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osallistujiin huomioon ottaen nimenomaan koulutuksen vapaaehtoinen luonne.

Lain jatkovalmistelussa tulisi selvittää sitä, soveltuuko sotilasrikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamisalasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1153/2000) mainittu sotilasrangaistussäännösten ajallista soveltamista koskeva periaate myös nyt kysymyksessä olevaan palvelukseen.

On epäselvää, mikä on sitoumuksesta johtuvien velvollisuuksien ja sotilasta koskevien velvollisuuksien välinen suhde koulutukseen osallistujan vastuuaseman kannalta.

Selvyyden vuoksi ehdotettuun lakiin olisi joka tapauksessa syytä ottaa erillinen säännös sotilasrangaistussäännösten soveltamisesta sanotun lain nojalla palveleviin. Mikäli sotilasrangaistussäännöksiä sovelletaan, on välttämätöntä, että asianomainen tuntee tarvittavat sotilaallista palvelusta koskevat määräykset ja ohjeet, etenkin esimiehen ja käskynalaisen asemaa koskevat yleisen palvelusohjesäännön määräykset ja niiden velvoittavuuden.

Kurinpito ja sotilasoikeudenkäynti

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että kurinpitomenettelyä ei ehdoteta otettavaksi käyttöön, joten välittömästi määrättäviä kurinpidollisia seuraamuksia ei harjoituksissa olisi käytettävissä. Tuomioistuimissa harjoituksissa tehtyjä sotilasrikoksia käsiteltäisiin todennäköisesti suhteellisen pitkän ajan kuluttua ao. harjoitusten päättymisestä. Harjoituksissa ei siten olisi käytettävissä muita välittömästi kurin ja järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavia keinoja kuin mahdollinen sitoumuksen peruuttaminen ja ilmoitus siitä, että väitetystä rikok-

sesta ilmoitetaan sille taholle, joka päättää rikostutkinnan aloittamisesta, sekä asianomaisen poistaminen harjoituksesta.

Sotilasoikeudenkäyntilaissa on säännökset sotilasoikeudenkäyntiasioiden käsittelemisestä. Mietinnön perusteella ei ole arvioitavissa, miten vapaaehtoisen maanpuolustuksen yhteydessä tehtyihin rikoksiin liittyvä rangaistusvastuu olisi toteutettava sotilasoikeudenkäyntilain säännökset huomioon ottaen. Sotilasoikeudenkäyntiasian käsittelyyn liittyy muun muassa kysymykset toimivaltaisesta tuomioistuimesta, kenelle rikosilmoitus on tehtävä, kuka päättää rikostutkinnasta ja asian toimittamisesta syyttäjän harkittavaksi sekä miten toimivaltainen syyttäjä määräytyy. Vastaus näihin kysymyksiin riippunee siitä, miten koulutus on organisoitu puolustusvoimien yhteydessä.

Rikosoikeudellisten säännösten soveltamisen tulisi olla johdonmukaista ja samanlaisissa tapauksissa yhdenmukaista. Lähtökohtaista eriarvoisuutta verrattuna asevelvollisuuslain nojalla palveleviin merkitsee se, että vapaaehtoisissa harjoituksissa ei olisi edes mahdollisuutta kurinpitomenettelyyn, vaan rikokset tulisivat aina tuomioistuinkäsittelyyn. Tuomioistuinmenettelyn käyttämistä kaikissa tapauksissa olisi kuitenkin pidettävä varsin raskaana menettelytapana. Tämä saattaa puoltaa näkemystä, että sotilasrangaistussäännösten soveltaminen vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan yhteydessä olisi olennaisesti ehdotettua suppeampaa. Toisaalta on myös oletettavissa, että tarve rikosoikeudellisten keinojen käyttämiseen olisi toiminnan luonne huomioon ottaen suhteellisen vähäistä.

Vahingonkorvausvelvollisuus

Helsingin hovioikeus toteaa, että lakiehdotuksen 34 §:ssä on säännös henkilökohtaiseen käyttöön uskottujen varusteiden säilyttämisestä ja siihen liittyvästä vahingonkorvausvelvollisuudesta. Säännös koskenee sekä palveluksessa että sen ulkopuolella henkilökohtaisille varusteille aiheutunutta vahinkoa. Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ssä on säännös sotilaan vastaavasta korvausvelvollisuudesta. Siinä viitataan vahingonkorvauslain 2 luvun säännöksiin, joissa säädetään yleisesti vahingon aiheuttajan korvausvastuusta ja muun muassa vahingonkorvauksen kohtuullistamisesta. Toisaalta ehdotuksen 18 §:n viittaus muualla laissa annettujen sotilasta koskevien säännösten soveltamisesta voidaan käsittää viittaukseksi myös vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ssä säädettyyn sotilaan korvausvelvollisuuteen. Vastaavaa viittausta ei kuitenkaan ole 19 §:ssä siinä tarkoitettujen henkilöiden osalta.

Lakiehdotuksen 38 §:n 2 momentin mukaan vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen ja muuhun toimintaan osallistuvan henkilön korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta. Jää epäselväksi, mikä on ehdotetun 34 §:n 2 momentin suhde 38 §:n 2 momenttiin ja mainittuihin vahingonkorvauslain säännöksiin.

3.3 Voimaantuloajankohta

Itä-Suomen lääninhallitus toivoo, että esitetyt lainsäädäntötoimet tulisi toteuttaa suunnitellussa aikataulussa, jotta valmisteluille jäisi riittävästi toteutusaikaa

3.4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Valtiovarainministeriön mielestä lakiehdotuksesta on perusteltua pyytää eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pelkästään julkisten tehtävien hoitaminen ei edellytä Maanpuolustuskoulutus ry:n muuttamista julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi. Perustuslain 124 § säännös, jonka mukaan julkisen hallintotehtävän antamisesta viran-omaiskoneiston ulkopuolelle on säädettävä lailla, ei aseta vaatimuksia sille, millaisessa organisaatiomuodossa julkisia tehtäviä hoidetaan. Perustuslain ja muiden välillistä julkishallintoa koskevien säädösten sovellettavuus ratkeaa pääosin tehtävien luonteen, ei tehtäviä hoitavien organisaatioiden organisaatiomuodon mukaan.

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry toteaa, että komitean valitsema lähtökohta, 1995 perusoikeusuudistus ja vuoden 2000 perustuslaki, ovat oikeat.

4 Yksittäisiä säännösehdotuksia ja perusteluja koskevat kannanotot ehdotuksesta laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta

4.1 Yleiset säännökset

1 § Lain soveltamisala

Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys ry: Esitetään, että lain 1 §:ään tulisi kirjata sanan "viranomaiset" sijaan "puolustusministeriö".

2 § Käsitteet

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Mielestäni lakiehdotuksessa tarkoitetun sotilaskoulutuksen määritelmiä tulisi selventää. Samoin puolustusvoimien ulkopuolisen sotilaskoulutuksen suhdetta perustuslain 124 §:ään olisi syytä arvioida vielä tarkemmin.

Vasemmistoliitto: Vapaaehtoisen maanpuolustuksen käsite on määriteltävä niin, ettei sen alle lueta siviiliyhteiskuntaan kuuluvia ja siviiliviranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen hoitamia toimintoja. Sanat "*tukea kansalaisten kykyä selviytyä eri turvallisuustilanteista ja viranomaisten varautumista poikkeusoloissa*" sekä "*lujittaa maanpuolustustahtoa*" poistetaan. Se edellyttää maanpuolustuksen käsitteen säilyttämistä sotilaallista maanpuolustusta ja siihen välit-

tömästi liittyviä toimintoja koskevana sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen tehtävien ja toimialan määrittämistä niin, että niiden piiriin ei lueta maan sisäiseen turvallisuuteen ja kansalaisten arjen turvallisuuteen kuuluvia toimintoja. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen käsite on laissa määriteltävä niin, että sen piiriin luetaan järjestöjen ja kansalaisten vapaaehtoinen toiminta, joka tukee sotilaallista maanpuolustusta ja siihen välittömästi liittyviä toimintoja.

Pääesikunta: Ehdotetun 1 momentin selventämiseksi siinä voitaisiin erotella puolustusvoimien järjestämät vapaaehtoiset harjoitukset ja muu vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus. Lisäksi säännöksessä voitaisiin mainita, että kysymys voi olla joko sotilaallisesta koulutuksesta tai muusta koulutuksesta.

4.2 Organisaatiota koskevat säännökset

3 § Viranomaisten johto ja valvonta

Valtioneuvoston kanslia: Mitä tarkoitetaan ”eri hallinnonalojen toimien yhteensovittamisella”. Koskeeko maininta ainoastaan vapaaehtoista maanpuolustusta ja onko tarkoituksena yhteensovittaa ainoastaan eri hallinnonaloille kuuluvia tehtäviä vai onko tarkoitus yhteensovittaa myös vapaaehtoisten toimijoiden sekä julkisoikeudellisten järjestöjen toimia? Viittaaminen komiteaan, joka perustuu ainoastaan valtioneuvoston asetukseen, ei tunnu johdonmukaiselta. Maininta komitean neuvoo-antavasta roolista voisi olla perusteluissa.

Valtiovarainministeriö: Lakiehdotuksesta eikä sen perusteluista ei käy ilmi turvallisuus- ja puolustusasiain komitean ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan välinen työnjako. Turvallisuus- ja puolustusasiain komiteasta on tähän asti säädetty vain asetustasoisin säädöksiin.

Maanpuolustuskoulutus ry:

3 §

Viranomaisten johto ja valvonta

Puolustusministeriön toimialaan kuuluu vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaus ja valvonta sekä eri hallinnonalojen toimien yhteensovittaminen. Tässä työssä puolustusministeriö on tarvittaessa yhteistoiminnassa puolustusministeriön yhteydessä toimivan turvallisuus- ja puolustusasiain komitean kanssa.

- - - - -

Maanpuolustusjärjestöt: Mietintö asettaa puolustusministeriön ja sen avuksi asetettavan neuvottelukunnan vastuulle kaiken vapaaehtoisen maanpuolustuksen ohjauksen ja valvonnan.

Tällä puututaan yhdistysten vapauteen järjestää toimintaansa haluamallaan tavalla. Lisäksi ehdotettu ohjaus ja valvonta koskisivat vain MPKY:n jäsenjärjestöjä, ei muita maanpuolustuksen piirissä toimivia järjestöjä. Esitetään, että puolustusministeriön toimialaan kuuluisi jatkossa vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaus ja valvonta.

3 §

Viranomaisten johto ja valvonta

Puolustusministeriön toimialaan kuuluu vapaaehtoisen *maanpuolustuskoulutuksen* ohjaus ja valvonta, vapaaehtoisen maanpuolustuksen tukeminen sekä eri hallinnonalojen toimien yhteensovittaminen. Tässä työssä puolustusministeriö on tarvittaessa yhteistoiminnassa puolustusministeriön yhteydessä toimivan turvallisuus- ja puolustusasiain komitean kanssa.

2 momentti ennallaan

3 momentti ennallaan

4 § Neuvottelukunta

Valtioneuvoston kanslia: Pykälän 2 momentti ja neuvottelukuntaa koskevan asetuksen 3 § ovat ristiriidassa. Ristiriita on vältettävissä, kun lain 4 §:n 2 momentissa säädettäisiin: "Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan eduskunnan toimikauden ajaksi. Neuvottelukunnan kokoonpanossa on otettava...". Tällöin neuvottelukunnan asettaminen kuuluisi jo voimassa olevien säännösten mukaan yleisistunnolle ja yksittäisten jäsenten vaihto ministeriöille (VNOS 3 §:n 20 kohta).

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Valtioneuvoston turvallisuuspoliittinen selonteko edellyttää neuvottelukunnan aseman vahventamista. Esitetyillä toimenpiteillä tämä tavoite saavutetaan.

SDP: Parlamentaarinen valvonta on ensisijainen asia - ei voi ajatella, että neuvottelukunnan työvaliokuntana olisi neuvottelukunnan ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva tahon. Sinänsä näiden tahojen mukanaolo neuvottelukunnassa esimerkiksi asiantuntijajäsenenä olisi perusteltua. Neuvottelukunta voisi valita keskuudestaan työvaliokunnan ja muita valiokuntia. SDP korostaa valtakunnallista valvontaa ja valtakunnallisten parlamentaaristen voimasuhteiden huomioonottamista sekä parlamentaarisen enemmistön periaatetta myös alueellisten neuvottelukuntien kokoonpanossa. Tarvittaessa eri viranomaistahot voisivat toimia esimerkiksi asiantuntijan roolissa neuvottelukuntatyössä.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta: Esitys työvaliokuntana toimivasta asiantuntija-valiokunnasta, joka koostuisi neuvottelukuntaan kuulumattomista tahoista, ei vahvista parlamentaarista valvontaa vaan pikemminkin heikentäisi sitä. Esitetään, että puolustusministeriö asian jatkovalmistelussa huomioisi tämän näkökulman.

Maanpuolustuskoulutus ry:

4 §

Neuvottelukunta

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen *maanpuolustuskoulutuksen* yhteensovittamista, ohjaamista ja kehittämistä varten puolustusministeriön apuna toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta.

Maanpuolustusjärjestöt: Vapaaehtoisten toimijoiden edustusta neuvottelukunnassa ja sen asiantuntijaelimessä sekä MPKY:n hallituksessa tulisi vahvistaa.

4 §

Neuvottelukunta

Vapaaehtoisen *maanpuolustuskoulutuksen* yhteensovittamista, ohjaamista ja kehittämistä varten puolustusministeriön apuna toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta.

2 momentti ennallaan

3 momentti ennallaan

5 § Yhteistoimintasopimukset

Ei huomautettavaa

4.3 Maanpuolustuskoulutusyhdistys

6 § Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen tarkoitus

Vasemmistoliitto: Pykälästä on poistettava sanat "*tiedotuksen ja valistuksen keinoin*".

7 § Tehtävät

Valtiovarainministeriö: Lakiehdotuksessa olisi syytä selkeyttää rajanveto yhdistyksen lakisääteisten julkisten hallintotehtävien ja yhdistyksen säännöissä määrättyjen muiden tehtävien

välillä. Lakiehdotuksen 25 ja 26 § sisältävät säännöksiä myös niistä tehtävistä, joista 7 §:n 2 momentin mukaan tulisi määrätä yhdistyksen säännöissä. Jos organisaatiolle, joka ei ole viranomainen, annetaan lailla julkisia hallintotehtäviä, tulee niiden hoitaminen tulostavoitteiseen ja vastuineen sekä rahoituksineen ja varoineen samoin kuin valvontoine ja muine seurantoineen erottaa selkeästi organisaation muusta toiminnasta. Tämän jaottelun tulisi näkyä selvästi hallituksen esityksestä.

Vasemmistoliitto: Yhdistyksen tehtävien luettelosta on poistettava seuraavaa: *"Lisäksi yhdistys voi järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta siten kuin sen säännöissä määrätään."* Johtamis- ja kouluttajakoulutus on rajattava koskemaan vain yhdistyksen antamaan sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvää koulutusta, joka on luonteeltaan sellaista, ettei se nimenomaisesti ole puolustusvoimien tehtävänä. Sanat *"tutkimusta, tiedotusta ja valistusta"* on poistettava. Tiedotustehtävä on määriteltävä koskemaan yhdistyksen antamaa sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvää koulutusta.

STTK: Olisi tarkoituksenmukaista, että perusteluissa ja lainsäädännössä tulisi paremmin esille se, että koulutukseen ja toimintaan kuuluu muutakin koulutusta kuin aseellinen koulutus, johon sotilaallisen koulutuksen katsotaan yleensä viittaavaan.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry: Tehtäväkenttä on kaukana hallituksen ilmoittamasta sotilaallisen maanpuolustuksen tukemisesta. Esitetään, että 2 momentti rajataan valmius- ja puolustustilalain tarkoittamiin sotilaallisen maanpuolustuksen tilanteisiin, sekä että MPKY voi pyydettäessä tukea resursseillaan ko. aloilla jo toimivia järjestöjä niiden koulutustoiminnassa. "Naisten osallistumismahdollisuuksien kehittäminen" olisi MPKY:n erityinen tehtävä. Asiaa ei selvennetä - mitä tarkoitetaan? Esitetään, että pykälä kirjoitetaan muotoon "sotilaalliseen maanpuolustukseen vapaaehtoisten naisten osallistumismahdollisuuksien kehittäminen". Pykälän mukaan yhdistys suorittaisi myös maanpuolustustutkimusta. Esitetään tämän tehtävän poistamista vedoten valtion pyrkimykseen tehostaa mm tiede- ja tutkimuslaitosten tuottavuutta. Uusien, epämääräisten tutkimusyksikköjen perustaminen veisi resursseja etenkin puolustusvoimien sektoritutkimukselta.

Maanpuolustuskoulutus ry:

7 §

Tehtävät

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena tehtävänä on:

- 1) järjestää maanpuolustusta *tukevaa* sotilaallista koulutusta, tutkimusta, tiedotusta ja valistusta;
- 2) järjestää *turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta siten kuin yhdistyksen säännöt sisältävässä valtioneuvoston asetuksessa määrätään.*
- 3) kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen;

- - - - -

~~Lisäksi yhdistys voi järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta siten kuin sen säännöissä määrätään.~~

Maanpuolustusjärjestöt : Keskeistä naisten ja muiden ei-asevelvollisten kouluttautumisen kannalta on, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena tehtävänä on sotilaallisen koulutuksen lisäksi turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutuksen järjestäminen. Erityisesti naisten ja muiden ei-asevelvollisten osallistumismahdollisuudet, jotka painottuvat turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutukseen, eivät tule esille Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisissa tehtävissä.

7 §

Tehtävät

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena tehtävänä on:

- 1) järjestää maanpuolustusta koskevaa sotilaallista koulutusta, tutkimusta, tiedotusta ja valistusta;
- 2) järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta;
- 3) kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen;
- 4) ohjata, tukea ja yhteensovittaa jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutusta;
- 5) tehdä aloitteita ja toimia muutoinkin maanpuolustuksen hyväksi;
- 6) hoitaa muut myöhemmin tässä laissa säädetyt velvoitteet.

2 momentti poistetaan

8 § Jäsenet

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys: Nykyisen Maanpuolustuskoulutus ry:n jäsenenä on mm. Metsästäjäin keskusjärjestö, jonka maanpuolustusroolia on vaikea ymmärtää. MPKY:n jäseniksi tulisi hyväksyä ainoastaan nimenomaisia tarkoituspöytäkirjansa määrittelemiä maanpuolustusjärjestöjä.

9 § Toimielimet

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue pitää tärkeänä sitä, että valtioneuvoston nimeämät jäsenet ovat enemmistönä MPK:n hallituksessa, eli jos hallitukseen kuuluisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä, tulisi valtioneuvoston nimetä vähintään viisi jäsentä. SDP katsoo myös, että valtioneuvoston nimeäminen jäsenten ei tulisi edustaa tiettyjä ministeriöitä, vaan eri yhteiskunnallisia intressejä. Ministeriöiden edustus tulisi parlamentaarisen neuvottelukunnan asiantuntijajäsenten kautta.

Ruotsalainen kansanpuolue: Maamme molempien kansalliskielten edustus hallituksessa on tärkeä. Koska kielinäkökohta ei ole huomioitu ehdotuksessa, RKP toivoo että se otettaisiin huomioon jatkovalmistelussa.

Vasemmistoliitto: Maanpuolustuksen käsitteen laajentamisesta koskemaan siviilitoimintoja johtuen sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön mukanaoloa hallituksessa voidaan pitää kyseenalaisena.

Vihreä liitto: Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan tehtäväksi on säädetty vapaaehtoisen maanpuolustuksen yhteensovittaminen, ohjaaminen ja kehittäminen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPKY) on tässä organisaatiomallissa puolustusvoimien ohella ainoa keskeinen toimija, joten olisi kohtuullista, että myös neuvottelukunta olisi edustettuna MPKY:n hallituksessa.

Maanpuolustuskoulutus ry:

9 §

Toimielimet

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja *kahdeksan* muuta jäsentä. Valtioneuvosto määrää hallitukseen neljä jäsentä, jotka edustavat puolustusministeriötä, sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä. Yhdistyksen kokous valitsee muut jäsenet yhdistyksen jäsenjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle määrätään tai valitaan henkilökohtainen varajäsen. Yhdistyksen kokous valitsee hallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtaja ja muut jäsenet määrätään tai valitaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan niin, että sama henkilö voi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kaksi toimikautta.

Maanpuolustusjärjestöt: Maanpuolustusjärjestöjen mukaan avainministeriöiden saaminen hallitustyöskentelyyn on tarkoituksenmukaista. On kuitenkin tärkeää, että käytännön toiminnan toteuttajien ja asiantuntijoiden, so. maanpuolustusjärjestöjen edustus säilyy riittävän vahvana.

9 §

Toimielimet

1. momentti ennallaan

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja *sekä kahdeksan* muuta jäsentä. Valtioneuvosto määrää hallitukseen neljä jäsentä, jotka edustavat

puolustusministeriötä, sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä. Yhdistyksen kokous valitsee muut jäsenet yhdistyksen jäsenjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle määrätään tai valitaan henkilökohtainen varajäsen. Yhdistyksen kokous valitsee hallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtaja ja muut jäsenet määrätään tai valitaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan niin, että sama henkilö voi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kaksi toimikautta.

10 § Toimielinten tehtävät

Maanpuolustuskoulutus ry:

10 §

Toimielinten tehtävät

- - - - -

Hallituksen tehtävänä on:

- - - - -

2) ottaa ja erottaa toiminnanjohtaja ja muut johtavassa asemassa olevat toimihenkilöt, määrätä heidän palkkaetunsa sekä määrätä toiminnanjohtajalle sijainen;

- - - - -

11 § Toiminnan rahoitus

Valtiovarainministeriö: Pykälän 1 momentin säännös ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

”Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka puitteissa Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle voidaan myöntää valtionavustusta sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin.”

Samalla lakiin tulisi ottaa säännös, joka edellyttää, että valtionavustusvarat säilytetään erillään muun toiminnan varoista. Ehdotettu 2 momentti on tarpeeton. Kyseiseen valtionavustukseen tulee soveltaa valtionavustuslain (688/2001) vastaavia säännöksiä. Näin ollen 2 momentti tulee poistaa lakiehdotuksesta. Sen sijaan lakiin tulee ottaa säännös, joka mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnettävään valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia. Samoin laissa on syytä todeta, että valtionapuviranomaisena toimii puolustusministeriö. Myös 3 momentin sisältöä jouduttaneen myös tarkistamaan, kun otetaan huomioon, mitä tässä lausunnossa todetaan edellä pykälän 1 momentista. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen suoritteiden maksullisuudesta ja valtion maksuperustelain (150/1992) noudattamisesta. Ehdotetaan, että esitystä

täydennettäisiin toimivaltuuden osalta siten, että siitä ilmenisi myös, että puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin suoritteiden maksullisuudesta.

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle tulisi luoda selkeät rahoitusjärjestelyt, ja ne tulisi kirjata lain nojalla annettavaan asetukseen. Toimiva ratkaisu voisi olla vuosittain laadittava tulossopimus puolustusministeriön ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kesken.

Puolustusministeriö, resurssipoliittinen osasto: Puolustusvoimat on sotilasläänin tai joukko-osaston päätöksellä myöntänyt MPK ry:lle korvauksetta epäsuorana tukena esim. kasarmeja yhdistyksen käyttöön. Esitetään harkittavaksi, tulisiko puolustusvoimien alueiden ja toimitilojen käytön osalta määrittää tarkemmin niiden käytön edellytykset.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys: Varmistuksena voitaisiin säätää, ettei puolustushallinto anna julkista tukea muille maanpuolustuksen alan yhdistyksille kuin MPKY:n jäsenille. ". Lain 11 § tulisi kirjata, että "valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha.". Puolustusministeriön uusimman talous- ja toimintasuunnitelman mukaan vapaaehtoisjärjestelmän tukemiseen tarvitaan lisää resursseja. Lakia säädettäessä tämä tulisi huomioida keskustelussa, jossa on korostettu vapaaehtoistoiminnan tuottamia säästöjä puolustusvoimille. Säästöperustein on esitetty myös MPKYlle oikeuttaa harjoittaa kokonaisia joukko-osastoja.

12 § Vastuuvollisuus

Ei huomautettavaa

13 § Yleishallinto-oikeudellisten periaatteiden soveltaminen

Vihreä liitto: Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi MPKY:n hallituksen jäsenille virkavastuu julkisten hallintotehtävien osalta. Menettely saattaa olla yleisen käytännön mukainen, mutta toivotaan vielä harkittavan onko MPKY:n jäsenjärjestöjen edustajien toimiminen virkavastuulla tarpeellista. Virkavastuulla toimivat luonnollisesti toimihenkilöt ja esim. hallituksen puheenjohtaja.

14 § Yhdistyslain säännösten soveltaminen

Ei huomautettavaa

15 § Tilintarkastus ja kirjanpito

Ei huomautettavaa

16 § Taloudenpidon valvonta

Ei huomautettavaa

4.4 Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

17 § Koulutuksen antaminen

Ulkoasiainministeriö: Sopimus (SopS 31/2002) olisi syytä kirjoittaa yleisperusteluissa auki nimikkeellään "Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin" ja käydä läpi selostavammin sen suhdetta nyt esitettävään lainsäädäntökokonaisuuteen.

STTK: Perustelut ja laki eivät vastaa riittävän selkeästi siihen mitä toimintaa voidaan pitää yksin puolustusvoimien tehtävänä. Lakia ja perusteluja tulee tältä osin selkeyttää ja tarkentaa edellä esitetysti tulkitsemalla ydintoimintoja laajasti. Epäselvyys ilmenee mm. verrattaessa 17 § 2 ja 3 momenttia 21 § 3 momenttiin. Em. momenttien ja perustelujen avulla on hyvin vaikeaa hahmottaa minkälaista sotilaallista koulutusta puolustusvoimat voi tilata maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä.

Pääesikunta: Pelkästään tämänkin pykälän soveltaminen edellyttää, että sotilaallinen koulutus on määritelty ehdotetussa laissa. Pykälän 2 momentissa säädetyn ei tulisi rajoittaa 20 §:n 3 momentissa ehdotettua mahdollisuutta oikeuttaa reserviläisiä johtamaan ammuntoja. Ehdotetun 2 momentin mukaan varsinaista sotilaallista koulutusta voidaan järjestää tapahtuvaksi ainoastaan sotilasviranomaisen johdon alaisena. Ehdotetussa 20 §:ssä lähdetään sen sijaan siitä, että puolustusvoimien ohjeistus riittää.

Maanpuolustuskoulutus ry:

17 §

Sotilaallisen koulutuksen antaminen

- - - - -

Vapaaehtoisille annettava ~~varsinainen~~ sotilaallinen koulutus, johon liittyy puolustusvoimien aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden käyttöä, voidaan järjestää tapahtuvaksi ainoastaan sotilasviranomaisten johdon alaisena ja voimassaolevien ohjesääntöjen ja varomääräyksien mukaisesti.

~~Merkittävä sotilaallinen koulutus kuten joukkojen operaatioihin valmentaminen ja ras-
kailla aseilla tapahtuvien taisteluammuntojen järjestäminen kuuluu kuitenkin yksin-
omaan puolustusvoimille.~~

Maanpuolustusjärjestöt:

17 §

Sotilaallisen koulutuksen antaminen

Puolustusvoimat voi antaa sotilaallista koulutusta vapaaehtoisille 18 vuotta täyttäneille henkilöille järjestämällä vapaaehtoisia harjoituksia tai hankkimalla palveluja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä siten kun siitä erikseen sovitaan.

Vapaaehtoisille annettava *sotilaallinen koulutus, joka tapahtuu puolustusvoimien aseilla, ampumatarvikkeilla tai räjähdysaineilla*, voidaan järjestää tapahtuvaksi ainoastaan sotilasviranomaisen johdon alaisena ja voimassaolevien ohjesääntöjen ja varomääräysten mukaisesti.

3 momentti poistetaan.

Termit ”varsinainen sotilaallinen koulutus” ja ”merkittävä sotilaallinen koulutus” ovat vailla vakiintumatonta määritelmää. Lainsäädännön selkeyden vaatimuksen vuoksi tulevassa laissa sotilaallisella koulutuksella tulisi tarkoittaa vain sellaista koulutusta, joka tapahtuu puolustusvoimien aseilla, ampumatarvikkeilla tai räjähteillä.

Pykälän kolmannessa momentissa käytettyjä termejä ”raskas ase”, ”taisteluammunta”, ”joukko” ja ”operaatioihin valmentaminen” ei ole määritelty tässä tai missään muussakaan laissa tai asetuksessa, mikä on ristiriidassa lainsäädännön selkeydelle asetettujen yleisten vaatimusten kanssa.

Myöskään 3 momentin tarpeellisuudeksi esitetyt perustelut eivät ole kestäviä, koska julkisella palvelutehtävällä ja julkisen vallan käytöllä on selkeä ero. Puhtaasti kansalaisten vapaaehtoisuuteen perustuvaan ja täysin ilman pakkokeinoja tapahtuvaan vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen ei liity minkäänlaista julkisen vallan käyttöä, merkittävän julkisen vallan käytöstä puhumattakaan. Koska pykälän 2 momentti tekee 3 momentin joka tapauksessa tarpeettomaksi, on se syytä poistaa kokonaan. Koska pykälä käsittelee ainoastaan sotilaallista koulutusta, on se syytä huomioida otsikoinnissa.

18 § Reservin vapaaehtoiset harjoitukset

Helsingin hovioikeus: Lakiehdotuksen 18 §:n otsikko on reservin vapaaehtoiset harjoitukset. Itse säännöksessä käytetään kuitenkin nimikettä puolustusvoimien vapaaehtoiset harjoitukset, mikä hyvin sopiikin, koska harjoituksiin voivat ehdotuksen mukaan osallistua paitsi reserviläiset ja asepalveluksen suorittaneet naiset myös 19 §:ssä mainitut henkilöt.

Laissa pitäisi tarkasti määrittää, mihin harjoitukseen osallistujiin ja keihin harjoitukseen osallistuvista sovelletaan sotilasrangaistussäännöksiä ja muita sotilasta koskevia säännöksiä ja määräyksiä sekä mistä ajankohdasta lähtien ja mihin saakka henkilö kuuluu sanottujen säännösten alaisuuteen. Jos harjoitukseen osallistuisi sellaisia henkilöitä, joihin ei lainkaan tai joiltakin osin ei olisi tarkoituksenmukaista soveltaa sotilasta koskevia säännöksiä ja määräyksiä, laissa tulisi tämä tarkoin määrittää.

Ehdotetussa 18 §:n 1 momentissa oleva maininta, että siinä tarkoitettuihin henkilöihin sovelletaan palveluksessa ollessa muualla laissa annettuja sotilasta koskevia säännöksiä, ei ole riittävän selkeä.

19 § Osallistumisoikeus vapaaehtoihin harjoitukseen

Ulkoasiainministeriö: Lakiehdotuksen mukaan (19 §) oikeus osallistua harjoitukseen on "tietyiltä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivilla" 18-60-vuotiailla henkilöillä. Sen sijaan osallistumisoikeutta ei liitetä esim. kotipaikkaan Suomessa.

Työministeriö: Naisten osalta on pykälässä säädetty siviililuontoisista tehtävistä, joihin naiset voisivat harjoituksissa osallistua. Varusmiespalveluksen suorittamattomien osalta viittausta tehtäviin ei ole, mutta ilmeisesti tehtävät olisivat samoja kuin naisilla.

Pääesikunta: Pykälässä säädettäisiin muiden kuin vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneiden naisten osallistumisesta 18 §:ssä tarkoitettuihin puolustusvoimien vapaaehtoihin harjoitukseen. Tällöin kysymys ei ilmeisesti olisi sotilaallisesta koulutuksesta, vaan sellaisten naisten kouluttamisesta, jotka sijoitetaan sotilaallista maanpuolustusta tukeviin sodan ajan tehtäviin. Tämän tarkoituksen pitäisi käydä ilmi pykälästä.

STTK: Pykälän 3 momentissa, jossa on kyse asevelvollisuuden suorittamatta jättäneistä miehistä, ei ole nähty tarpeelliseksi luetella heille sopivia tehtäviä. Henkilölle sopiva tehtävä ei ole riippuvainen sukupuolesta, vaan henkilökohtaisista ominaisuuksista kuten koulutuksesta, ammattitaidosta, terveydentilasta/kunnosta ja työkokemuksesta. Pykälän 1 momentin viimeinen virke perusteluineen tulee poistaa.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys: Pykälän 2 momentin mukaan vapaaehtoiset naiset sijoitetaan puolustusvoimissa harjoituksissa aseettomiin tehtäviin ja perusteluissa todetaan että "siihen saakka, kunnes heidän koulutuksensa mahdollistaa sijoituksen myös aseellisiin tehtäviin". Tällaista varusmieskoulutuksen ohittavaa sivupolkua ei ole syytä perustaa. Lause tulisi poistaa.

20 § Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä sotilaallinen koulutus

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Perusteluissa mainitaan yhdistyksen suunnittelema mahdollisuudesta maakuntajoukkojen ja muiden muodostelmien koulutukseen siviiliviranomaisten tilauksesta. Tämä koulutus ei voine tarkoittaa ainakaan sotilaskoulutusta.

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Ehdotettua järjestelyä kannatetaan. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen henkilöstön käyttäminen ammuntojen johtajina olisi joissain tapauksissa tarkoituksenmukaista ja se säästäisi puolustusvoimien väheneviä henkilöstöresursseja. Esitetään harkittavaksi voitaisiinko luoda järjestely, jonka avulla MPK:n tähän tarkoitukseen koulutetulle henkilöstölle myönnetään oikeudet toimia ammuntojen johtajina ainakin keveillä aseilla.

Pääesikunta: Henkilön, jolla on vaadittava ja todennettu osaaminen sekä kyky, on voitava toimia itsenäisesti kevyiden aseiden ammuntojen varo- ja johtotehtävissä aina joukkueen taisteluammuntojen johtamiseen saakka. Raskaiden aseiden osalta reserviläisiä on voitava käyttää aseiden valvojan tehtävissä sotilashenkilöstön johtamisissa ammunnoissa. Tämän tahtotilan perustelut löytyvät erityisesti asevelvollisuusosaston lausunnosta.

STTK: Jää epäselväksi mitä tarkoitetaan ja mitä merkitystä on 3 mom. määräyksellä, että kouluttajalle voidaan myöntää lupa puolustusvoimien taisteluvälineiden käyttöön. Lakia tulee tältä osin selkeyttää.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys: Kun reserviläisjärjestöt käyttävät nykyisin harjoittelussaan esimerkiksi asepuolia ja ulkoasultaan sotilasaseen kaltaista puoliautomaattikivääriä, yleisen turvallisuudentunteen vuoksi tulisi jollakin keinoin varmistua siitä että kaikki tällainen toiminta tapahtuu tiukasti lain rajoissa. Mahdollisesti riittää se, että pykälässä todetaan, että sotilaallista koulutusta voidaan antaa vain puolustusvoimissa tai sen tilaamana MPKY:n kursseilla.

Rauhanliitto toteaa tyydytyksellä, että sotilaallinen vapaaehtoisuus koulutus alle 18-vuotiaalle kielletään puolustusvoimissa. Siksi lain 20 §:ään tulisi lisätä vastaava ikäraja. Kyse on lapsen oikeuksien sopimuksesta ja sen lisäpöytäkirjasta.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä sotilaallinen koulutus

Maanpuolustuskoulutusyhdistys järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta sekä antaa muuta yksittäisten henkilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä sellainen muu sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus, jossa on pääasiassa kysymys sotilaallisten valmiuksien antamisesta tai niiden parantamisesta, on järjestettävä puolustusvoimien ohjeistuksessa ja soveltuvin osin noudattamalla annettuja ohjesääntöjä, varomääräyksiä ja muita pysyväismääräyksiä.

- - - - -

Maanpuolustusjärjestöt: Tulevaisuudessa "varsinaisen sotilaallisen koulutuksen" tai siviiliviranomaisia tukevien toimintojen johtajana on aina oltava puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva henkilö. Tämä merkitsee vapaaehtoistoiminnan kehityksessä askelta taaksepäin. Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä tarvittaisiin myös aikaisempaa enemmän. Ehdotettu virkamiesvetoisuus ei vastaa vuoden 2004 selonteon henkeä, eikä puolustusvaliokunnan kannanottoja. Maanpuolustuskoulutuksen järjestämää sotilaallista koulutusta ei tule rajoittaa vain yksilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen. Jo tälläkin hetkellä monet maanpuolustuskoulutuksen opetusaiheet koskevat ryhmä- ja joukkokohtaisia valmiuksia. Tällaisia koulutusaiheita ovat mm. marssi ja majoittuminen, maastossa liikkuminen sekä etsintä- ja pelastuspartioissa toimiminen. Koska lähes puolet Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tarjoamasta koulutuksesta on muuta kuin sotilaallista koulutusta, tulee myös se huomioida laissa toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä koulutus

Maanpuolustuskoulutusyhdistys järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta sekä antaa muuta yksittäisten henkilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta.

2 momentti ennallaan

3 momentti ennallaan

(Uusi 4 momentti) Maanpuolustuskoulutusyhdistys antaa sotilaallisen koulutuksen lisäksi 15 vuotta täyttäneille Suomen kansalaisille turvallisuus-, varautumis-, kouluttaja- ja johtamiskoulutusta.

21 § Koulutuksesta ilmoittaminen

Itä-Suomen lääninhallitus: Esitetään lisättäväksi, että Maanpuolustuskoulutusyhdistys ilmoittaa siviilihallinnolle järjestämästään valmiuskoulutuksesta lääninhallitukselle ja tarjoamastaan pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta ao. pelastuslaitokselle. Parhaiten tieto kulkisi, jos lääninhallitus ja pelastuslaitos olisivat mukana jo koulutuksen suunnitteluvaiheessa.

Vasemmistoliitto: Pykälästä on poistettava sanat ”*tavanomaista kilpailu- , urheilu- tai valistustoimintaa*”, koska tällaista toimintaa yhdistyksellä ei olisi.

Maanpuolustuskoulutus ry:

21 §

Koulutuksesta ilmoittaminen

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on ilmoitettava järjestämästään 20 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua koulutuksesta ~~sekä sen jäsenjärjestöjen vastaavasta koulustoiminnasta~~ vuosittain asianomaiselle sotilasviranomaiselle sen mukaan kuin laadittavassa koulutussuunnitelmassa sovitaan. Puolustusvoimilla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten *Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenjärjestöiltä* tietoja niiden *sotilaallisesta* koulutustoiminnasta.

-----

22 § Maakuntajoukot ja toimintakeskukset

Ei huomautettavaa

4.5 Muu vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta

23 § Osallistuminen puolustusvoimien virka-aputehtäviin

Sisäasiainministeriö: Esitetään, että poliisin yleisjohtoroolia ja virka-avun antamiseen osallistuvien koulutusvaatimuksia koskevat maininnat otettaisiin vielä hallituksen esityksen perusteluihin. Selkeyden vuoksi pidetään hyvänä sitä, että perusteluissa on nimenomaan todettu, että säännöksellä ei olisi tarkoitus puuttua esimerkiksi sotilas- ja pelastusviranomaisten väliin työnjakoon ja vastuisiin. Vapaaehtoisten käyttö tapahtuisi aina poliisin tai pelastustoimen viranomaisen johdolla ja ohjauksessa.

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Esitetään harkittavaksi järjestelyä, jossa koulutetut ja erikseen valtuutetut reserviläiset ja evp henkilöstö voisivat toimia virka-apuosaston johtajina. Tämä olisi joissakin tapauksissa sekä tarkoituksenmukaista että kustannustehokasta.

Pääesikunta: Virka-apuosastoa pitää edelleen voida johtaa puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva henkilö. Siten virka-apuosaston johtajana voisi toimia myös maakuntajoukon virka-apuun koulutettu reserviläisjohtaja tai sotilasvirassa palveleva opistoupseeri tai sotilasammattihenkilö.

Maanpuolustuskoulutus ry:

23 §

Osallistuminen puolustusvoimien virka-aputehtäviin

Virka-apuosaston johtajana toimii *riittävän koulutuksen saanut* puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva *henkilö, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimihenkilö tai tämän lain mukaisen sitoumuksen antanut henkilö.*

Maanpuolustusjärjestöt: Mitään julkisen vallankäytön ongelmaa ei ole olemassa, koska vapaaehtoisille ei voida missään oloissa antaa tehtäviä, joihin liittyy voimakeinojen käyttämistä.

23 §

Osallistuminen puolustusvoimien virka-aputehtäviin

1 momentti ennallaan

Virka-apuosastoa johtaa sen päälliköksi määrätty sotilas tai riittävän koulutuksen saanut, tässä laissa mainitun sitoumuksen tehnyt henkilö.

3 momentti ennallaan

24 § Muu avustamistoiminta

Suomen Punainen Risti: Vapaaehtoinen maanpuolustusyhdistys on lakiehdotuksessa määritelty koulutusorganisaatioksi eikä operatiivista pelastustoiminnan tukemista harjoittavaksi organisaatioksi. Tästä syystä lakiehdotuksen 5 luvun 24 § on tarpeeton ja aiheuttaa päällekkäisyyttä jo toimivan järjestelmän kanssa.

25 § Järjestöjen muu toiminta

Vasemmistoliitto: Kun lähtökohtana pidetään Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan rajaamista sotilaalliseen maanpuolustukseen ja siihen välittömästi liittyviin toimintoihin, kyseinen pykälä tulee poistaa kokonaan.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry: Pykälän määritykset ovat tarpeettomia.

Maanpuolustusjärjestöt:

25 §

Järjestöjen muu toiminta

Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen 8 §:ssä tarkoitetut jäsenjärjestöt voivat sääntöjensä mukaisella tavalla järjestää mm. turvallisuusasioita koskevia *koulutus- ja valistustilaisuuksia, liikuntakoulutusta ja -tapahtumia, tiedotustoimintaa* sekä antaa muuta ~~tarpeellista~~ varautumis- ja johtamiskoulutusta omalla toimialallaan.

2 momentti ennallaan.

26 § Varautumistoiminta

Ei huomautettavaa

27 § Valmiustehtävät

Valtioneuvoston kanslia: Jos pykälän ensimmäisessä momentissa valtioneuvostolla tarkoitetaan valtioneuvoston yleisistuntoa, tulisi se mainita pykälän perusteluissa. Tämän lisäksi puolustusministeriön tulisi lain voimaantultua huolehtia siitä, että valtioneuvoston ohjesäännön 2 luvussa säädetään kyseinen tehtävä kuuluvaksi valtioneuvoston yleisistunnon ratkaisuvalltaan.

Oikeusministeriö: Miksi yhdelle toimijalle (Sotilaskotiliitto) halutaan täysin perustelematta syytä siihen suoda lainsäädännöllinen kilpailumonopoli? Asiassa tullee ottaa myös huomioon julkisia hankintoja koskeva säännöstö, joka edellyttää tiettyjen tasapuolisten hankintaperiaatteiden noudattamista (asetus hankinnoista, joihin ei sovelleta lakia julkisista hankinnoista 2 §; 342/1994).

4.6 Sitoutumista koskevat säännökset

28 § Sitoutuminen vapaaehtoiseen koulutukseen ja tehtäviin

STTK: Sitoumuksesta olisi tarkoituksenmukaista käyttää termiä sopimus.

Sotilaskotiliitto-Soldathemsförbundet ry: Esitetään, että lakiluonnoksen 28 §:ään lisätään uusi momentti koskien sotilaskotijärjestön jäsenten mahdollisuutta sitoutua järjestön poikkeusolotehtäviin. Ainakaan lakiluonnostekstin mukaan 28 §:ssä tarkoitettu sitoutuminen ei koskisi osallistumista puolustusvoimien varsinaisiin harjoituksiin. Näin ollen on syytä epäillä, ettei lakiluonnoksessa mainittu sitoumusjärjestelmä vastaisi järjestömme tarpeita. Näemme ensiarvoisen tärkeänä, että myös järjestömme jäsenillä on mahdollisuus sitoutua järjestömme poikkeusolotehtäviin ja että lakiluonnoksessa tarkoitettut velvollisuudet ja oikeudet koskevat järjestömme jäseniä heidän kouluttautuessaan poikkeusolotehtäväänsä puolustusvoimien harjoituksissa tai suorittaessaan heille annettua tehtävää.

Naisen Valmiusliitto ry: Sitoutumisen tulisi olla mahdollista myös muiden kuin puolustusvoimien tehtäviin. Komiteamietinnön sanamuoto sitoumuksesta ei velvoita kumpaakaan osapuolta. Muutoksilla taattaisiin tehtävään liittyvä koulutus sitoumuksen voimassaoloaikana.

28 §

”Suomen kansalainen voi antaa puolustusvoimille kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän osallistuu puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja tämän lain 23 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin määräajan, vähintään kaksi ja enintään kuusi vuotta kerrallaan. *Sitoumuksen tehnyt henkilö sitoutuu määräaikana osallistumaan koulutukseen kirjallisessa sitoumuksessa määrätyn vähimmäistuntimäärän vuosittain, ellei siitä aiheudu kohtuutonta haittaa.* Sitoumuksen tekijän on oltava vähintään 18 vuotta täyttänyt.

Henkilöt, jotka haluavat antaa momentissa tarkoitettun sitoumuksen, voivat ilmoittautua joko puolustusvoimille tai Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, jonka on ilmoitettava näistä henkilöistä puolustusvoimille.

Suomen 18 vuotta täyttänyt asevelvollinen tai ei-asevelvollinen kansalainen, jolla on poikkeusolojen tehtävää varten vapaaehtoisesti hankittu koulutus tai ammatin tai siviilikoulutuksen kautta hankittu erityisosaaminen ja joka on tehtävään soveltuva voi antaa puolustusvoimien lisäksi myös muille poikkeusoloihin varautuville viranomaisille kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän osallistuu kyseisen viranomaisen järjestämään tai tämän Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja koulutuksen mukaiseen poikkeusolojen tehtävään määräajan, vähintään kaksi ja enintään kuusi vuotta kerrallaan. Sitoumuksen tehnyt henkilö sitoutuu määräaikana osallistumaan

koulutukseen kirjallisessa sopimuksessa määrätyn vähimmäistuntimäärän vuosittain, ellei siitä aiheudu kohtuutonta haittaa

Henkilöt, jotka haluavat antaa 3 momentissa tarkoitetun sitoumuksen, voivat ilmoittautua Naisten Valmiusliitolle tai Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, jonka on ilmoitettava näistä henkilöistä vastuunalaiselle viranomaiselle (tai suoraan vastuunalaiselle viranomaiselle).

Tehdessään sopimuksen sitoutumisesta ei-asevelvollisen on annettava viranomaiselle suostumus henkilötietojensa käsittelyyn ja rekisteröintiin poikkeusolojen henkilövarauksien tekemistä varten.

Sitoumuksen vastaanottanut viranomainen sitoutuu tarjoamaan sitoumuksen tehneelle henkilölle sitoumuksessa mainitun vähimmäistuntimäärän koulutusta vuosittain."

Maanpuolustuskoulutus ry:

28 §

Sitoutuminen vapaaehtoiseen koulutukseen ja tehtäviin

Suomen kansalainen voi antaa puolustusvoimille kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän osallistuu puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen *sekä* tämän lain 23 ja 27 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin määräajan, vähintään kaksi ja enintään kuusi vuotta kerrallaan. *Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutus- ja tukitehtäviin sitoutuva antaa sitoumuksen Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle.* Sitoumuksen tekijän on oltava vähintään 18 vuotta täyttänyt.

Henkilöt, jotka haluavat antaa 1 momentissa tarkoitetun sitoumuksen, voivat ilmoittautua joko puolustusvoimille tai Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, jonka on ilmoitettava *yhdistyksen tehtäviin sitoutuvista asevelvollisista* puolustusvoimille.

28 §

Sitoutuminen vapaaehtoiseen koulutukseen ja tehtäviin

Suomen kansalainen voi antaa puolustusvoimille kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän osallistuu puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja tämän lain 23 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin määräajan, vähintään kaksi ja enintään kuusi vuotta kerrallaan. *Määräaikana sitoutunut henkilö on velvollinen osallistumaan koulutukseen kirjallisessa sitoumuksessa erikseen määrätyn vähimmäistuntimäärän vuosittain.* Sitoumuksen tekijän on oltava vähintään 18 vuotta täyttänyt.

2 momentti ennallaan

(Uusi 3 momentti) Puolustusvoimien tulee tarjota sitoumuksen tehneelle henkilölle hänen tehtävänsä riittävä koulutus.

Maanpuolustusjärjestöt: Puolustusvoimille annettava sitoumus ei kuitenkaan tosiasiallisesti velvoita kumpaakaan osapuolta: vapaaehtoinen voi jättää osallistumatta osoitettuun koulutukseen ja tehtäviin erinäisten syiden nojalla, toisaalta puolustusvoimat eivät myöskään sitoudu osoittamaan sitoutuneelle tehtävää tai koulutusta. Kirjallisessa sitoumuksessa tulisikin mainita se vähimmäistuntimäärä koulutusta vuosittain, johon sitoumuksen antanut sitoutuu määräajaksi. Vähimmäistuntimäärä velvoittaisi myös sitoumuksen vastaanottajaa so. puolustusvoimia.

29 § Sitoumuksen hyväksyminen

Vihreä liitto: On ymmärrettävää ja oikein, että vapaaehtoista maanpuolustustyötä harrastava ihminen voi ilman perusteluja peruuttaa sitoutumisensa sovitulla tavalla. Sen sijaan ei ole ihan yhtä ymmärrettävää eikä edes hyväksyttävää, että puolustusvoimat voi olla hyväksymättä sitoutumista perusteluja esittämättä. Kun kyseessä on päätös, josta ei voi valittaa, olisi kohtuullista, että päätöksentekijä esittäisi päätökselleen perustelun.

STTK: Kun kysymys on julkisen vallan tekemästä päätöksestä, on valituskiellon säätäminen ongelmallista. Puolletaan valitusmahdollisuutta.

Naisen Valmiusliitto ry:

29 §

" Vastuunalainen viranomainen hyväksyy sitoumuksen ellei sillä ole yksittäistapauksessa aihetta hylätä sitä. Sitoumuksen sisällöstä ja sen tekemisestä säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

Vastuunalainen viranomainen voi tarkastaa sitoumuksen antaneen henkilön terveydentilan. Puolustusvoimat voi lisäksi määrittää palveluskelpoisuuden siten kuin asevelvollisuuslaissa säädetään. Palveluskelpoisuuden määrittämistä varten sitoumuksen antaneen henkilön on ilmoitettava puolustusvoimille tarpeelliset tiedot terveydentilastaan.

Vastuunalaisen viranomaisen päätökseen, joka koskee sitoumuksen hyväksymistä tai hylkäämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla."

Maanpuolustuskoulutus ry:

29 §

Sitoumuksen hyväksyminen

Puolustusvoimat *tai Maanpuolustuskoulutusyhdistys hyväksyvät* sitoumuksen kumpikin omien tehtäviensä osalta ellei ~~sillä ole~~ yksittäistapauksessa *ole* aihetta hylätä sitä. Sitoumuksen sisällöstä ja sen tekemisestä säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

-----

30 § Rekisteröiminen

Oikeusministeriö: Pykälän 1 momentissa poissuljetaan lain soveltamisalasta asevelvollisuuslain 42 c ja 42 e § täten rajoittaen rekisterinpitäjän tietojen saantia ja asevelvollisrekisterin tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä. Perusteluosiosta ei käy selkeästi ilmi rajoituksen perusteltu tavoite. Ehdotuksessa voisi harkita selvennettäväksi asevelvollisuuslain 9 a luvun säädösten ja ehdotuksen 30 §:n suhdetta henkilötietolakiin, koska kyseisen säännöksen muotoilu vaikuttaa sulkevan pois rekisteröidyn tietojen tarkastamisoikeuden. Tämä voi vaikuttaa oleellisesti rekisteröidyn oikeusturvaan.

Tietosuojavaltuutettu: Voi jäädä epäselväksi, mitä ovat mahdolliset hylkäämiseen aiheuttamat syyt ja rekisteröidäänkö tietoja. Tietosisällön osalta voi jäädä epäselväksi myös se, talletaanko rekisteriin esimerkiksi ehdotuksen 33 §:ssä tarkoitettut tiedot. Voidaan myös kysyä, onko pykälän otsikko rekisteröiminen paras mahdollinen. Säännöksestä ilmenee yksiselitteisesti, että rekisterinpitäjä on puolustusvoimat ja kysymyksessä olisi siten asevelvollisuusrekisterin osarekisteri. Säännöksessä on myös asianmukaisesti todettu, ettei tietoihin sovelleta asevelvollisuuslaissa säädettyjä rekisterinpitäjän tietojen saantia ja luovuttamista koskevia säännöksiä.

Naisen Valmiusliitto ry: Liitto esittää kansallisen varaamisrekisterin luomista. Rekisteri olisi kaikkien hallinnonalojen käytössä. Sen avulla poistettaisiin päällekkäiset varaukset (esim. sopimuspalokuntien ja terveydenhuoltoalan henkilöstö) ja luotaisiin ei-asevelvollisille todellisia mahdollisuuksia tulla varatuksi poikkeusolojen tehtäviin. Kullakin ministeriöllä olisi omat järjestelmänsä ylläpitää yksityiskohtaisia tietoja varatuista henkilöistä. Rekisteriin voitaisiin kirjata vähintään varatun henkilötunnus ja hänet varannut viranomaistaho. Toinen vaihtoehto olisi laajentaa asevelvollisrekisteriä merkittävästi kattamaan myös sitoutuneet ei-asevelvolliset.

30 §

”Puolustusministeriö vastaa viranomaisten käytössä olevan kansallisen varaamisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä. Rekisteriin merkitään kaikki ne henkilöt, joilla on varaus/suunniteltu sijoitus puolustusvoimien tai jonkun muun hallinnonalan poikkeusolojen organisaatiossa.

Rekisterin tarkemmasta toteutuksesta säädetään valtioneuvoksen asetuksella.

Maanpuolustuskoulutus ry:

30 §

Rekisteröiminen

Rekisteriin saadaan 23, 27 ja 28 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista sekä poikkeusolojen tehtäviin sijoittamista ja varaamista varten tallettaa sitoumuksen antaneen henkilön nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, siviilisääty, ammatti, koulutus, erityisosaaminen, käytettävyystiedot, syntymäkotikunta, kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, väestökirjanpitokunta, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto sekä ajokorttia, voimassa olevia lupia ja oikeuksia sekä alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys pitää yhdistyksen tehtäviin sitoumuksen antaneista sekä koulutukseen osallistuneista henkilörekisteriä siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

31 § Sitoumuksen irtisanominen tai peruuttaminen

STTK: Sitoumuksen peruuttaminen on sellainen hallinnollinen päätös, ettei valitusmahdollisuuden kieltäminen ole tarkoituksenmukaista. Sitoumuksen/sopimuksen peruuttamisesta olisi toivottavaa käyttää termiä sopimuksen purkaminen. Tämä vastaisi paremmin asiasisältöä ja sopimusoikeudellista terminologiaa. Puolletaan valitusmahdollisuutta.

32 § Varaamisjärjestelmä

Oikeusministeriö: Erityisesti lakiehdotuksen 32 §:n termistö on varsin vaikeasti avautuvaa. Kielellisesti se saattaa antaa myös väärän käsityksen asiasta (varaamisjärjestelmä). Koska sama termi kirjataan varsinaiseen lakisäännökseen, olisi suositeltavaa tarkentaa termin asiasisältöä.

Naisen Valmiusliitto ry: Ilman kattavaa varaamisjärjestelmää naisten kouluttautuminen jää harrasteluksi eikä palvele kokonaisuutta, koska se ei johda sijoitukseen.

32 §

”Poikkeusoloihin valmistautuvat hallinnonalat ja niiden organisaatiot voivat varata tarpeensa mukaan omiin valmiusorganisaatioihinsa ja -tehtäviinsä ei-asevelvollisia, tehtävään vapaaehtoisesti kouluttautuneita ja soveltuvia kansalaisia, jotka ovat halukkaita tekemään 28 § mainitun sitoumuksen. Ei-asevelvollisia ei kuitenkaan voida varata aseellisiin tehtäviin.

Varaamista varten viranomaiset määrittelevät tarpeensa ja ilmoittavat ne vapaaehtoisista kokonaismaanpuolustustyötä tekeville tai tukeville järjestöille (NVL ja muut MPK:n jäsenjärjestöt). Nämä rekrytoivat (=takaavat) varattavat henkilöt ja ilmoittavat heidät kyseessä olevalle viranomaiselle joka tekee sitoutumaan halukkaiden henkilöiden kanssa 28 § mainitun sitoumuksen ja merkitsee heidät varaamisrekisteriin.

Poikkeusolojen tehtävään varaaminen edellyttää vapaaehtoista kokonaismaanpuolustustyötä tekevän tai tukevan järjestön (Naisten Valmiusliitto, muut MPK:n jäsenjärjestöt) jäsenyyttä.

Tämän lain perusteella varattuja henkilöitä ei voi varata muihin poikkeusolojen tehtäviin sitoumuksen voimassaoloaikana.

Varattuja henkilöitä voidaan kutsua palvelukseen erityisestä syystä myös normaaliajan häiriötilanteissa.”

Maanpuolustuskoulutus ry:

32 §

Varaamisjärjestelmä

Puolustusvoimat tai Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi varata ja sijoittaa sitoumuksen antaneen henkilön poikkeusolojen tehtäviin.

Sitoutuminen tässä laissa tarkoitettuun normaaliolojen vapaaehtoistoimintaan ei estä henkilön varaamista muualla laissa tarkoitettuihin tehtäviin.

Maanpuolustusjärjestöt: Tällä hetkellä puolustusvoimat on ainoa organisaatio, joka on varannut ja sijoittanut edes suurimman osan sen kriisiajan organisaatioihin tarvittavista henkilöistä. Muissa julkisen sektorin organisaatioissa kriisiajan henkilöstön rekistereitä ei joko ole ollenkaan tai itse sijoittaminen on valtaosiltaan tekemättä. Suomessa on siten runsaslukuinen joukko kansalaisia, joita kaksi tai jopa useampi eri organisaatio on ehkä ajatellut omaan kriisiajan muodostelmaansa. Ilman yhteistä rekisteriä ei kuitenkaan havaita päällekkäisiä vara-

uksia ja kansalaisen omat mahdollisuudet saada tieto omasta kriisiajan sijoituksestaan ovat vähäiset. Tämä ongelma koskettaa ennen kaikkea ei-asevelvollisia kansalaisia, joista naiset luonnollisesti muodostavat valtaosan. Kansallisen varaamisrekisterin avulla myös vapaaehtoinen kouluttautuminen saataisiin huomioitua henkilöiden kriisiajan sijoituksissa. Rekisteriin voitaisiin kirjata vähintään varatun henkilön henkilötunnus ja hänet varannut viranomaistaho. Poikkeusoloihin valmistautuvilla viranomaisilla olisi oikeus tarkistaa rekisteristä sitoutumaan halukkaiden henkilöiden varaamistilanne.

32 §

Varaamisjärjestelmä

Puolustusministeriö vastaa kansallisen kriisiajan varaamisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä.

Rekisteriin merkitään kaikki ne henkilöt, joilla on suunniteltu sijoitus puolustusvoimien tai jonkun muun hallinnonalan kriisiajan organisaatioon.

Rekisterin tarkemmasta toteutuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.7 Henkilöstön velvollisuudet ja oikeudet

Puolustusministeriö, resurssipoliittinen osasto: Lakiehdotuksen 7 luvun ja neljän pykälän otsikoissa on käytetty käsitettä "henkilöstö" niistä henkilöistä, jota ovat antaneet puolustusvoimille lakiehdotuksen 28 §:ssä tarkoitetun sitoumuksen. Tyypillisesti "henkilöstö" käsitettä käytetään silloin, kun kyse on työnantajaan palvelussuhteessa (so. virka-, työ- ja muussa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa) olevista henkilöistä. Esitetään, että "henkilöstö" käsitteen sijaista otsikoissa käytettäisiin vaikkapa "sitoutuneet henkilöt" tai muuta vastaavaa käsitettä.

33 § Sitoutuneen henkilöstön velvollisuudet

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Säännökset sitoutuneen henkilön velvollisuuksista on kirjoitettu varsin yleiseen muotoon. Hänen on esim. 2 momentin mukaan käytäydyttävä tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Sanamuoto ei sulje pois käyttäytymistä myös muualla kuin koulustehtävässä.

Työministeriö: Pykälän 1 momentti on ongelmallinen. Sitoumuksen antaneen henkilön olisi noudatettava palveluskutsua, jollei hänellä olisi laillista estettä. Laillista estettä ei ole määritelty mitenkään. On tärkeää, että laillinen este – maininta muutetaan esimerkiksi sanonnaksi "perusteltu syy". Perusteltu syy olisi esimerkiksi se, ettei henkilö ole saanut työnantajaltaan

vapautusta työstä. Koska muutoinkin on kyse vapaaehtoisesta osallistumisesta oman harkinnan perusteella, lain perusteluista tulisi poistaa viittaus rikoslain 45 luvussa tarkoitettuun so-tilasrikkomukseen.

Helsingin hovioikeus: Sikäli kuin harjoituksesta poisjääntiä ei säädettäisi rangaistavaksi, se tulisi sääntelyn selkeyden takia nimenomaisella säännöksellä todeta, mihin mietinnössä on viitattukin. Jos 18 §:n 1 momentin ilmaisulla "palveluksessa ollessa" on tarkoitettu todeta, että harjoitukseen saapumatta jääminen ei ole rangaistava, säännös ei ole riittävän selkeä.

AKAVA ry: Esityksessä ei tarkemmin selvitetä, mitkä lailliset esteet voisivat olla mutta käytännön työelämästä esiin nousevat työhön liittyvät kysymykset ja suhde työnantajaan. Tätä seikkaa ei ole esityksessä mietitty. Sitoumuksen antanut henkilö on siis velvollinen lähtemään tehtävään, mutta missään ei määritellä hänen suhdettaan työnantajaan. Katkeaako työsuhde tai onko työnantajan aina annettava lupa osallistua koulutukseen tai puolustusvoimien virkaaputehtävään tai muuhun avustamistoimintaan?

Maanpuolustuskoulutus ry:

33 §

Sitoutuneen henkilöstön velvollisuudet

Tämän lain mukaisen sitoumuksen antanut henkilö on velvollinen noudattamaan saamaansa koulutuskutsua ja vastaavaa muuta määräystä, jollei laillista estettä ole.

Maanpuolustusjärjestöt: Lainsäädännöllä tulisikin luoda mahdollisuus sitoutuneelle ja tehtäväänsä koulutuksen saaneelle reserviläisille ja muille vapaaehtoiselle toimia virkavastuullisesti tehtävässään myös normaalioloissa.

34 § Henkilökohtaiseen käyttöön uskotut varusteet

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Ehdotuksen 34 §:n 2 momentissa säänneltyä velvollisuutta korvata huostaan saadut varusteet ei ole perusteltu, joten sen suhde ehdotuksen 38 §:ään jää epäselväksi.

35 § Henkilöstön taloudelliset etuudet

Valtiovarainministeriö: Puolletaan ehdotetun lain 35 §:ää.

AKAVA ry: Tuntuu kohtuuttomalta, että tästä pitäisi vielä sitoutuneen maksaakin. Näillä ehdoilla tulee olemaan hyvin vaikeaa rekrytoida maakuntajoukkoja vaikkakin niiden suunniteltu määrä onkin pieni.

Maanpuolustuskoulutus ry:

35 §

Henkilöstön taloudelliset etuudet

Puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja tämän lain 23 ja 27 §:ssä tarkoitettuun tehtävään osallistuvalla henkilöllä on oikeus matkakulujen korvaukseen, maksuttomaan majoitukseen, muonitukseen, vaatetukseen, terveydenhuoltoon ja muuhun ylläpitoon. Hänelle voidaan myös maksaa päivärahaa tai varusrahaa siten kuin puolustusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

-----

36 § Henkilöstön sosiaaliset etuudet

Valtiovarainministeriö: Puolletaan ehdotetun lain 36 §:ää.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö: Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä voidaan ainakin joiltain osin rinnastaa asevelvollisten tehtäviin, joten näiden ryhmien saattaminen tapaturmien ja palvelussairausten varalta samaan asemaan on perusteltua. Taloudellisen tilanteensa osalta vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvat henkilöt ovat yleensä eri asemassa kuin asevelvolliset. Yhdenmukaisuuden vuoksi on kuitenkin tarpeen turvata vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuville sama vähimmäisturva kuin asevelvollisillekin.

Sotilastapaturmalain mukainen korvausturva tulee rajata tiettyyn henkilöryhmään, joiden tehtävät ovat asevelvollisten tehtäviin rinnastettavissa, kuten toimikunta on ehdottanut. Harastusluonteinen yhdistystoiminta tulee rajata sotilastapaturmalain korvausturvan ulkopuolelle. Tältä pohjalta ehdotetun lain 36 §:n 3 momentin mukainen velvoite vakuutusturvan järjestämiseen kurseille ja koulutukseen osallistuville on tarpeen.

Maanpuolustusjärjestöt: Sitoutuneilla henkilöillä tulisi olla vastaava työsuhdeturva kuin puolustusvoimien kertausharjoituksissa ainakin sitoumuksessa mainitun koulutuksen vähimmäismäärän osalta.

36 §

Henkilöstön sosiaaliset etuudet

(uusi 1 momentti) Puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja valvomiin ammuksien ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen sekä tämän

lain 23 §:ssä tarkoitettuun tehtävään *sitoutuneilla* henkilöillä on *asevelvollisuuslain (452/1950) mukainen työsuhdeturva sitoumuksessa erikseen määrätyn koulutuksen vuosittaisen vähimmäismäärän osalta*.

Muut momentit ennallaan.

37 § Takaisinperintä

AKAVA ry: Tässä on varmaankin syytä todeta, että tuskin maksetut korvaukset nousevat ulosmittauksen suojamääräyksiä korkeammiksi.

38 § Vahingonkorvaus

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Pykälän 2 momentissa on virheellinen viittaus 2 momenttiin.

Helsingin hovioikeus: Lakiehdotuksen 38 §:n 2 momentin alussa olevan maininnan "Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun ..." osalta jää epäselväksi, mihin sillä on tarkoitus viitata.

39 § Kannustusjärjestelmät

Maanpuolustuskoulutus ry:

39 §

Kannustejärjestelmät

Vapaaehtoisen henkilöstön *kannustejärjestelmistä* voidaan säätää puolustusministeriön asetuksella tai määrätä asian laadun mukaan pääesikunnan *tai Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen* päätöksellä tai muulla yleismääräyksellä.

40 § Henkilöstön kansainvälisoikeudellinen asema

Ulkoasiainministeriö: Geneven sopimukseen liittyvät heijastusvaikutukset olisi syytä kuvata.

Suomen Punainen Risti: Pykälä kuvaa selkeästi vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sitoutuneiden henkilöiden kansainvälisoikeudellista asemaa. Puolustusvoimia avustavat vapaaehtoiset ovat samanlaisessa kansainvälisoikeudellisessa asemassa kuin vastaavissa tehtävissä palvelevat sotilaat. Tämä korostaa myös sitä, että jo rauhan aikana tulee toiminnassa mukana olevien tulee voida erottaa siviili- ja sotilastoiminnot.

4.8 Erinäiset säännökset

41 § Toimintakertomus

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys: Maanpuolustusjärjestöjen ilmoitusvelvollisuutta toiminnastaan puolustusvoimille voitaisiin tarkentaa avoimuuden lisäämiseksi. Esitetään, että puolustusvoimien oikeus saada tietoja kaikkien vapaaehtoisen maanpuolustuksen alan järjestöjen toiminnasta tulisi sisällyttää lakiin.

Maanpuolustuskoulutus ry:

41 §

Toimintakertomus

~~Päeesikunnan ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on annettava puolustusministeriölle ja 4 §:ssä tarkoitetulle vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalle vuosittain kertomus tässä laissa säädetystä toiminnasta. Päeesikunta on tätä varten oikeutettu saamaan valvonnan suorittamiseksi tarvittavia tietoja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä.~~

42 § Asetuksenantovaltuus

Maanpuolustuskoulutus ry:

42 §

Asetuksenantovaltuus

Puolustusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä *tässä laissa tarkoitetun vapaaehtoisen koulutuksen* ja sitoumuksen antamisen käytännön järjestämisestä sekä vapaaehtoisten taloudellisten ja sosiaalisten etujen yksityiskohdista.

43 § Voimaantulo

Ei huomautettavaa

44 § Siirtymäsäännös

Oikeusministeriö: Siirtymäsäännöksessä siirretään esittämättä ratkaisulle erityisiä syitä nykyisen Maanpuolustuskoulutus ry:n jäsenet automaattisesti uuden julkisoikeudellisen yhdistyksen jäseniksi. Ratkaisua ei perustella kuin cursorisesti ja todetaan, että automaattisesti jä-

seniksi tulleilla ”on mahdollisuus aikanaan erota ... jäsenyydestä”. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tämän tyyppisissä tilanteissa tulisi lähtökohtaisesti pyrkiä etsimään perustuslain sanamuotoon selvästi soveltuvia ratkaisumalleja, jotka eivät rakennu pakkojäsenyyden varaan (PeVL 3/1997 vp).

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry: Mietinnöstä ei käy selville, miten toimitaan, jos lakiin tyytymättömiä maanpuolustusjärjestöjä päättää jättäytyä MPK- yhdistyksen ulkopuolelle. Järjestöjen pakkojäsenyydestä MPK-yhdistyksessä on tuskin mahdollista säätää.

5 Erillislajeista esitetyt huomiot

5.1 Laki puolustusvoimista

Oikeusministeriö: Perustelut ovat hyvin niukat. Säännöksessä kuitenkin määritellään puolustusvoimien tehtäviä suhteessa vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä asetetaan sille muitakin tehtäviä kuten maanpuolustustahdon ja kansalaisten ruumiillista kuntoa kohottavan toiminnan edistämistä. Tältä osin ainakin perusteluosiossa olisi perustuslakiuudistuksen jälkeen suositeltavaa määritellä, mitä näillä tehtävillä tarkoitetaan.

5.2 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille

Maanpuolustusjärjestöt:

5 §

Virka-apuosastoa johtaa sen päälliköksi määrätty sotilas tai riittävän koulutuksen saanut, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun sitoumuksen tehnyt henkilö.

5.3 Poliisilaki

Suomen Punainen Risti: Mietinnössä ei selkeästi käy ilmi, miksi poliisilain 45 a § 1 momentti tulisi tarkentaa koskemaan vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvia henkilöitä. Näkemyksemme mukaan maakuntajoukkojen osalta virka-apumenettely on selkeä. Muiden vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvien henkilöiden osalta näemme toimivammaksi ratkaisuksi Vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytysryhmien käyttämisen poliisin tukena esim. etsintätehtävissä, joka mahdollistuu jo nykyisen lainsäädännön turvin ja nykyisin sanamuodoin.

5.4 Sotilastapaturmalaki

Sosiaali- ja terveysministeriö: Yhtäläisen korvausturvan luominen asevelvollisille ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuville henkilöille edellyttää vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lain säätämisen lisäksi sotilastapaturmalain 1 §:n muuttamista, kuten toimikunta on ehdottanut.

5.5 Rikoslaki

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Ehdotuksen mukaan myös vapaaehtoisissa harjoituksissa palvelevat olisivat rikoslain 45 luvussa tarkoitettuja sotilaita. Ehdotuksen 33 §:n mukaisten velvoitteiden ja rikoslain 45 luvun keskinäinen suhde, samoin kuin mahdollisuus sotilaskurinpitolain soveltamiseen jäävät perustelutkin (s. 43–44 ja 51–52) huomioon ottaen tulkinnanvaraisiksi. Asia olisi aiheellista säännellä tarkemmin.

Pääesikunta: Jos katsotaan, että 19 §:ssä tarkoitettut naiset eivät ole sotilaita eivätkä he saa sotilaallista koulutusta, heihin ei voida myöskään soveltaa rikoslain 45 luvun säännöksiä sotilasrikoksista. Ehdotetussa rikoslain 45 luvun 27 §:n 2 a-kohdassa viitataan myös 19:ässä tarkoitettuihin naisiin.

5.6 Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain muuttamisesta

Valtioneuvoston oikeuskansleri: Kiinnitetään huomiota toiminnan vapaaehtoisuuteen ja kysytään, sopiiko vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta sisältönsä puolesta luontevasti laissa mainittujen asioiden yhteyteen vain sen johdosta, että toiminta liittyy läheisesti puolustushallintoon. Toiminnan vapaaehtoista luonnetta saattaisi olla omiaan korostamaan se, ettei sitä ainakaan laillisuusvalvonnan näkökulmasta luettaisi samaan kategoriaan, kuin julkiseen pakkovaltaan perustuvat pääsääntöisesti tahdonvastaiset vapaudenriistomuodot, joissa lain noudattamista valvoo eduskunnan oikeusasiamies. esitetään harkittavaksi, onko lakia tarpeen muuttaa mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies: Vapaaehtoinen maanpuolustus liittyy läheisesti puolustusministeriön ja puolustusvoimien toimintaan ja tehtäviin. Tämän johdosta on mielestäni luontevaa, että myös ehdotettuun MPKY:een kohdistuva laillisuusvalvonta tulisi kuulumaan ensisijaisesti oikeusasiamiehen toimivaltaan.

5.7 Rajavartiolaki, asevelvollisuuslaki, laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja työturvallisuuslaki:

Ei huomautettavaa

6 Muuta jatkovalmistelussa huomioon otettavaa

Valtiovarainministeriön mielestä asian jatkovalmistelussa olisi vielä syytä tarkemmin selvittää perusteluita, miksi Maanpuolustuskoulutus ry:stä olisi tarpeen tehdä julkisoikeudellinen yhteisö. Tämän vuoksi valtiovarainministeriön lausunnossa olevat kannanotot ovat vielä alustavia. Valtiovarainministeriön mielestä asiaan voidaan ottaa tarkemmin kantaa, kun on ensiksi selvitetty edellä mainittu kysymys. Komiteamietinnöstä on erikseen toimitettu puolustusministeriölle teknistyypisiä huomioita.

7 Asetuksista esitetyt huomiot

7.1 Valtioneuvoston asetus vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnasta

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Esitetään, että laadittavaan asetukseen kirjataan alueellisten neuvottelukuntien perustaminen puolustushaarojen esikuntien yhteyteen ja sotilaslääneihin tarpeen mukaan.

SDP. Mietinnössä oleva asetusluonnos vapaaehtoisesta maanpuolustuksen neuvottelukunnasta ei vastaa täysin toimikunnan perustelutekstiä eikä lakiehdotusta vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta. Myös asetusluonnoksessa pitää selkeästi todeta, että neuvottelukunnan kokoonpanon määräävät eduskunnassa vallitsevat parlamentaariset voimasuhteet.

Maanpuolustuskoulutus ry:

1 §

Neuvottelukunnan tarkoitus

Puolustusministeriön yhteydessä toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on yhteen sovittaa, ohjata ja kehittää vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta.

2 §

Neuvottelukunnan tehtävät

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) yhteensovittaa ja ohjata vapaaehtoisen *maanpuolustuskoulutuksen* järjestämistä;

- - - - -

4 §

Asiantuntijavaliokunta

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalla on tässä asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamisen tukena ulkopuolinen asiantuntijavaliokunta. Neuvottelukunta asettaa asiantuntijavaliokunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Asiantuntijavaliokunnassa on edustus puolustusministeriöstä, sisäasiainministeriöstä, opetusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, pääesikunnasta ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä sekä *kolme* Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenjärjestöjen valitsemaa edustajaa.

6 §

Alueelliset neuvottelukunnat

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan apuna toimivat alueelliset neuvottelukunnat, jotka neuvottelukunta asettaa ~~seurusteluineen~~ ~~seurustelunsa~~ omaa toimikauttaan vastaavaksi ajaksi.

Maanpuolustusjärjestöt: Vapaaehtoinen maanpuolustus on vapaata kansalaisjärjestötoimintaa, jonka valvonta tai ohjaus ei voi kuulua valtiolle. Ehdotetulla kaiken vapaaehtoisen maanpuolustustyön ohjauksella ja valvonnalla puututtaisiin yhdistysten vapautteen järjestää toimintaansa haluamallaan tavalla ja siten loukattaisiin perustuslain takaamaa kansalaisten yhdistymisvapautta. Järjestöt pitävät erityisen tärkeänä, että asiantuntijavaliokunnassa on käytännön vapaaehtoisen maanpuolustustyön ja -koulutuksen asiantuntijoiden riittävä edustus. Myös alueellisten näkökulmien huomioon ottaminen puoltaa MPKY:n jäsenjärjestöjen vahvempaa edustusta. Puolustushallinnon vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osoittamien taloudellisten resurssien niukkuus huomioon ottaen päätoimisen sihteerin palkkaaminen on vaikeasti perusteltavissa. Neuvottelukunnan tehtäväkentän huomioiden ratkaisu olisi selkeästi yllimitoitu.

1 §

Neuvottelukunnan tarkoitus

Puolustusministeriön yhteydessä toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta, jonka ~~tehtävänä~~ on yhteensovittaa, ~~ohjata~~ ja kehittää vapaaehtoista maanpuolustusta ~~sekä ohjata ja kehittää vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta~~.

2 §

Neuvottelukunnan tehtävät

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) yhteensovittaa ja ~~ohjata~~ vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestämistä sekä ohjata vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestämistä;

- - - - -

4 §

Asiantuntijavaliokunta

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalla on tässä asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamisen tukena ulkopuolinen asiantuntijavaliokunta. Neuvottelukunta asettaa asiantuntijavaliokunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Asiantuntijavaliokunnassa on edustus puolustusministeriöstä, sisäasiainministeriöstä, opeusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, pääesikunnasta ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä sekä *neljä* Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenjärjestöjen valitsemaa edustajaa.

- - - - -

5 §

Sihteerit

~~Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalla on pääsihteeri, joka on palvelussuhteessa puolustusministeriöön. Kelpoisuusvaatimuksena pääsihteerin virkaan on ylempi korkeakoulututkinto.~~

Neuvottelukunnalla voi olla myös sivutoimisia sihteereitä.

7.2 Valtioneuvoston asetus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä

Maanpuolustuskoulutus ry:

Valtioneuvoston yhdistyksen säännöt sisältävä asetus
Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä

1 a §

Toiminnan tarkoitus ja yhdistyksen tehtävät

Yhdistyksen toiminnan tarkoituksesta ja tehtävistä säädetään vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/2007) 6 - 7 §:ssä.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys:

- 1) antaa puolustusvoimien tilaamaa valtakunnan sotilaallista puolustusta tukevaa koulutusta maakuntajoukoille, muille yksiköille ja henkilöstölle sekä täydennyskoulutusta yksittäisille reserviläisille;*
- 2) antaa siviiliviranomaisten tilaamaa sisäistä turvallisuutta tukevaa koulutusta yksiköille ja henkilöstölle sekä arjen turvallisuuskoulutusta yksittäisille kansalaisille;*
- 3) antaa jäsenjärjestöjen tilaamaa koulutusta;*
- 4) antaa kansakunnan henkistä kriisinkestokykyä kehittävä koulutusta;*
- 5) järjestää muita maanpuolustustahtoa lujittavia tilaisuuksia;*
- 6) huolehtii puolustusvoimien ja muiden viranomaisten tukipalveluista siten kuin siitä erikseen asianomaisten viranomaisten kanssa sovitaan.*

1 b §

Jäseneksi hyväksyminen sekä yhdistyksestä erottaminen ja eroaminen

Yhdistyksen jäsenyydestä säädetään laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (/2007).

Jäsenten hyväksymisestä ja erottamisesta päättää yhdistyksen kokous. Saapuneet jäsenhakemukset on käsiteltävä viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana kokonutuvassa kokouksessa.

Jäsen voidaan erottaa yhdistyksestä, jos jäsen:

- 1) on menettelyllään yhdistyksessä tai sen ulkopuolella huomattavasti vahingoittanut yhdistystä; tai*
- 2) ei enää täytä laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (xxx/2007) tai tässä asetuksessa jäsenyydelle asetettuja ehtoja.*

Jäsenellä on oikeus milloin tahansa erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen hallituksen puheenjohtajalle. Jäsen voi myös erota ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi.

3 §

Koulutus- ja tukiyksiköt

uusi 3 momentti:

Yksiköiden tehtävät ovat:

- 1) Koulutus. Koulutus sisältää sotilas- ja siviilikoulutusta sekä virka-apu- ja pelastustehtäviin valmiuksia antavaa koulutusta.*
- 2) Tukeminen. Tukitehtävät ovat hallinnollisia tai huollollisia. Yksiköt tai niiden erikseen nimettävät osat osallistuvat tarvittaessa maakuntajoukkojen virka-aputehtävien tukemiseen sekä siviiliviranomaisten tukemiseen.*
- 3) Toimintakeskuksien ylläpito ja hallinnointi tai siihen osallistuminen.*

3 a §

Kansainvälinen koulutusyhteistyö

Koulutuksen antamisesta ja siihen osallistumisesta säädetään vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/2007) 4 luvussa.

Koulutukseen voivat yhdistyksen toiminnanjohtajan päätöksellä osallistua myös Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaiset sekä yhdistyksen ja sen jäsenjärjestöjen kanssa kansainvälisessä koulutusyhteistyössä olevien maiden edustajat.

Yhdistys voi osallistua kansainväliseen koulutusyhteistyöhön ja se voi lähettää edustajia ulkomailla toteutettaviin koulutustapahtumiin.

3 b §

Sitoutuminen ja varaaminen yhdistyksen tehtäviin

Yhdistys voi varata ja sijoittaa toimintaansa sitoutuneita henkilöitä yhdistyksen normaali- ja poikkeusolojen tehtäviin. Sitoumuksen antaneen henkilön osalta noudatetaan lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (xxx/2007) 6 ja 7 luvun mukaisia säännöksiä.

3 c §

Henkilörekisteri

Yhdistyksen tehtäviin sitoutuneista ja koulutukseen osallistuneista pidetään lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (/2007) mukaisten tehtävien suorittamista sekä poikkeusolojen tehtäviin sijoittamista ja varaamista varten valtakunnallista henkilörekisteriä.

Rekisteriin saadaan tallentaa henkilön nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, siviilisääty, ammatti, koulutus, erityisosaaminen, käytettävyytiedot, syntymäkotikunta, kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, väestökirjanpitokunta, osoite ja

puhelinnumero tai muu yhteystieto sekä ajokorttia, voimassa olevia lupia ja oikeuksia sekä alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

Rekisterinpitäjällä on sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (/2007) säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä saada puolustusvoimilta henkilörekisteriä varten tarpeellisia asevelvollisuuslain (/2007) 100 §:n mukaisia tietoja.

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, rekisteristä voidaan salassapitovelvollisuuden estämättä antaa puolustusvoimille asevelvollisuuslain (/2007) 99 §:n mukaisia tietoja.

14 §

Toiminnanjohtaja

Toiminnanjohtajan tehtävänä on, sen lisäksi, mitä lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta 10 §:n 3 momentissa säädetään:

1) ottaa ja erottaa yhdistyksen ne toimihenkilöt, *joiden ottaminen ja erottaminen ei kuulu yhdistyksen hallituksen tehtäviin;*

- - - - -

22 §

Asetuksen muuttaminen

Yhdistyksellä on oikeus tehdä esitys tämän asetuksen muuttamisesta. Yhdistykselle tulee varata tilaisuus antaa lausunto ennen tämän asetuksen muuttamista.

Maanpuolustusjärjestöt: Hyvän hallintotavan ja järjestöissä vakiintuneen käytännön mukaan hallitus vastaa yhdistyksen toimihenkilöiden ottamisesta ja erottamisesta. Tällä varmistetaan myös nimitysten läpinäkyvyys ja alueellisten näkökohtien huomioon ottaminen.

13 §

Hallituksen tehtävät

Yhdistyksen hallituksen tehtävänä on, sen lisäksi, mitä lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta 10 §:n 2 momentissa säädetään:

- - - - -

2) *ottaa ja erottaa yhdistyksen keskeiset toimihenkilöt;*

- - - - -

14 §

Toiminnanjohtaja

Toiminnanjohtajan tehtävänä on, sen lisäksi, mitä lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta 10 §:n 3 momentissa säädetään, ohjata ja valvoa yhdistyksen henkilöstön toimintaa.

- ~~1) ottaa ja erottaa yhdistyksen toimihenkilöt;~~
- ~~2) ohjata ja valvoa yhdistyksen henkilöstön toimintaa~~

Muut momentit ennallaan.

Tietosuojavaltuutetun arvioita MPK ry:n nykyisestä rekisterinpidosta

Lausuntopyyntöön liitetyn MPK ry:n esityksen mukaan MPK ry:n käytössä vuodesta 2001 alkaen ollut rekisteri vastaisi myös tulevaisuuden tarpeita. Esitykseen on liitetty käytössä olevan rekisterin rekisteriseloste. Selosteen mukaan rekisterinpitäjä on ollut Maanpuolustus-koulutus ry, asia joka ehdotetun sääntelyn perusteella jää epäselväksi.

Rekisteriselosteen mukaan käsittelyn tarkoitus on toimintaan osallistuvien henkilöiden ja heidän koulutushistoriansa rekisteröinti. Tietosisältö-kohdassa luetellaan kuitenkin sekä yhdistyksen toimihenkilöt, kouluttajat että koulutukseen osallistuvat.

Jos tarkoituksena on rekisteröidä sekä osallistujat, kouluttajat että yhdistyksen toimihenkilöt on kyse kolmesta eri rekisteristä, joiden käyttötarkoitus, tietosisältö ja muu käsittely poikkeavat toisistaan. Kaikista tulee laatia erilliset rekisteriselosteet. Nimenomaista sääntelyä rekisterinpidosta sekä siihen liittyvästä henkilötietojen käsittelystä edellyttää sotilaskoulutukseen osallistuvien rekisteröinti ja siihen liittyvä tietojen käsittely .

Yhdistyksen toimihenkilöistä muodostettavan henkilörekisterin rekisterinpitäjä on henkilötietolain yleisten edellytysten mukaisesti MPK ry. Myös kouluttajista kerättävien henkilötietojen osalta rekisterinpidon vastuu on MPK ry:llä. Jos kouluttajina toimivat esimerkiksi puolustusvoimien palveluksessa olevat henkilöt, käsittelyyn voi liittyä erityissääntelyn tarvetta.

Kaikkien rekisterien osalta tulee huomata, että vain rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia ja virheettömiä henkilötietoja saa kerätä ja tallettaa sekä muutoin käsitellä. Koska sotilaalliseen koulutukseen osallistuvista on ilmeisesti tarpeen kerätä sellaisia tietoja, joita ei normaalisti koulutukseen osallistuvista kerätä (nimi, yhteystiedot, kurssitodistus tms.) muun muassa tietosisällöstä on tarpeen säätää yksilöidysti em. perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan kannanotot huomioon ottaen.

Selosteen kohdassa 4 (käyttötarkoitus) on maininta henkilötietojen luovuttamisesta puolustusvoimien ja muiden valmiudesta vastaavien viranomaisten käyttöön. Sen sijaan kohdassa "tietojen luovuttaminen" ilmoitetaan, ettei tietoja luovuteta.. Siihen nähden, että rekisterinpitäjäksi ilmoitetaan MPK ry, kysymys on henkilötietojen luovuttamisesta, joka voi perustua vain asianomaisten henkilöiden suostumukseen tai luovuttamisen oikeuttavaan erityissääntelyyn (minne tietoja luovutetaan, mitä tietoja ja mitä tarkoitusta varten). Sinänsähän käyttötarkoitukseen kuulunee nimenomaan puolustusvoimien tehtävien hoidon toteutus ja tarpeet. Myös säännönmukaisista tietolähteistä on tarpeen säätää erikseen, jos tällaisia tarpeita on nähtävissä.

Myös koulutukseen osallistuvista kerättävien henkilötietojen julkisuutta koskeva sääntelytarve on tarpeen arvioida. Vastaavasti tulisi olla selvää, miten määräytyy toimihenkilöistä ja kouluttajista kerättävien henkilötietojen julkisuus.

Koska henkilötietojen käsittelystä tulee informoida henkilötietolain 24 §:n mukaisesti henkilötietoja kerätessä, myös informoinnin menettelytavat on syytä jo lakia valmistellessa suunnitella.

PUOLUSTUSMINISTERIÖLLE

Puolustusministeriö on pyytänyt minulta oikeudellista asiantuntijalausuntoa vapaaehtoista maanpuolustustyötä koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan toimikunnan mietinnöstä (Ehdotus vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaksi lainsäädännöksi, kom.miet. 2006:1). Esitän lausuntonani seuraavaa.

1. Maanpuolustuskoulutusyhdistystä koskevien säännösten suhde yhdistymisvapauteen

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä on vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lakiehdotuksen 3 §:n mukaan tarkoitus muodostaa "julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisena vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen yhteistyöjärjestönä". Yhdistyksen kokous voisi hyväksyä jäseniksi "sellaiset valtakunnalliset yhdistykset ja muut yhteisöt, joiden toimialaan tai tehtäviin maanpuolustuksen edistäminen kuuluu tai läheisesti liittyy" (8 §).

Lakiehdotuksen 44 §:n siirtymäsäännösten mukaan nykyisin toiminnassa oleva Maanpuolustuskoulutus ry muuttuisi laissa tarkoitetuksi julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi. Ehdotuksen 44 §:n 2 momentin mukaan "Maanpuolustuskoulutusyhdistys jatkaa Maanpuolustuskoulutusyhdistys ry:n toimintaa tämän lain mukaisesti". Lisäksi pykälän 1 momentin mukaan "tämän lain voimaan tullessa Maanpuolustuskoulutus ry:n jäseninä olevat yhdistykset siirtyvät Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäseniksi". Lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole nimenomaista säännöstä pakko- tai automaattijäsenyydestä, joten Maanpuolustuskoulutusyhdistys ry:n nykyisillä jäsenillä on oikeus erota uudesta julkisoikeudellisesta yhdistyksestä. Avoimeksi jää kuitenkin kysymys, onko laissa tarkoitetun vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen antamisen edellytyksenä, että asianomainen järjestö on lailla perustettavan julkisoikeudellisen yhdistyksen jäsen. Jos näin on, lakiehdotusta on arvioitava perustuslain 13 §:n 2 momentin takaaman negatiivisen yhdistymisvapauden rajoituksena.

Lakiehdotuksen säännöksiä on lisäksi tarkasteltava perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaiseen yhdistymisvapauteen niin ikään kuuluvan yhdistysautonomian kannalta. Perustuslaki kieltää yhdis-

tysautonomian loukkaukset, jotka samalla kajoavat yksilöille kuuluvaan yhdistymisvapauteen. Hallituksen perusoikeusuudistusta koskevassa esityksessä todettiin, että yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus säilyisi yhdistymisvapauden perustana (HE 309/1993 vp, s. 60).

Yhdistysautonomiia ei Suomessa ole ymmärretty siten, että yhdistystoiminnasta ei voitaisi lainkaan antaa lain tasoisia säännöksiä. Perustuslain 13 §:n 3 momentissa päinvastoin edellytetään yhdistymisvapautta koskevien aiempien perustuslain säännösten tavoin, että yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla tarkempia säännöksiä. Perustuslain turvaama yhdistymisvapaus asettaa kuitenkin rajoituksia säännöksille, joita lain tasolla voidaan antaa.

Lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi yhdistyksen hallitukseen neljä jäsentä, jotka edustavat puolustusministeriötä, sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä. Vaikka valtioneuvoston määräämät jäsenet eivät muodostaisikaan hallituksen enemmistöä – hallitukseen kuuluisi yhteensä yhdeksän jäsentä – valtioneuvostolle ehdotettua toimivaltaa on silti tarkastettava Maanpuolustusyhdistyksen yhdistysautonomian rajoituksena. Merkittävänä yhdistysautonomian rajoituksena on myös pidettävä lakiehdotuksen 14 §:n säännöstä, jonka mukaan "valtioneuvoston asetuksella säädetään asioista, joista yhdistyslain mukaan määrätään yhdistyksen säännöissä".

Maanpuolustuskoulutusyhdistys olisi niin ikään alistettu yhdistyslain alaisia yhdistyksiä tiukempaan viranomaisohjaukseen ja valvontaan. Niinpä lakiehdotuksen 16 §:n 1 momentin mukaan "puolustusministeriö ohjaa ja valvoo Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen taloudellista toimintaa ja vahvistaa vuosittain varojen käyttösunnitelman". Yhdistyksen olisi "toimitettava ministeriölle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään". Pykälän 2 momentin mukaan "Maanpuolustuskoulutusyhdistys on valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston valvonnan ja tarkastuksen alainen". Myös 16 §:n säännöksiä on tarkastettava yhdistysautonomian rajoituksina.

Yhdistysautonomian rajoituksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Rajoituksia voidaan perustella Maanpuolustusyhdistyksen julkisilla hallintotehtävillä ja niiden edellyttämällä viranomaisohjauksella ja –valvonnalla. Lakiehdotuksen 16 §:n tarkoittamaa taloudellisen toiminnan ohjausta ja valvontaa perustelee lisäksi yhdistykselle 11 §:n mukaisesti myönnettävä valtionapu. Hyväksyttävän rajoitusperusteen vaatimuksen voidaan näin katsoa täyttyvän. Suhteellisuusvaatimuksen kannalta voidaan sen sijaan kysyä, onko välttämätöntä, että valtioneuvosto määrää lähes puolet hallituksen jäsenistä tai että valtioneuvoston asetuksella säädetään asioista, joista yhdistyslain mukaan määrätään yhdistyksen säännöissä.

Lakiehdotuksen 16 §:n säännökset eivät puolestaan täytä perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvia lakitasoisen sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Laissa olisi yksi-

löitävä puolustusministeriön valtuudet ohjata ja valvoa yhdistyksen taloudellista toimintaa samoin kuin valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston valvonta- ja tarkastusvaltuudet.

Jos tarkoituksena on ollut, että lain tarkoittamaa vapaaehtoista maanpuolustustyötä voivat harjoittaa vain Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenet, tämä tulisi laissa ilmaista selkeällä säännöksellä. Ohjaus- ja valvontanäkökohtien vuoksi katson, että tämän kaltainen negatiivisen yhdistymisvapauden rajoitukseksi tulkittavissa oleva sääntely täyttäisi sekä rajoitusperusteen hyväksyttävyyden että suhteellisuuden vaatimuksen.

2. *Sotilaallinen koulutus julkisena hallintotehtävänä*

Lakiehdotuksen 20 §:n 1 momentin mukaan "Maanpuolustuskoulutusyhdistys järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta sekä antaa muuta yksittäisten henkilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta". Lakiehdotuksen 21 §:stä ilmenee, että myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenjärjestöt voisivat antaa sotilaallista koulutusta, ei kuitenkaan puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta. Ehdotuksen 21 §:n 1 momentin mukaan "Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi jäsenjärjestöjen kanssa sopia muiden koulutustehtävien jakautumisesta niiden kesken".

Sotilaallista koulutusta on pidettävä sellaisena julkisena hallintotehtävänä, jonka uskomista muulle kuin viranomaiselle on arvioitava perustuslain 124 §:ssä säädettyjen edellytysten ja rajoitusten kannalta. Rajoituksena on se, että merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan uskoa ainoastaan viranomaisille. Sotilaallinen voimankäyttö on epäilemättä säännöksen tarkoittamaa merkittävää julkisen vallan käyttöä. Voidaan kysyä, onko tällaiseksi julkisen vallan käytöksi katsottava jo voimankäyttöön valmentava sotilaallinen koulutus, erityisesti, jos siinä käytetään aseita, ampumatarvikkeiden tai räjähteitä. Lakiehdotus sallisi ilmeisesti sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen että sen jäsenjärjestöjen antavan tällaista koulutusta. Rajoituksena on kuitenkin ehdotuksen 17 §:n 3 momentin mukaan, että "merkittävä sotilaallinen koulutus kuten joukkojen operaatioihin valmentaminen ja raskailla aseilla tapahtuvien taisteluammuntojen järjestäminen kuuluu ... yksinomaan puolustusvoimille". Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan "vapaaehtoisille annettava varsinainen sotilaallinen koulutus, johon liittyy *puolustusvoimien* (kurs. KT) aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden käyttöä, voidaan järjestää tapahtuvaksi ainoastaan sotilasviranomaisten johdon alaisena ja voimassaolevien ohjesääntöjen ja varomääräyksien mukaisesti". Kuten yllä olen jo todennut, jäsenjärjestöt eivät myöskään voisi järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta.

Perustuslain 124 §:n rationa on yhtäältä suojata yksityisiä ja toisaalta varmistaa julkisten hallintotehtävien demokraattinen ohjaus ja valvonta. Molemmat näkökohdat ovat merkityksellisiä varsinkin sellaisessa sotilaallisessa koulutuksessa, jossa käytetään aseita, ampumatarvikkeita tai räjäh-

teitä. Perustuslain 124 §:n viimeisen virkkeen kannalta olisikin nähdäkseni syytä harkita, tulisiko lakiehdotuksen 17 §:n 3 momentissa olevaa yksinomaan puolustusvoimien järjestettävän koulutuksen määritelmää laajentaa ja samalla täsmentää.

Perustuslain 124 § edellyttää niin ikään, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja sen jäsenjärjestöjen järjestämässä koulutuksessa jo säännösten tasolla varmistetaan riittävä puolustusvoimien ohjaus ja valvonta sekä kouluttajien pätevyys. Nähdäkseni on edellytettävä, että kaikessa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja sen jäsenjärjestöjen sotilaallisessa koulutuksessa noudatetaan soveltaavin lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentissa ja 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuja puolustusvoimien ohjeistusta sekä ohjesääntöjä, varomääräyksiä ja muita pysyväismääräyksiä. Nyt 17 §:n 2 momentti koskee vain puolustusvoimien aseita, ampumatarvikkeita ja räjähteitä käyttävää koulutusta ja 20 §:n 2 momentti puolestaan vain muuta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämää kuin pykälän 1 momentissa tarkoitettua sotilaallista koulutusta.¹ Lisäksi olisi vaadittava, että sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen että sen jäsenjärjestöjen kouluttajina voivat toimia vain henkilöt, joilla on puolustusvoimien antama hyväksyntä.²

3. Osallistuminen virka-aputehtäviin

Lakiehdotuksen 23 §:n 1 momentin mukaan "puolustusvoimat voi käyttää sitoumuksen antaneita henkilöitä puolustusvoimista annetun lain (402/1974) 2 §:ssä tarkoitettuihin pelastustehtäviin samoin kuin annettaessa virka-apua poliisille puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) mukaan". Pykälän 3 momentin mukaan "edellä tarkoitettuja henkilöitä ei kuitenkaan voida käyttää tehtävissä, johon sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä". Sitoumus, jota 1 momentissa tarkoitetaan, tulee yksilöidä viittauksella lakiehdotuksen 6 lukuun. Lisäksi en pidä asianmukaisena sääntelyä, jossa pyritään turvaamaan sopusointu perustuslain 124 §:n viimeisen virkkeen rajoitussäännöksen kanssa toistamalla tämä säännös. Ehdotettu sääntely merkitsee, että sen arvioiminen, mikä on merkittävää julkisen vallan käyttöä, säilytetään lain soveltajille. Tehtävät, joissa 1 momentissa tarkoitettuja henkilöitä ei voitaisi käyttää, on määriteltävä itse laissa.

---

¹ Voidaan myös huomauttaa, että 20 §:n 1 ja 2 momentin soveltamisalojen suhde on epäselvä: mitä oikeastaan voi olla se muu sotilaallisia valmiuksia antava tai parantava koulutus, joka ei ole 1 momentissa tarkoitettua "muuta yksittäisten henkilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta".

² Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kouluttajien kohdalla tämä on ehkä ollut tarkoituskin, mutta tarkoitus ei ilmene lakiehdotuksen 20 §:ään ehdotetuista säännöksistä.

4. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja puolustusvoimien organisaation suhde

Lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin mukaan "yhdistyksellä voi olla myös alueellisia ja paikallisen tason yksiköitä". Lakiehdotus jättää epäselväksi, minkälaisista "yksiköistä" on kysymys.

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentin mukaan "puolustusvoimissa annettava sotilaallinen koulutus voidaan järjestää tapahtuvaksi puolustusvoimiin kuuluvissa maakuntajoukoissa sen mukaan kuin pääesikunta tarkemmin määrää". Pidän epäasianmukaisena sitä, että puolustusvoimien organisaatiota säänneltäisiin vapaaehtoista maanpuolustusta koskevassa laissa. Lisäksi on kyseenalaista, voidaanko näin keskeisen organisatorisen kysymyksen tarkempi sääntely jättää pääesikunnalle.

Lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentin mukaan "vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestämistä varten voidaan puolustusministeriön päätöksellä perustaa maakunnallisia toimintakeskuksia". Säännösehdoituksen perustelujen (s. 38) mukaan "Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen alueelliset koulutus- ja tukiyksiköt on suunniteltu sijoitettaviksi erillisiin toimintakeskuksiin, joiden valmistelu on vireillä puolustusministeriössä". Lakiehdotus jättää epäselväksi, mikä 22 §:n 2 momentissa tarkoitettujen, puolustusministeriön päätöksellä perustettavien maakunnallisten toimintakeskusten organisatorinen asema on ja millainen suhde niillä on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen yksiköihin. Ohjaus- ja valvontasuhteiden sekä vastuukysymysten kannalta on tärkeää, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen organisaatio pidetään selkeästi erossa puolustusvoimien ja puolustusministeriön organisaatiosta. Lakiehdotusta on nähdäkseni tässä suhteessa täsmennettävä.

5. Eräitä erilliskysymyksiä

Vastuuvellisuutta koskeva lakiehdotuksen 12 § on epäselvästi muotoiltu. Pykäläehdotuksen 1 momentti jättää epäselväksi, mikä siinä ehdotetun vahingonkorvausvelvollisuuden suhde yhdistyslain sääntelyyn oikein on. Ehdotuksen 2 momentissa jätetään auki, mihin sääntelyyn siinä viitataan. Lisäksi 1 momentti ja 2 momentti ovat "toimihenkilöiden" kohdalla päällekkäiset; myös "toimihenkilöt" ovat työsuhteessa.

Lakiehdotuksen 20 §:n 3 momentissa käytetään epäselvää taisteluvälineiden käsitettä.

Lakiehdotuksen 24 §:ssä viitatuissa säännöksissä säännellään sellaista vapaaehtoista toimintaa, jota ei voida pitää vapaaehtoisena maanpuolustustoimintana. Viittaussäännös olisi nähdäkseni poistettava.

Lakiehdotuksen 26 §:ssä tulisi määritellä siinä tarkoitettu varautumistoiminta. Sama koskee 32 §:ssä tarkoitettua varaamista.

Lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentissa on yllättävä säännös nimeltä mainitun yhdistyksen yksittäisestä poikkeusoloja koskevasta, puolustusvoimien kanssa sovittavasta tehtävästä.

Lakiehdotuksen 40 §:n 2 momentin säännös ei avaudu pelkästään lakitekstiä lukemalla. On myös kyseenalaista, voidaanko valtiosisäiseen säännökseen otettavalla määritelmällä vaikuttaa kansainvälisoikeudellisen sopimuksen tulkintaan ja soveltamisalaan.

Helsingissä 18.4.2006

Kaarlo Tuori
Oikeustieteen tohtori
Professori

Lakiehdotukset

Toimikunnan mietintö 16.2.2006

1.

Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta, jota viranomaiset lakisääteisesti tukevat ja järjestöt sekä kansalaiset vapaaehtoisesti tekevät maanpuolustuksen hyväksi.

2 §

Käsitteet

Maanpuolustustahdon edistämiseksi ja valtakunnan turvallisuuden tehostamiseksi järjestetään vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta, jolla viranomaisten ohjauksessa ja tukemana kehitetään kansalaisten ja eri hallinnonalojen valmiutta selvitä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Vapaaehtoisella maanpuolustuksella tarkoitetaan järjestöjen ja kansalaisten vapaaehtoista kansalaistoimintaa, jonka päämääränä on lujittaa maanpuolustustahtoa, edistää puolustuskykyä ja tukea kansalaisten kykyä selviytyä eri turvallisuustilanteista ja viranomaisten varautumista poikkeusoloihin.

2 luku

Organisaatiota koskevat säännökset

3 §

Viranomaisten johto ja valvonta

Puolustusministeriön toimialaan kuuluu vapaaehtoisen maanpuolustuksen ohjaus ja valvonta sekä eri hallinnonalojen toimien yhteensovittaminen. Tässä työssä puolustusministeriö on tarvittaessa yhteistoiminnassa puolustusministeriön yhteydessä toimivan turvallisuus- ja puolustusasiain komitean kanssa.

Puolustusvoimien pääesikunnan tehtävänä on vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen kuuluvien sotilaallisten tehtävien johto sekä muun toiminnan ohjaus, tukeminen ja valvonta.

Rajavartiolaitos voi osallistua vapaaehtoisen maanpuolustuksen edistämiseen.

4 §

Neuvottelukunta

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen yhteensovittamista, ohjaamista ja kehittämistä varten puolustusministeriön apuna toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta.

Valtioneuvosto määrää neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen eduskunnan toimikauden pituiseksi ajaksi. Neuvottelukunnan kokoonpanossa on otettava huomioon eduskunnassa vallitsevat parlamentaariset voimasuhteet.

Neuvottelukunta voi asettaa erillisen asiantuntijavaliokunnan ja alueellisia neuvottelukuntia. Neuvottelukunnan, asiantuntijavaliokunnan ja alueellisten neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta ja toiminnan järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Yhteistoimintasopimukset

Vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvat viranomaiset ja yhteisöt toimivat yhteistoiminnassa puolustusministeriön kanssa. Viranomaiset ja yhteisöt voivat tehdä sopimuksia yhteistoiminnan ehdoista ja menettelytavoista.

3 luku

Maanpuolustuskoulutusyhdistys

6 §

Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen tarkoitus

Maanpuolustuskoulutusyhdistys, MPKY, on julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisena vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen yhteistyöjärjestönä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tarkoituksena on maanpuolustuksen edistäminen koulutuksen, tiedotuksen ja valistuksen keinoin. Yhdistyksellä voi olla myös alueellisia ja paikallisen tason yksiköitä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kelpoisuudesta saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata on voimassa, mitä yhdistyslain (503/1989) 6 §:n 1 momentissa säädetään rekisteröidystä yhdistyksestä.

7 §

Tehtävät

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena tehtävänä on:

- 1) järjestää maanpuolustusta koskevaa sotilaallista koulutusta, tutkimusta, tiedotusta ja valistusta;
- 2) kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen;
- 3) ohjata, tukea ja yhteensovittaa jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutusta;
- 4) tehdä aloitteita ja toimia muutoinkin maanpuolustuksen hyväksi;
- 5) hoitaa muut myöhemmin tässä laissa säädettyt velvoitteet.

Lisäksi yhdistys voi järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta siten kuin sen säännöissä määrätään.

8 §

Jäsenet

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kokous voi hyväksyä jäseniksi sellaiset valtakunnalliset yhdistykset ja muut yhteisöt, joiden toimialaan tai tehtäviin maanpuolustuksen edistäminen kuuluu tai läheisesti liittyy.

9 §

Toimielimet

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimielimiä ovat yhdistyksen kokous ja hallitus. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä on toiminnanjohtaja. Muista toimielimistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä. Valtioneuvosto määrää hallitukseen neljä jäsentä, jotka edustavat puolustusministeriötä, sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä. Yhdistyksen kokous valitsee muut jäsenet yhdistyksen jäsenjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle määrätään tai valitaan henkilökohtainen varajäsen. Yhdistyksen kokous valitsee hallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtaja ja muut jäsenet määrätään tai valitaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan niin, että sama henkilö voi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kaksi toimikautta.

10 §

Toimielinten tehtävät

Yhdistyksen kokouksessa:

- 1) päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toiminnanjohtajalle;
- 2) päätetään mahdollisesta jäsenmaksusta ja sen määrästä seuraavaksi toimintavuodeksi;
- 3) hyväksytään toiminnan ja talouden yleiset periaatteet seuraavaksi toimikaudeksi sekä vahvistetaan seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio;

- 4) valitaan hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä ne hallituksen jäsenet, joiden valinta 9 §:n 2 momentin mukaan kuuluu yhdistyksen kokoukselle;
- 5) valitaan yksi tilintarkastaja ja tämän varamies;
- 6) määrätään hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten sekä tilintarkastajan palkkiot seuraavaksi toimintavuodeksi;
- 7) päätetään Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäsenten ottamisesta ja erottamisesta;
- 8) vahvistetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen työjärjestys.

Hallituksen tehtävänä on:

- 1) valmistella yhdistyksen kokouksessa käsiteltävät asiat ja panna täytäntöön kokouksen päätökset;
- 2) ottaa ja erottaa toiminnanjohtaja ja määrätä hänen palkkaetunsa sekä määrätä toiminnanjohtajalle sijainen;
- 3) käyttää muutoinkin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ylintä päätösvaltaa asioissa, jotka eivät 1 momentin mukaan kuulu yhdistyksen kokouksen päätösvaltaan.

Toiminnanjohtajan tehtävänä on:

- 1) johtaa ja kehittää yhdistystä ja sen toimintaa työjärjestyksen mukaisesti,
- 2) huolehtia Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen talouden ja varojen hoidosta;
- 3) valmistella ja esitellä hallituksessa käsiteltävät asiat;
- 4) panna täytäntöön hallituksen päätökset;
- 5) suorittaa ne muut toimeenpanovaltaan kuuluvat tehtävät, jotka eivät kuulu hallitukselle.

Yhdistyksen kokouksen ja hallituksen muista tehtävistä, 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen muiden toimielinten tehtävistä sekä toimielinten toiminnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Toiminnan rahoitus

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka puitteissa Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnetään valtionapua sille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä aiheutuviin hallinto-, koulutus-, yhteistoiminta-, tiedotus- ja tutkimusmenoihin sekä puolustusministeriön hyväksymiin sijoitusmenoihin.

Valtionavun myöntämisestä, maksamisesta ja lopullisen määrän vahvistamisesta sekä käyttöä koskevista määräyksistä ja käytön valvonnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutustoiminnan rahoitukseen käytetään suoritemaksuista ja mahdollisista jäsenmaksuista kertyviä tuloja sekä muita tähän tarkoitukseen osoitettuja varoja.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi periä suoritteistaan maksuja. Suoritteiden maksullisuuden ja maksujen määräytymisen yleisten perusteiden osalta noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

12 §

Vastuuvollisuus

Sen lisäksi mitä yhdistyslaissa säädetään, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen hallituksen jäsenen ja toimihenkilön on korvattava vahinko, joka on aiheutettu Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, sen jäsenelle tai muulle tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä rikkomalla. Tällaisen vahingon korvaamiseen sovelletaan muutoin yhdistyslain säännöksiä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen työsuhteessa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

13 §

Yleishallinto-oikeudellisten periaatteiden soveltaminen

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa on noudatettava hallintolakia (434/2003), lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) ja kielilakia (423/2003).

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen hallituksen jäsenet ja sen toimihenkilöt hoitavat Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle tämän lain mukaisesti annettuja julkisia hallintotehtäviä virkavastuulla.

14 §

Yhdistyslain säännösten soveltaminen

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä yhdistyslain 6 §:n 2 momentissa, 9, 11–15, 20, 24, 26, 31–34 §:ssä ja 35 §:n 1 ja 2 momentissa, 36, 37 sekä 39 §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella säädetään asioista, joista yhdistyslain mukaan määrätään yhdistyksen säännöissä.

15 §

Tilintarkastus ja kirjanpito

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä kirjanpitolaisissa (1336/1997) säädetään.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen hallinnon ja tilien tarkastamista varten tulee olla kaksi tilintarkastajaa, jotka ovat joko Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KHT) tai tilintarkastusyhteisöjä tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajia (JHTT). Tilintarkastajista toisen valitsee yhdistyksen kokous ja toisen määrää puolustusministeriö. Kummallekin tilintarkastajalle valitaan tai määrätään myös varamies. Muilta osin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tilintarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä tilintarkastuslaissa (936/1994) säädetään.

16 §

Taloudenpidon valvonta

Puolustusministeriö ohjaa ja valvoo Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen taloudellista toimintaa ja vahvistaa vuosittain varojen käyttösuunnitelman. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on toimitettava ministeriölle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys on valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston valvonnan ja tarkastuksen alainen.

4 luku

Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

17 §

Koulutuksen antaminen

Puolustusvoimat voi antaa sotilaallista koulutusta vapaaehtoisille 18 vuotta täyttäneille henkilöille järjestämällä vapaaehtoisia harjoituksia tai hankkimalla palveluja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä siten kuin siitä erikseen sovitaan.

Vapaaehtoisille annettava varsinainen sotilaallinen koulutus, johon liittyy puolustusvoimien aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden käyttöä, voidaan järjestää tapahtuvaksi ainoastaan sotilasviranomaisten johdon alaisena ja voimassaolevien ohjesääntöjen ja varomääräyksien mukaisesti.

Merkittävä sotilaallinen koulutus kuten joukkojen operaatioihin valmentaminen ja raskailla aseilla tapahtuvien taisteluammuntojen järjestäminen kuuluu kuitenkin yksinomaan puolustusvoimille.

18 §

Reservin vapaaehtoiset harjoitukset

Asevelvollisuuslain (452/1950) 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen kertausharjoitusten ja ylimääräisen palveluksen lisäksi reserviin kuuluvat asevelvolliset ja vapaaehtoisesta asepalveluksesta siitä annetun lain (194/1995) mukaisesti suorittaneet naiset voivat osallistua puolustusvoimien järjestämiin vapaaehtoisiin harjoituksiin. Heihin sovelletaan palveluksessa ollessa muualla laissa annettuja sotilasta koskevia säännöksiä.

Vapaaehtoisissa harjoituksissa pidetään yllä varusmiespalveluksen aikana saatuja sotilaallisia tietoja ja taitoja, koulutetaan asevelvollisia vaativampiin tehtäviin, perehdytetään asevelvolliset sotilaallisessa maanpuolustuksessa tapahtuneisiin muutoksiin sekä harjoitetaan joukkokokonaisuuksia niille suunnitelluissa kokoonpanoissa.

Rajavartiolaitoksessa voidaan järjestää vapaaehtoisia harjoituksia sen mukaan kuin sisäasiainministeriö tarkemmin määrää. Mitä tässä laissa säädetään puolustusvoimista koskee soveltuvin osin myös rajavartiolaitosta.

19 §

Osallistumisoikeus vapaaehtoiisiin harjoituksiin

Naiset, jotka ovat täyttäneet 18 mutta ei 60 vuotta ja jotka ovat terveydeltään ja muilta henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan siihen sopivia, voivat osallistua 18 §:ssä tarkoitettuihin puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin. Naiset toimivat harjoituksissa erityisosaamista edellyttävissä sekä huolto-, terveydenhoito-, viestitys-, koulutus-, toimisto- ja muissa vastaavissa tehtävissä.

Vastaavasti miehet, jotka ovat täyttäneet 18 mutta ei 60 vuotta ja jotka ovat terveydeltään ja muilta henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan siihen sopivia, voivat osallistua puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin, vaikka he eivät olisikaan suorittaneet varusmiespalvelusta tai he eivät kuuluisi enää reserviin.

20 §

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä sotilaallinen koulutus

Maanpuolustuskoulutusyhdistys järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta sekä antaa muuta yksittäisten henkilöiden sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä sellainen muu koulutus, jossa on pääasiassa kysymys sotilaallisten valmiuksien antamisesta tai niiden parantamisesta, on järjestettävä puolustusvoimien ohjeistuksessa ja soveltuvin osin noudattamalla annettuja ohjesääntöjä, varomääräyksiä ja muita pysyväismääräyksiä.

Puolustusvoimat voi oikeuttaa kouluttajiksi edellä tarkoitettuihin tilaisuuksiin henkilöitä, joilla on riittävä koulutus ja kokemus ammuntojen ja vastaavan koulutuksen järjestämisessä ja jotka katsotaan tehtävään muuten sopiviksi. Samalla heille voidaan myöntää lupa harjoituksissa tarvittavien puolustusvoimien taisteluvälineiden käyttöön.

21 §

Koulutuksesta ilmoittaminen

Puolustusvoimien 20 §:n 1 momentin mukaan tilaamaa sotilaallista koulutusta voidaan antaa vain Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutustilaisuuksissa. Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi jäsenjärjestöjen kanssa sopia muiden koulutustehtävien jakautumisesta niiden kesken.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on ilmoitettava järjestämästään 20 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua koulutuksesta sekä sen jäsenjärjestöjen vastaavasta koulutustoiminnasta vuosittain asianomaiselle sotilasviranomaiselle sen mukaan kuin laadittavassa koulutussuunnitelmassa sovitaan. Puolustusvoimilla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten edellä mainituilta yhdistyksiltä tietoja niiden koulutustoiminnasta.

Ilmoitusvelvollisuus ei koske tavanomaista kilpailu-, urheilu- tai valistustoimintaa eikä järjestöjen sisäisiin asioihin liittyvää koulutusta ja valmennusta.

22 §

Maakuntajoukot ja toimintakeskukset

Puolustusvoimissa annettava sotilaallinen koulutus voidaan järjestää tapahtuvaksi puolustusvoimiin kuuluvissa maakuntajoukoissa sen mukaan kuin pääesikunta tarkemmin määrää.

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestämistä varten voidaan puolustusministeriön päätöksellä perustaa maakunnallisia toimintakeskuksia.

5 luku

Muu vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta

23 §

Osallistuminen puolustusvoimien virka-aputehtäviin

Puolustusvoimat voi käyttää sitoumuksen antaneita henkilöitä puolustusvoimista annetun lain (402/1974) 2 §:ssä tarkoitettuihin pelastustehtäviin samoin kuin an-

nettaessa virka-apua poliisille puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) mukaan.

Virka-apuosaston johtajana toimii puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva upseeri.

Edellä tarkoitettuja henkilöitä ei kuitenkaan voida käyttää tehtävissä, johon sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

24 §

Muu avustamistoiminta

Vapaaehtoisten henkilöiden ja organisaatioiden käyttämisestä pelastustoimen ja meripelastustoimen tehtävissä sekä poliisin apuna säädetään pelastuslain (468/2003) 7 §:ssä, meripelastuslain (1145/2001) 6 §:ssä ja poliisilain (493/1995) 45 a §:ssä.

25 §

Järjestöjen muu toiminta

Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen 8 §:ssä tarkoitetut jäsenjärjestöt voivat sääntöjensä mukaisella tavalla järjestää turvallisuusasioita koskevia valistustilaisuuksia ja huolehtia liikuntakoulutuksesta sekä antaa muuta tarpeellista varautumis- ja johtamiskoulutusta omalla toimialallaan.

Vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ylläpitävät maanpuolustustahtoa ja -taitoa sekä veteraaniperinteitä.

26 §

Varautumistoiminta

Puolustusvoimat ja asianomainen muu viranomais- tai viranomais- voivat sopia Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja sen jäsenjärjestöjen kanssa niiden jäsenille suunnatusta varautumistoiminnasta. Siihen liittyen järjestöjen jäseniä voidaan tarvittaessa kutsua avustamaan viranomaisia näissä tehtävissä.

27 §

Valmiustehtävät

Puolustusvalmiuden vaatiessa määrätään asevelvolliset ja asepalveluksen suorittaneet naiset palvelukseen siitä erikseen säädetyssä järjestyksessä. Valtioneuvosto voi oikeuttaa kutsumaan palvelukseen myös edellä 19 §:ssä tarkoitettuja vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön sitoutuneita henkilöitä, vaikka he eivät olisi-kaan suorittaneet varusmiespalvelusta tai lain 194/1995 mukaista naisten vapaaehtoista asepalvelusta.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys jatkaa toimintaansa valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Yhdistys voi esittää puolustusvoimille varattavaksi toiminnassaan mukana olevaa henkilöstöä heille soveltuviin tehtäviin.

Sotilaskotiliitto huolehtii valmiuslain 2 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa puolustusvoimien sotilaskoti- ja kanttiinipalveluista siten kuin siitä erikseen puolustusvoimien kanssa sovitaan.

6 luku

Sitoutumista koskevat säännökset

28 §

Sitoutuminen vapaaehtoiseen koulutukseen ja tehtäviin

Suomen kansalainen voi antaa puolustusvoimille kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän osallistuu puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja tämän lain 23 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin määräajan, vähintään kaksi ja enintään kuusi vuotta kerrallaan. Sitoumuksen tekijän on oltava vähintään 18 vuotta täyttänyt.

Henkilöt, jotka haluavat antaa 1 momentissa tarkoitetun sitoumuksen, voivat ilmoittautua joko puolustusvoimille tai Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, jonka on ilmoitettava näistä henkilöistä puolustusvoimille.

29 §

Sitoumuksen hyväksyminen

Puolustusvoimat hyväksyy sitoumuksen ellei sillä ole yksittäistapauksessa aihetta hylätä sitä. Sitoumuksen sisällöstä ja sen tekemisestä säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

Puolustusvoimat voi tarkastaa sitoumuksen antaneen henkilön terveydentilan tai määrittää palveluskelpoisuuden siten kuin asevelvollisuuslaissa säädetään. Palveluskelpoisuuden määrittämistä varten sitoumuksen antaneen henkilön on ilmoitettava puolustusvoimille tarpeelliset tiedot terveydentilastaan.

Puolustusvoimien päätökseen, joka koskee sitoumuksen hyväksymistä tai hylkäämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

30 §

Rekisteröiminen

Puolustusvoimat pitää sitoumuksen antaneista henkilörekisteriä siten kuin asevelvollisuuslain 9 a luvussa (1728/1991) asevelvollisrekisteristä säädetään. Henkilörekisteriin ei kuitenkaan sovelleta rekisterinpitäjän tietojen saantia ja asevelvollisrekisterin tietojen luovuttamista koskevia asevelvollisuuslain 42 c ja 42 e §:ää.

Rekisteriin saadaan 28 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten tallettaa sitoumuksen antaneen henkilön nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, siviilisääty, ammatti, koulutus, erityisosaaminen, käytettävyyssiedot, syntymäkotikunta, kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, väestökirjanpitokunta, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto sekä ajokorttia, voimassa olevia lupia ja oikeuksia sekä alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

31 §

Sitoumuksen irtisanominen tai peruuttaminen

Sitoumuksen antaneella on oikeus irtisanoa sitoumus kuukauden irtisanomisajalla. Irtisanoutuminen on kielletty valmiuslain 2 §:ssä tarkoitettujen poikkeusolojen aikana.

Puolustusvoimat voi peruuttaa sitoumuksen, jos asianomainen henkilö ei ole täyttänyt hänelle kuuluvia velvollisuuksia tai toimii vastoin niitä taikka jos häneltä havaitaan puuttuvan toimintaan osallistumiseen vaadittavat edellytykset.

Puolustusvoimien päätökseen, joka koskee sitoumuksen peruuttamista, ei saa haakea muutosta valittamalla.

32 §

Varaamisjärjestelmä

Sitoutuminen tässä laissa tarkoitettuun vapaaehtoistoimintaan ei estä henkilön varaamista muualla laissa tarkoitettuihin tehtäviin.

7 luku.

Henkilöstön velvollisuudet ja oikeudet

33 §

Sitoutuneen henkilöstön velvollisuudet

Sitoumuksen antanut henkilö on velvollinen noudattamaan sotilasviranomaisen antamaa koulutuskutsua ja vastaavaa muuta määräystä, jollei laillista estettä ole.

Hänen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä sekä noudatettava sen suorittamiseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä. Hänen on myös käytettävä tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Sitoumuksen antanut henkilö ei saa käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä laissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta laissa on säädetty salassapitovelvollisuus.

34 §

Henkilökohtaiseen käyttöön uskotut varusteet

Puolustusvoimat voi luovuttaa tässä laissa tarkoitettuun toimintaan sitoumuksen antaneen henkilön käyttöön henkilökohtaisia varusteita, ei kuitenkaan puolustusvoimien aseita, ampumatarvikkeita eikä räjähteitä. Huostaan saatuja varusteita on

säilytettävä huolellisesti ja ne on sitoumusajan päätyttyä palautettava takaisin.

Henkilö on velvollinen korvaamaan varusteille aiheutuneen vahingon, jos hän ei ole noudattanut niiden säilyttämisessä tai käyttämisessä sellaista huolellisuutta, jota häneltä olosuhteet huomioon ottaen voidaan kohtuudella vaatia.

35 §

Henkilöstön taloudelliset etuudet

Puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen ja tämän lain 23 §:ssä tarkoitettuun tehtävään osallistuvalla henkilöllä on oikeus matkakulujen korvaukseen, maksuttomaan majoitukseen, muonitukseen, vaatetukseen, terveydenhuoltoon ja muuhun ylläpitoon. Hänelle voidaan myös maksaa päivärahaa tai varusrahaa siten kuin puolustusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Viranomaisten antama ja tilaama vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus on siihen osallistuvalla maksutonta.

36 §

Henkilöstön sosiaaliset etuudet

Puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja valvomiin ammuntoihin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen sekä tämän lain 23 §:ssä tarkoitettuun tehtävään osallistuneilla henkilöillä on oikeus saada korvausta tapaturmasta ja palvelussairaudesta sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaan.

Oikeusavusta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen on muuten huolehdittava, että sen järjestämään koulutukseen tai harjoitukseen osallistuvilla on riittävä vakuutusturva.

37 §

Takaisinperintä

Aiheettomasti maksetun etuuden määrä voidaan periä takaisin. Päivärahasta ei saa periä enempää kuin palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisinperintää aloitettaessa on sen peruste ja takaisin perittävä määrä ilmoitettava asianomaiselle.

Takaisinperintä on pantava vireille kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton määrä on maksettu. Jollei määräaikaa noudata, on oikeus takaisinperintään menetetty.

38 §

Vahingonkorvaus

Puolustusvoimien vapaaehtoisten harjoitusten ja valvomien ammuntojen ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaaman koulutuksen sekä tämän lain 23 §:ssä tarkoitetun tehtävän yhteydessä aiheutuneesta vahingosta vastaa valtio sen mukaan kuin vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun koulutukseen ja muuhun toimintaan osallistuvan korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta.

39 §

Kannustusjärjestelmä

Vapaaehtoisen henkilöstön kannustusjärjestelmästä voidaan säätää puolustusministeriön asetuksella tai määrätä asian laadun mukaan pääesikunnan päätöksellä tai muulla yleismääräyksellä.

40 §

Henkilöstön kansainvälisoikeudellinen asema

Sitoutuneiden henkilöiden palvelusvelvollisuus koskee vain Suomen alueella tapahtuvaa toimintaa.

Puolustusvoimia avustavat vapaaehtoiset ovat samanlaisessa kansainvälisoikeudellisessa asemassa kuin vastaavissa tehtävissä palvelevat sotilaat.

8 luku.

Erinäiset säännökset

41 §

Toimintakertomus

Pääesikunnan on annettava puolustusministeriölle ja 4 §:ssä tarkoitetulle vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalle vuosittain kertomus tässä laissa säädetyistä toiminnoista. Pääesikunta on tätä varten oikeutettu saamaan valvonnan suorittamiseksi tarvittavia tietoja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä.

42 §

Asetuksenantovaltuus

Puolustusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusvoimien vapaaehtoisten harjoitusten ja sitoumuksen antamisen käytännön järjestämisestä sekä vapaaehtoisten taloudellisten ja sosiaalisten etujen yksityiskohdista.

43 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200   .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

44 §

Siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa Maanpuolustuskoulutus ry:n jäseninä olevat yhdistykset siirtyvät Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen jäseniksi.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys jatkaa Maanpuolustuskoulutus ry:n toimintaa tämän lain mukaisesti. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle siirtyvät kaikki Maanpuolustuskoulutus ry:n varat ja velat sekä sopimukset ja muut sitoumukset tai muut oikeudet ja veloitteet.

Maanpuolustuskoulutus ry:n palveluksessa oleva henkilöstö siirtyy Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen henkilöstöksi entisin etuuksin ja velvoittein.

2.

Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain
(402/1974) 2 §:n 1 momentin 5 a kohta, sellaisena kuin se on laissa 740/1994,
seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävänä on:

-----
5 a) ohjata, tukea ja valvoa vapaaehtoista maanpuolustusta siten kuin laissa va-
paaehtoisesta maanpuolustuksesta (/) säädetään sekä muutoinkin edistää
maanpuolustustahtoa ja kansalaisten ruumiillista kuntoa kohottavaa toimintaa;

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200 .

3.

Laki
rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun rajavartiolain (578/2005) 25 §:n
3 momentti seuraavasti:

25 §

— — — — —

Rajavartiolaitoksen osallistumisesta vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen
ja muuhun vapaaehtoistoimintaan säädetään laissa vapaaehtoisesta maanpuolus-
tuksesta (/).

— — — — —

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 200 .

—

4.

Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä syyskuuta 1950 annetun asevelvollisuuslain (452/1950) 7 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 260/1992, ja
muutetaan lain 7 a §, sellaisena kuin se on laissa 19/1998, seuraavasti:

7 a §

Kertausharjoitusten ja ylimääräisen palveluksen tarkoituksena on:

- 1) mahdollistaa varusmiespalveluksen aikana saatujen sotilaallisten tietojen ja taitojen ylläpitäminen ja niissä harjaantuminen sekä kouluttautuminen vaativampiin tehtäviin;
- 2) perehdyttää asevelvolliset sotilaallisessa maanpuolustuksessa tapahtuneen kehityksen mukanaan tuomiin muutoksiin; sekä
- 3) mahdollistaa joukkokokonaisuuksien harjoitukset niille suunnitelluissa kokoonpanoissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

5.

Laki

naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 17 päivänä helmikuuta 1995 naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Naisten osallistumisesta vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja koulutukseen sekä muihin vapaaehtoistoimintaan säädetään laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (/).

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 200 .

—

6.

Laki
puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 5 päivänä joulukuuta 1980 puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 346/1998, uusi 3 momentti ja

muutetaan lain 5 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

— — — — —

Puolustusvoimat voi käyttää virka-aputehtävissä 1 momentissa mainitulla tavalla apuna myös vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun palvelukseen osallistuvia henkilöitä.

— — — — —

5 §

— — — — —

Virka-apuosastoa johtaa sen päälliköksi määrätty puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva upseeri tehtävän suorittamista johtavan poliisimiehen ohjeiden mukaan.

— — — — —

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 200 .

—

7.

Laki poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 45 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 525/2005, seuraavasti:

45 a §

Vapaaehtoistoiminta

Poliisi voi käyttää vapaaehtoisjärjestöjä sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/) 3 luvussa tarkoitettua julkisoikeudellista yhdistystä ja myös sanotussa laissa tarkoitettuun palvelukseen osallistuvia henkilöitä apunaan etsintätehtävissä sekä muissa sellaisissa avustustehtävissä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä.

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 200 .

—

8.

Laki
sotilastaturmalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 21 päivänä joulukuuta 1990 annetun sotilastaturmalain (1211/1990)

1 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Oikeus korvaukseen

Korvaukseen on oikeutettu myös puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja valvomiin ammuntoihin ja sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen sekä puolustusvoimien virka-aputehtävään osallistuva henkilö siten kuin vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/) 36 §:n 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Laki
työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä elokuuta 2002 annetun työturvallisuuslain (738/2002) 6 §
seuraavasti:

6 §

Soveltamisalan rajoitus

Tätä lakia ei sovelleta puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen palveluksessa olevan henkilön, asevelvollisen tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta (poist.) suorittavan henkilön puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen määräyksestä tai palveluksessa suorittamaan palvelusohjelmaan merkittyyn tai muuhun erikseen määrättyyn koulutussuunnitelmien mukaiseen sellaiseen sotilaalliseen harjoitukseen ja koulutukseen sekä siihen välittömästi liittyvään työhön, jonka pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen.

Lakia ei myöskään sovelleta henkilöön, joka vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/) nojalla osallistuu puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin tai sen Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan 1 momentissa tarkoitettuun sotilaalliseen harjoitukseen tai koulutukseen.

—

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200 .

—

10.

Laki
rikoslain 45 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain 45 luvun 27 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa
559/2000, uusi 2 a kohta seuraavasti:

45 luku
Sotilasrikoksista

Soveltamisala

27 §

Sotilaat

Sotilaalla tarkoitetaan tässä luvussa:

— — — — —

2 a) vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (/) 4 luvussa tar-
koitetuissa puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa palvelevaa;

— — — — —

—

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200 .

—

11.

Laki
valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1224/1990) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 754/2000 seuraavasti:

1 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatointen laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta, rauhanturvaa-
mislaissa (514/1984) tarkoitettua rauhanturvaamishenkilöstöä ja vapaaehtoisesta
maanpuolustuksesta annetun lain (/) 3 luvussa tarkoitettua julkisoikeudellista yhdistystä sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

— — — — —

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 200 .

—